Översyn av de speciella statsbidragen till kommunerna

SOU
1977:48

Översyn av de speciella statsbidragen till kommunerna

Betänkande av 1976 års kommunalekonomiska utredning

SOU
1977:48

Statens offentliga utredningar
1977:48
Budgetdepartementet

Översyn av de speciella statsbidragen till kommunerna

Betänkande av 1976 års
kommunalekonomiska utredning

Stockholm 1977

Omslag Jan Boman
ISBN 91-38-03517-0
ISSN 0375-250X
Gotab, Stockholm 1977

Till Statsrådet och chefen för budgetdepartementet

Genom beslut den 18 november 1976 bemyndigade regeringen statsrådet Mundebo att tillkalla en kommitté med högst 16 ledamöter med uppdrag att utreda kommunernas ekonomi.

Statsrådet Mundebo förordnade den 18 november 1976 till ordförande, landstingsrådet Sven Johansson, och till ledamöter, kanslirådet Rune Bergsten, ledamöterna av riksdagen Nils Berndtson, Karl Boo, Nils Carlshamre och Rune Carlstein, f kommunalrådet Urban Gibson, ledamoten av riksdagen Hans Gustafsson, f borgarrådet Inge Hörlén, ledamöterna av riksdagen Knut Johansson och Stig Josefson, lantbrukaren Olle Karlsson, direktören Sigvard Larsson, ledamoten av riksdagen Gudrun Sundström, ingenjören Jonas Wallin samt landstingsrådet Kurt Ward.

Till sakkunniga åt utredningen förordnades samma dag förbundsdirektören Rune Carlsson, Landstingsförbundet, sekreteraren Karl-Erik Johansson, Svenska kommunförbundet, direktören Harry Lindström, Svenska kommunförbundet, avdelningschefen Walter Slunge, Landstingsförbundet, avdelningsdirektören Bror Werbell och docenten Carl-Johan Åberg, den 1 december 1976 fil kand Percy Bargholtz, budgetdepartementet, och statssekreteraren Lars Wohlin, ekonomidepartementet (t o m 1977-04-25), den 14 februari 1977 förbundssekreteraren Lars-Erik Klason, Svenska facklärarförbundet, utredningssekreteraren Karsten Lundequist, SACO/SR, och sekreteraren Lars Starkerud, LO, samt den 25 april 1977 planeringschefen Ulf Jakobsson, ekonomidepartementet.

Till sekreterare förordnades den 18 november 1976 kanslirådet Ulf Wetterberg. Samtidigt förordnades redovisningskamrern Björn Attersved, fil kand Evy Berglund (t o m 1977-05-31) samt numera byrådirektören Agneta Norén till biträdande sekreterare. I sekretariatets arbete har även kontoristen Ann-Christin Nilsson deltagit.

Utredningen har antagit benämningen 1976 års kommunalekonomiska utredning (KEU 76).

Föreliggande betänkande är det andra delbetänkandet från KEU 76. I betänkandet Kommunernas ekonomi 1975–1985 (SOU 1977:20), som presenterades tidigare detta år, redovisades framskrivningar av kommunernas inkomster och utgifter för perioderna 1975–1980 och 1980–1985. Analysen i betänkandet gav en beskrivning av kommunernas ekonomiska situation vid alternativa antaganden om den framtida utvecklingen.

Enligt direktiven till KEU 76 skall utredningen bl a göra en genomgång av de nu utgående speciella statsbidragen till kommunerna. Det är resultaten av denna översyn som avrapporteras i detta betänkande. Vi föreslår att ett antal

speciella statsbidrag helt eller delvis upphör att utgå och att medlen överförs till skatteutjämningssystemet.

Utredningen arbetar efter en mycket snäv tidsplan eftersom de slutliga förslagen enligt direktiven skall föreligga före utgången av november 1977. Av arbetstekniska skäl har det därför bedömts lämpligt att redan nu redovisa förslagen beträffande huvuddelen av den speciella statsbidragsgivningen. Vi ser det dock som naturligt att förslagen i detta betänkande bedöms och behandlas tillsammans med de övriga förslag och ställningstaganden som vi kommer att presentera senare under året. De specialdestinerade statsbidragen utgör endast en del av hela det komplex av frågor angående kommunernas ekonomi som vi har att ta ställning till i vårt utredningsarbete.

Reservation har lämnats av ledamoten Berndtson och särskilda yttranden av dels ledamöterna Carlstein, Gustafsson, Hörlén, Knut Johansson, Sundström och Ward samt de sakkunniga Starkerud och Åberg gemensamt, dels den sakkunnige Lundequist.

Stockholm i augusti 1977

Sven Johansson

Rune Bergsten	*Nils Berndtson*	*Karl Boo*
Nils Carlshamre	*Rune Carlstein*	*Urban Gibson*
Hans Gustafsson	*Inge Hörlén*	*Knut Johansson*
Stig Josefson	*Olle Karlsson*	*Sigvard Larsson*
Gudrun Sundström	*Jonas Wallin*	*Kurt Ward*
		/Ulf Wetterberg

Innehåll

Tabeller

Sammanfattning

Enligt direktiven har KEU 76 bl a att pröva frågan om fördelar och nackdelar med å ena sidan *specialdestinerade* statsbidrag för bedrivande av viss verksamhet och å andra sidan *generella* statsbidrag. KEU 76 bör enligt direktiven göra en genomgång av de nu utgående speciella statsbidragen för att pröva om specialdestineringen helt eller delvis kan upphöra. Frågan om de s k avtalsbidragen skall däremot prövas i annat sammanhang.

KEU 76 har enligt direktiven också att fullfölja den översyn av *skatteutjämningsreglerna* som påbörjades av 1976 års skatteutjämningsutredning. Detta arbete pågår f n. KEU 76 kommer senare under innevarande år att redovisa sina överväganden vad gäller skatteutjämningssystemets utformning.

I föreliggande delbetänkande diskuteras den *speciella statsbidragsgivningens* framtida utformning. Underlag har inhämtats från berörda myndigheter och utredningar. Betänkandet behandlar motiven för eller mot specialdestinerade statsbidrag till olika verksamheter, och möjligheterna att helt eller delvis slopa vissa av dessa bidrag prövas. Bedömningarna har i möjligaste mån grundats på de i betänkandets principavsnitt (kapitel 4) angivna riktlinjerna för statsbidragsgivningens framtida utformning.

Våra undersökningar av gällande statsbidrag visar att systemet med speciella statsbidrag fortfarande är relativt komplicerat. Antalet bidrag är stort och varje bidrag är reglerat i en särskild författning. Många av bidragen utgår till relativt begränsade kommunala verksamhetsområden. 1976/77 utgick stöd till kommunerna via totalt 69 statsbidrag. Av dessa hörde sex till gruppen allmänna statsbidrag medan återstående 63 var specialdestinerade till olika kommunala verksamheter. Den totala statsbidragssumman uppgick detta år till drygt 22 miljarder kr, varav de speciella statsbidragen utgjorde drygt 76 procent. Skatteutjämningsbidragets andel av den totala statsbidragsgivningen 1976/77 låg på ca 13 procent.

Några statsbidrag utgår med avsevärda belopp. I andra fall är statsbidragens storlek obetydliga i förhållande till kommunernas ekonomi. Delar man in de speciella bidragen storleksmässigt visar det sig att en så låg andel som en procent av den utbetalda bidragssumman fördelas på hälften av det totala antalet bidrag till kommunerna. I fråga om vissa bidrag torde det vara uppenbart att de belopp som kommer kommunerna tillgodo praktiskt taget är betydelselösa för det helt övervägande antalet kommuner.

När det gäller frågan om att förenkla nuvarande statsbidragssystem genom att begränsa antalet bidrag har KEU 76 funnit det lämpligt att främst göra

bedömningen med utgångspunkt i statsbidragsgivningens huvudsyften. Statsbidragen kan fylla skilda uppgifter. Syftet med statsbidragsgivningen kan i första hand sägas vara

- att ge kommunerna ett allmänt finansiellt stöd
- att utjämna skillnader i kostnadsnivå och skattekraft mellan olika kommuner
- att stimulera tillhandahållande och utbyggnad av viss kommunal service
- att av konjunktur- och arbetsmarknadspolitiska skäl påverka den kommunala verksamheten.

Skulle syftet med statsbidragsgivningen enbart vara att ge kommunerna *ett allmänt finansiellt stöd* finns det inte skäl att bevara nuvarande system med en rad speciella bidrag till kommunerna. Det väsentliga vore i stället att inom ramen för tillgängliga resurser tillföra kommunerna medel i generella former i sådan utsträckning att de kan bedriva sin verksamhet i avsedd omfattning utan att det kommunala skattetrycket når en oacceptabel nivå.

Behovet och omfattningen av kommunal service inom skilda områden varierar från kommun till kommun. Trots systemet med speciella och allmänna statsbidrag föreligger *skillnader i fråga om servicenivå och skatteuttag mellan kommunerna*. Mellan högsta och lägsta utdebitering skilde det drygt 6 kr/skkr 1977. Det är därför angeläget att statsbidragsgivningen medverkar till att underlätta kommunernas möjligheter att erbjuda medborgarna likvärdig service till samma pris (skatt).

Vår översyn av gällande skatteutjämningssystem tyder på att de speciella statsbidragen inte i någon större utsträckning leder till en utjämning av servicenivå och utdebiteringsbehov mellan kommunerna. Det kan därför finnas anledning undersöka möjligheterna att överföra en del av det statliga stöd, som f n utgår i form av speciella statsbidrag, till det allmänna skatteutjämningssystemet för att därigenom uppnå en bättre skatteutjämning.

Mot bakgrund av vad som hittills diskuterats om de allmänna syftena med statsbidragsgivningen till kommunerna skulle dessa kunna tillgodoses lika väl eller till och med bättre om bidragsgivningen inte – i samma utsträckning som nu – binds till särskilda av kommunerna bedrivna verksamheter.

Om syftet med statsbidragen däremot är att stimulera *utbyggnaden av viss kommunal service* blir situationen helt annorlunda. Det är självklart att om statsmakterna önskar påverka kommunerna att bedriva viss verksamhet sker det lämpligast genom att bidraget knyts till den ifrågavarande verksamheten.

Starka skäl talar enligt vår mening för att man prövar möjligheterna att slopa ett antal speciella statsbidrag och överföra medlen till skatteutjämningssystemet. Vissa avsteg från denna grundprincip måste emellertid göras. Skäl för sådana avsteg kan bl a föreligga

- om bidragens slopande skulle medföra större eller mindre avbräck i verksamheten i fråga
- om staten finner det lämpligt att stimulera utbyggnaden av någon särskild kommunal verksamhet. Stimulansbidragen bör dock bli föremål för omprövning med jämna mellanrum, t ex vart femte år

- om variationer i ändamåls- och utgiftsstrukturen föreligger kommunerna emellan
- om verksamheten berör fler än kommunens egna invånare
- om kommuner på grund av geografiskt läge får vidkännas särskilda kostnader och dessa inte beaktas genom skatteutjämningssystemet
- om statsbidragsgivningen har betydelse för finansieringen av viss investeringsverksamhet i kommunerna
- om statsbidragen utgår även till andra bidragstagare än kommuner.

Vidare anser KEU 76 att statsbidragen till *beredskapsarbeten och andra sysselsättningsskapande åtgärder* utgör viktiga stabiliseringspolitiska instrument som skulle gå förlorade om dessa bidrag inordnades i skatteutjämningssystemet. Det får därför anses viktigt att dessa bidrag av konjunktur- och arbetsmarknadspolitiska skäl finns kvar även i fortsättningen.

Frågan om att inarbeta stödet till vissa kommunala verksamheter i skatteutjämningssystemet, det gäller bl a bidragen till social hemhjälp, färdtjänst för handikappade, landsbygdstrafik (kollektivtrafik), undervisningsmateriel inom gymnasieskolan samt bostadsbidragen, är en uppgift som f n prövas inom ramen för utredningens översyn av skatteutjämningssystemet. Resultatet av detta arbete kommer att redovisas när utredningen presenterar förslag till nya skatteutjämningsregler. Föreliggande betänkande innehåller därför inga överväganden vad gäller nämnda bidrag.

I detta betänkande har vi granskat 52 av de speciella statsbidragen. Resultatet av vår översyn visar att nära en sjättedel av bidragen kan slopas helt (åtta st) och delar av ytterligare sex bidrag kan upphöra att utgå. Som nämnts omfattar hälften av de specialdestinerade bidragen endast en procent av den utgående bidragssumman. Det är främst denna grupp av bidrag som berörts av vår översyn. Det innebär att beloppsmässigt blir resultaten av den hittills gjorda översynen relativt begränsade.

KEU 76 föreslår att specialdestineringen skall upphöra för bidrag till ett sammanlagt belopp av ca 185 milj kr (1976/77 års budgeterade värden). De anslag som helt kan slopas är bidragen till

- kommunernas skattekontroll
- borgerlig medling
- inrättande av elevhem inom det allmänna skolväsendet
- bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet
- anordnande av institutioner för vissa psykiskt utvecklingsstörda (vårdhem/elevhem)
- ferievistelse för barn
- semesterhem
- familjerådgivning

De anslag som delvis kan upphöra är

- ersättning för skogsbrandssläckning och katastrofbränder
- kommunal beredskap (planrevision)
- anläggningsstöd till idrotten (idrottsanläggningar exkl riksanläggningar, fritidsbåtstrafiken)
- ersättning till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna (icke svenska medborgare, svenska och finska zigenare, renskötande samer)

- kommunala nykterhetsnämnder (administrationskostnader)
- skyddsympning.

I fråga om dessa bidrag har vi ansett att medlen bör överföras till det allmänna skatteutjämningssystemet. Det finns därför anledning att betona att *det totala stödet till den kommunala verksamheten inte kommer att minska genom de presenterade förslagen.* Vi återkommer till den övergripande frågan om förändringar av kostnadsfördelningen stat–kommun i vårt slutbetänkande.

De största bidragen beloppsmässigt som vi föreslår skall upphöra är bidraget till administrationen av den kommunala nykterhetsvården samt delar av bidraget till kommunernas socialhjälpskostnader för utländska medborgare. I övrigt är de bidrag som berörs av förslagen beloppsmässigt små.

Utöver de nämnda bidragen föreslår KEU 76 förändringar i bidragskonstruktionen för ytterligare fyra bidrag. Den undre gränsen för bidrag vid bekämpning och sanering av löskommen olja föreslår vi skall höjas från 3 000 kr till 20 000 kr. Bidraget till kommersiell service i glesbygd grundas i dag på kommunernas nettokostnader. KEU 76 föreslår nu att bidraget i stället skall grundas på kommunernas bruttokostnader för verksamheten. Denna förändring har vi också föreslagit för den del av av anslaget Bidrag till driften av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m m som berör inackorderings- och behandlingshem för narkotikamissbrukare. Vi föreslår dessutom, när det gäller den del av bidraget till folkbiblioteken som avser inköp av bokbussar, att kommunerna bör svara för en del av inköpskostnaden.

Beträffande bidragen till byggnadsarbeten inom skolväsendet föreslår vi att det prövas om nuvarande bidragsgivning kan ersättas med statliga bostadslån. Om det skulle visa sig att detta inte är genomförbart anser vi att en översyn av gällande bidrag bör göras i syfte att finna mer enhetliga principer för bidragens utformning.

KEU 76 har således funnit att för 19 av de 52 granskade bidragen är förändringar av bidragsgivningen motiverade. Om man dessutom tillfogar de fyra bidrag (byggnadsarbeten vid folkhögskolor, engångsanskaffning av utrustning till folkhögskolor, vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet samt anordnande av förskolor och fritidshem) som genom redan fattade beslut har avvecklats, kan nära hälften av de nu studerade bidragen komma att beröras av förändringar. Man bör dock notera att under budgetåret 1977/78 tillkommer bidrag genom olika riksdagsbeslut. Inom skolområdet införs t ex bidrag till hemspråksundervisning, lärarvikarier och fritidsverksamhet.

När det gäller frågan om att införa nya statsbidrag till kommunal arbetarskyddstillsyn och till kommunernas invandrarbyråer har vi inte funnit tillräckligt starka skäl för detta. De båda verksamheterna är relativt jämnt fördelade mellan landets kommuner och kostnaderna för verksamheterna är av ringa betydelse för kommunernas ekonomi.

Då stora delar av bidragen till skolväsendet utreds av SSK-utredningen och utredningen om den gymnasiala utbildningen har vi i dessa delar endast fört en principiell diskussion. I fråga om bidraget till länsbibliotek lägger vi inte några specificerade förslag i avvaktan på statens kulturråds utredning, men vår principiella inställning är att bidraget kan upphöra.

1 Inledning

Enligt direktiven har KEU 76 bl a att pröva frågan om fördelar och nackdelar med å ena sidan *specialdestinerade* statsbidrag för bedrivande av viss verksamhet och å andra sidan *generella* statsbidrag. KEU 76 bör enligt direktiven göra en genomgång av de nu utgående speciella statsbidragen för att pröva om specialdestineringen helt eller delvis kan upphöra. Frågan om de s k avtalsbidragen skall däremot prövas i annat sammanhang.

KEU 76 har enligt direktiven också att fullfölja den översyn av *skatteutjämningsreglerna* som påbörjades av 1976 års skatteutjämningsutredning. Detta arbete pågår f n. KEU 76 kommer senare under innevarande år att redovisa sina överväganden vad gäller skatteutjämningssystemets utformning.

Redan den tidigare kommunalekonomiska utredningen hade enligt sina direktiv att behandla statsbidragsgivningen till kommunerna. Denna utredning inledde arbetet med att utföra analyser och kartläggningar för att belysa statsbidragsgivningens former och omfattning. I ett betänkande Statsbidrag till kommunerna (SOU 1975:39) presenterade utredningen en kartläggning av statsbidragssystemet, dess uppbyggnad, omfattning och inriktning. Kartläggningen omfattade alla statsbidrag som utgått till primär- och landstingskommunerna under budgetåren 1955/56–1972/73.

I föreliggande delbetänkande diskuteras den *speciella statsbidragsgivningens* framtida utformning. Underlag har inhämtats från berörda myndigheter. Under arbetet har KEU 76 haft kontakter med bl a socialutredningen och utredningen om skolan, staten och kommunerna (SSK).

Betänkandet behandlar motiven för eller mot specialdestinerade statsbidrag till olika verksamheter, och möjligheterna att helt eller delvis låta specialdestineringen upphöra för dessa statsbidrag prövas. Bedömningarna har i möjligaste mån grundats på de i betänkandets principavsnitt (kapitel 4) angivna riktlinjerna för statsbidragsgivningens framtida utformning.

Stora och viktiga avsnitt som i detta sammanhang är av intresse utreds av bl a SSK-utredningen och utredningen om den gymnasiala utbildningen. Med hänsyn härtill har KEU 76 ej kunnat ta konkret ställning när det gäller vissa statsbidrag utan fått inskränka sig till att diskutera för dessa områden viktiga principiella frågor vid en reformering av statsbidragssystemet.

I direktiven till KEU 76 uppdras åt utredningen att överväga möjligheterna att i skatteutjämningssystemet arbeta in någon eller några objektivt mätbara faktorer, som är av betydelse för den enskilda kommunens kostnadsnivå, t ex ålderssammansättningen, geografiskt läge, bebyggelsestruktur, avstånd m fl. Det bör observeras, framhålls det vidare i direktiven, att konstruktionen och

omfattningen av de speciella driftbidragen kan påverka den vikt som i skatteutjämningssystemet bör ges åt de nämnda kostnadsfaktorerna.

Vi har med anledning härav funnit det naturligt att undersöka möjligheterna att överföra en del av det statliga stödet, som f n utgår i form av speciella statsbidrag, till det allmänna skatteutjämningssystemet för att därigenom uppnå en bättre skatteutjämning. Frågan om att inarbeta stödet till vissa kommunala verksamheter i skatteutjämningssystemet, det gäller bl a bidragen till social hemhjälp, färdtjänst för handikappade, landsbygdstrafik (kollektivtrafik) samt bostadsbidragen, är en uppgift som f n prövas inom ramen för utredningens översyn av skatteutjämningssystemet. Resultatet av detta arbete kommer att redovisas när utredningen presenterar förslag till nya skatteutjämningsregler. Föreliggande betänkande innehåller därför inga överväganden vad gäller nämnda bidrag.

Våra överväganden i föreliggande betänkande kring en reformering av det speciella statsbidragssystemet handlar främst om behovet av att med speciella statsbidrag stödja olika kommunala verksamheter. Arbetet har utförts bl a mot bakgrunden av att det i direktiven framhålls att kommunernas beredvillighet att tillgodose olika efterfrågebehov påverkas av de statliga bidragssystemens utformning. Statsbidragen har ofta konstruerats med syfte att direkt stimulera en ökad kommunal aktivitet inom en viss sektor. Det kan sålunda, enligt direktiven, hävdas att statsmakterna genom utformningen av bidragssystemen har drivit på den kommunala utgiftsexpansionen.

KEU 76 har vid sina överväganden i detta delbetänkande utgått från en oförändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun. *I fråga om huvuddelen av de bidrag som vi föreslår skall upphöra förordas att medlen överförs till det allmänna skatteutjämningssystemet.* Det finns därför anledning betona att *det totala stödet till den kommunala verksamheten inte kommer att minska genom utredningens överväganden.* Vi återkommer till den övergripande frågan om en ändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun i ett senare skede av utredningsarbetet.

En utförlig redovisning av statsbidragsgivningens omfattning och inriktning fram till budgetåret 1972/73 lämnades av den tidigare kommunalekonomiska utredningen i det nämnda betänkandet Statsbidrag till kommunerna. I kapitel 2 i föreliggande rapport redovisas statsbidragsgivningen 1976/77 samt vilka förändringar den undergått sedan budgetåret 1972/73. I kapitel 3 har statsbidragen under dessa båda år fördelats efter ändamål. Allmänna synpunkter på gällande statsbidragssystem liksom vilka principer som bör gälla för den framtida statsbidragsgivningen framförs i kapitel 4. I kapitel 5 presenteras utredningens överväganden och förslag rörande den speciella statsbidragsgivningen. Sammanfattande redogörelse för förslagen lämnas också avslutningsvis i detta kapitel.

Som nämnts behandlar rapporten de speciella statsbidragen till kommunerna. De allmänna statsbidragen och avtalsbidragen finns med i redovisningen i kapitel 2 men har inte i detta sammanhang blivit föremål för några överväganden och förslag.

I en bilaga presenteras en utförlig beskrivning av samtliga speciella statsbidrag. Denna redovisning omfattar bl a de viktigaste bidragsbestämmelserna samt en klassificering av bidragen.

2 Statsbidragens fördelning enligt olika indelningsgrunder 1972/73 och 1976/77

En utförlig redovisning av statsbidragsgivningens omfattning och inriktning budgetåret 1972/73 lämnades i den tidigare kommunalekonomiska utredningens betänkande om Statsbidrag till kommunerna (SOU 1975:39). Inom 1976 års kommunalekonomiska utredning har nu en detaljerad kartläggning och genomgång av statsbidragen under budgetåret 1976/77 genomförts. I detta kapitel beskrivs statsbidragsgivningen budgetåret 1976/77 samt förändringarna från budgetåret 1972/73.

Uppgifterna för 1976/77 avser de belopp som riksdagen anvisat för detta år. För 1972/73 redovisas däremot utfallssiffror. Vissa fördelningar, bl a mellan kommuner och andra bidragsmottagare, mellan primärkommuner och landsting samt mellan drift- och investeringsbidrag, har gjorts schablonmässigt eftersom särredovisning i många fall saknas. Jämfört med det ovan nämnda statsbidragsbetänkandet föreligger vissa smärre avvikelser i fråga om redovisningen för 1972/73.

Statsbidragen till kommunerna beräknas budgetåret 1976/77 uppgå till ett sammanlagt belopp av 22 287 milj kr enligt tabell 2.1. Beloppsmässigt har ökningen varit betydande sedan 1972/73. Detta gäller för såväl de allmänna som de speciella bidragen. Samtidigt har antalet utgiftsposter, som bidragen fördelar sig på, minskat från 74 till 69.

Antalet bidrag motsvarar i stort antalet utgiftsposter i statens budgetredovisning. Anledningen till att antalet utgiftsposter minskat under perioden är dels att fler bidrag upphört än tillkommit, dels att bidrag förts samman under en gemensam utgiftspost.

I redovisningen av statsbidragsgivningen till kommunerna ingår bidrag till sysselsättningsskapande åtgärder m m. Dessa anslag har särredovisats eftersom en uppdelning på t ex primärkommuner och landsting inte har kunnat göras.

Bidragens fördelning på primärkommuner och landsting belyses i tabell 2.1.

I tabellen anges antalet bidrag för 1976/77 till 84. Ovan uppgavs antalet till 69. Denna skillnad beror på att i 15 fall uppkommer en dubbelräkning genom att från ett och samma anslag sker utbetalningar till både landsting och primärkommuner. Dessa bidrag registreras därför två gånger i vissa tabeller. Fem av de sex allmänna statsbidragen 1976/77 utgår till både primär- och landstingskommuner och därför redovisas de allmänna bidragen som elva i stället för sex bidrag. På samma sätt sker en dubbelräkning i tio fall i fråga om de speciella bidragen. Detta förhållande har i tabellen markerats genom att de

Tabell 2.1 Statsbidragens fördelning budgetåren 1972/73 och 1976/77 på primärkommuner och landsting
Antal. Milj. kr.

	Primärkommuner				Landsting				Summa			
	1972/73		1976/77		1972/73		1976/77		1972/73		1976/77	
	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr
Allmänna bidrag	3	1 621	6	3 239	2	911	5	2 055	5 (3)	2 532	11 (6)	5 294
Speciella bidrag	42	7 265	47	12 832	33	2 613	24	3 477	75 (68)	9 878	71 (61)	16 309
Bidrag till sysselsättningsskapande åtgärder m m									3 (3)	814	2 (2)	684
Summa	45	8 886	53	16 071	35	3 524	29	5 532	83 (74)	13 224	84 (69)	22 287

Anm. Parentensen anger faktiska antalet bidrag eftersom vissa bidrag har dubbelräknats i tabellen.

faktiska antalssiffrorna satts inom parentes.

Ser man, med uteslutande av anslagen till sysselsättningsskapande åtgärder m m, på statsbidragsgivningen i övrigt för de båda aktuella åren kan konstateras att det till såväl antal som belopp är primärkommunerna som är den dominerande mottagarparten. Beloppsmässigt ökade primärkommunernas andel av bidragen mellan 1972/73 och 1976/77 från 72 till 74 procent medan landstingens andel således minskade från 28 till 26 procent. Denna fördelning hänger naturligtvis samman med att primärkommunernas verksamhet har en större omfattning än landstingens. Som framgår av vårt betänkande Kommunernas ekonomi 1975–1985 (SOU 1977:20) utgör också statsbidragen en något större andel av primärkommunernas än landstingens utgifter. Det är också intressant att notera att antalet statsbidrag till primärkommunerna ökade från 1972/73 till 1976/77 medan däremot antalet bidrag till landstingen reducerades. En av förklaringarna till det minskade antalet landstingsbidrag är att det statliga stödet i form av statsbidrag ersatts av ersättningar till landstingen från sjukförsäkringen.

De allmänna bidragen har mellan de två aktuella budgetåren ökat sin andel av det totala bidragsbeloppet till kommunerna från 19 till 24 procent. Antalet allmänna bidrag har mellan de två redovisade budgetåren ökat med tre. Skattebortfallsbidraget som ger kommunerna kompensation för vissa verkningar av 1970 års skattereform samt skatteutjämningsbidraget är aktuella under båda budgetåren. Detta gäller även det allmänna bidraget till Trelleborgs kommun som avser tolagsersättning. Budgetåret 1976/77 utgår även särskilt bidrag (122 milj kr) som är avsett att kompensera kommunerna för den skatteomläggning som trädde i kraft den 1 januari 1973, extra bidrag (600 milj kr) med anledning av överenskommelsen mellan regeringen och kommunförbunden om begränsning av kommunalskatternas höjning 1976 och 1977 samt kompensation till kommunerna till följd av 1974 års skattereform (750 milj kr). 1976/77 utgjorde skatteutjämningsbidragets andel av den totala statsbidragsgivningen till kommunerna ca 13 procent.

I tabell 2.2 redovisas den beloppsmässiga fördelningen av bidragen mellan förvaltning och affärsmässig verksamhet och mellan drift- och investeringsändamål.

Som tabellen visar är statsbidragens tyngdpunkt i hög grad förlagd till förvaltningsområdet. Den affärsmässiga verksamheten har således endast drygt en procent av den utgående bidragssumman 1976/77. Driftbidragen beräknas detta år utgöra ca 93 procent av de speciella statsbidragen, exklusive bidragen till sysselsättningsskapande åtgärder m m. Driftbidragens andel av de speciella bidragen har ökat sedan 1972/73 då andelen uppgick till ca 88 procent. Av tabell 2.2 framgår också att minskningen av antalet bidrag från 1972/73 till 1976/77 i första hand förklaras av förändringen av antalet driftbidrag till landstingen.

I tabell 2.3 har de speciella statsbidragen fördelats efter bidragstyp.

För att kunna klassificera de speciella statsbidragen med avseende på bidragstyp har bidrag som har inslag av flera bidragstyper hänförts till den beloppsmässigt dominerande bidragstypen. Som framgår av tabellen utgör de kostnadsrelaterade bidragen den klart största gruppen. De kostnadsrelaterade bidragen kan utgå antingen som en bestämd andel av kommunens hela

Tabell 2.2 De speciella statsbidragens[a] fördelning budgetåren 1972/73 och 1976/77 på drift- och investeringsändamål samt på förvaltning och affärsmässig verksamhet
Antal. Milj kr.

	Driftbidrag[b]				Investeringsbidrag				Summa			
	1972/73		1976/77		1972/73		1976/77		1972/73		1976/77	
	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr
Primärkommuner												
Förvaltning	25	6 321	26	11 975	11	614	12	634	36	6 935	38	12 609
Affärsmässig verksamhet	2	12	4	53	4	318	5	170	6	330	9	223
Landsting												
Förvaltning	23	2 393	15	3 153	10	220	9	324	33	2 613	24	3 477
Summa	50	8 726	45	15 181	25	1 152	26	1 128	75 (68)	9 878	71 (61)	16 309

[a] Exklusive bidrag till sysselsättningsskapande åtgärder m. m.
[b] Avtalsbidragen till Viss hälso- och sjukvård och Kommunala undervisningssjukhus består av ett driftbidrag och ett investeringsbidrag men de har i tabellen enbart redovisats som driftbidrag.
Anm. Parentesen anger faktiska antalet bidrag eftersom vissa bidrag har dubbelräknats i tabellen.

Tabell 2.3 De speciella statsbidragens[a] fördelning budgetåren 1972/73 och 1976/77 på bidragstyper
Antal. Milj kr.

	Primärkommuner				Landsting				Summa			
	1972/73		1976/77		1972/73		1976/77		1972/73		1976/77	
	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr
Prestationsrelaterade	8	259	7	1 036	7	45	5	137	15 (12)	304	12 (9)	1 173
Kostnadsrelaterade	26	1 765	33	3 103	8	214	7	73	34 (33)	1 979	40 (36)	3 176
Kostnadsrelaterade och faktorsubventionerande	7	5 041	6	8 518	9	377	6	621	16 (14)	5 418	12 (10)	9 139
Avtals- och avlösningsbidrag					8	1 958	5	2 629	8 (8)	1 958	5 (5)	2 629
Skattekraftsgraderade	1	200	1	175	1	19	1	17	2 (1)	219	2 (1)	192
Summa	42	7 265	47	12 832	33	2 613	24	3 477	75 (68)	9 878	71 (61)	16 309

[a] Exklusive bidrag till sysselsättningsskapande åtgärder m. m.
Anm. Parentesen anger faktiska antalet bidrag eftersom vissa bidrag har dubbelräknats i tabellen.

kostnad för verksamheten eller i relation till kostnaden för endast viss produktionsfaktor (t ex personal inom viss kategori). Den sistnämnda bidragstypen kallas också faktorsubventionerande bidrag. De bidrag som både är kostnadsrelaterade och faktorsubventionerande utgår främst till verksamheter inom utbildningsväsendet. De kostnadsrelaterade bidragen omfattar ca 75 procent av den utgående bidragssumman. De prestationsrelaterade bidragen (bidrag som utgår per plats etc) har minskat antalsmässigt mellan de båda budgetåren. Dessa bidrag har dock ökat sin andel av bidragsgivningen från tre till sju procent. Avtals- och avlösningsbidrag förekommer endast inom hälso- och sjukvårdsområdet. Tabell 2.3 visar att antalet avtals- och avlösningsbidrag har minskat med tre från 1972/73. Avtals- och avlösningsbidragens andel av bidragsgivningen har minskat från 20 till 16 procent. Det enda skattekraftsgraderade bidraget är statsbidraget till byggnadsarbeten inom skolväsendet.

Tabell 2.4 redovisar de speciella statsbidragen fördelade på mottagarpart m m.

Bidragssumman för bidrag som kan sökas av annan än kommun avser endast kommunandelen. Som synes går statsbidragen till övervägande del till rent kommunala verksamheter. 1976/77 gäller detta ca 90 procent av bidragssumman. Ser man däremot på antalet bidrag är det två tredjedelar av de speciella statsbidragen som endast kan sökas av kommuner. De köpta tjänsterna avser bidrag inom hälso- och sjukvårdsområdet. De två bidragen 1976/77 som har klassificerats som köpta tjänster är bidragen till kommunala undervisningssjukhus samt utbildningsforskning vid Dalby läkarstation. Det har, som tabell 2.4 visar, inte skett någon större förändring i bidragsstrukturen mellan de båda budgetåren.

Kommunernas verksamhet kan delas in på flera olika sätt med avseende på den statliga styrningen av kommunsektorn. I den tidigare kommunalekonomiska utredningens betänkande Statsbidrag till kommunerna (SOU 1975:39) gjordes en indelning dels efter graden av obligatorium enligt kommunallagen, dels efter graden av statlig reglering. Enligt den första indelningsgrunden klassificerades en verksamhet som antingen obligatorisk (övervägande obligatorisk) eller som frivillig (övervägande frivillig). Klassifi-

Tabell 2.4 De speciella statsbidragens fördelning budgetåren 1972/73 och 1976/77 på bidragsmottagare m. m.
Antal. Milj kr

	1972/73		1976/77	
	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr
Statsbidrag som endast kan sökas av kommun	47	9 380	40	15 318
Statsbidrag som kan sökas av kommun eller annan	20	1 088	21	1 372
Ersättning för köpta tjänster	4	224	2	303
Summa	71	10 692	63	16 993

Tabell 2.5 De speciella statsbidragens[a] fördelning budgetåren 1972/73 och 1976/77 på kommunal verksamhet med utgångspunkt i styrrelationerna stat–kommun
Antal. Milj kr

	1972/73		1976/77	
	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr
Obligatorisk verksamhet som är reglerad	35	8 595	34	14 007
Obligatorisk verksamhet som är fri	–	–	–	–
Frivillig verksamhet som är reglerad	24	1 770	16	2 415
Frivillig verksamhet som är fri	8	103	11	268
Summa	67	10 468	61	16 690

[a] Exklusive bidrag som utgör ersättning för köpta tjänster.

ceringen enligt den andra indelningsgrunden var reglerad (övervägande reglerad) verksamhet eller fri (övervägande fri) verksamhet.

Av tabell 2.5 framgår hur den speciella statsbidragsgivningen har förändrats från 1972/73 till 1976/77 med utgångspunkt i de ovan angivna styrrelationerna stat–kommun. Statsbidragen till obligatorisk verksamhet som är reglerad utgör 1976/77 84 procent av bidragssumman, vilket är en ökning med två procentenheter från 1972/73. Denna ökning förklaras bl a av att barnomsorgen 1976/77 har betraktats om en obligatorisk kommunal verksamhet. Det bör noteras att den verksamhet som är statsbidragsberättigad också till alldeles övervägande del (98 procent 1976/77) regleras av staten i någon form.

De speciella statsbidragen omfattar ett stort antal bidrag av högst varierande storlek. Spridningen av bidragen storleksmässigt belyses i tabell 2.6. Tre bidrag (bidragen till driften av grundskolor och gymnasieskolor samt kliniker för psykiskt sjuka) svarar under de aktuella budgetåren för merparten av bidragssumman (ca två tredjedelar). Mot detta kan ställas det förhållandet att mindre än en procent av den utgående bidragssumman är fördelad på hälften av antalet bidrag. Det kan också konstateras att statsbidragsstrukturen i stort sett är oförändrad sedan 1972/73. Minskningen av antalet statsbidrag har dock i sin helhet avsett de beloppsmässigt minsta bidragen.

I tabell 2.7 redovisas en ändamålsgruppering av de speciella statsbidragen.

Ser man på den kommunala sektorn i dess helhet framgår det av tabell 2.7 att förskjutningarna i ändamålsfördelningen är små mellan budgetåren 1972/73 och 1976/77. Båda åren domineras bidragsgivningen av bidragen till de för primärkommuner och landsting mest omfattande verksamheterna, undervisning m m, socialvård och hälso- och sjukvård. Dessa tre bidragsområden svarar för 87 procent av de speciella statsbidragen 1976/77 medan denna andel var 88 procent 1972/73. Andelsminskningen för statsbidragen till hälso- och sjukvårdsområdet till 1976/77 förklaras av att landstingen i ökad utsträckning ersätts via den allmänna sjukförsäkringen i stället för med statsbidrag.

Tabell 2.6 De speciella statsbidragens[a] storleksfördelning budgetåren 1972/73 och 1976/77
Antal. Milj kr

Anslagens storlek i milj kr	Driftbidrag[b]				Investeringsbidrag				Summa			
	1972/73		1976/77		1972/73		1976/77		1972/73		1976/77	
	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr	Antal	Milj kr
0– 25	25	81	17	67	16	45	14	88	41	126	31	155
26– 100	8	408	9	586	2	67	3	134	10	475	12	720
101–1 000	10	1 755	11	4 232	4	1 040	4	906	14	2 795	15	5 138
1 001–	3	6 482	3	10 296					3	6 482	3	10 296
Summa	46	8 726	40	15 181	22	1 152	21	1 128	68	9 878	61	16 309

[a] Exklusive bidrag till sysselsättningsskapande åtgärder m m.
[b] Avtalsbidragen till Viss hälso- och sjukvård samt Kommunala undervisningssjukhus består av ett driftbidrag och ett investeringsbidrag men de har i tabellen enbart redovisats som driftbidrag.

Tabell 2.7 De speciella statsbidragens fördelning budgetåren 1972/73 och 1976/77 på ändamål
Antal. Milj kr

Ändamål	Primärkommuner						Landsting						Summa					
	1972/73			1976/77			1972/73			1976/77			1972/73			1976/77		
	Antal	Milj kr	%	Antal	Milj kr	%	Antal	Milj kr	%	Antal	Milj kr	%	Antal	Milj kr	%	Antal	Milj kr	%
Rätts- och samhällsskydd	7	110	1,5	6	126	1,0							7	110	1,2	6	126	0,8
Fastighetsförvaltning och bostadsförsörjning	3	231	3,2	6	1 057	8,2				1	25	0,7	3	231	2,3	7	1 082	6,7
Byggnads- och planväsen	4	481	6,6	4	573	4,5	1	30	1,1	1	30	0,9	5	511	5,2	5	603	3,7
Hamnar, kommunikationer och näringsliv[a]	5	14	0,2	7	73	0,6							5	14	0,1	7	73	0,5
Industriell verksamhet	1	316	4,3	2	150	1,2							1	316	3,2	2	150	0,9
Undervisning och annan kulturell verksamhet	11	5 192	71,5	11	8 505	66,3	13	443	17,0	12	713	20,5	24	5 635	57,0	23	9 218	56,5
Socialvård och socialförsäkring	11	921	12,7	11	2 348	18,3	7	175	6,7	4	79	2,3	18	1 096	11,1	15	2 427	14,9
Hälso- och sjukvård							12	1 965	75,2	6	2 630	75,6	12	1 965	19,9	6	2 630	16,1
Summa	42	7 265	100,0	47	12 832	100,0	33	2 613	100,0	24	3 477	100,0	75	9 878	100,0	71	16 309	100,0

[a] Exklusive bidrag till sysselsättningsskapande åtgärder m m.

För primärkommunerna kan noteras att bidragen till Fastighetsförvaltning och bostadsförsörjning ökat sin andel av bidragsgivningen från tre till åtta procent. Denna ökning förklaras till stor del av den ökade satsningen på bostadsbidragen. Vidare har bidragen till socialvård m m ökat sin andel från 13 procent till 18 procent 1976/77. Socialvården är den mest expansiva verksamheten för primärkommunerna. Bidragsandelen för undervisningsområdet har däremot minskat med ca fem procentenheter mellan de aktuella åren, men utgör trots detta den statsbidragsmässigt helt dominerande huvudtiteln både för primärkommunerna och totalt för hela kommunsektorn.

Den största förändringen för landstingens del är andelsminskningen för socialvård och socialförsäkring med ca fyra procentenheter. Detta förklaras bl a av att ersättningen till hjälpmedel för handikappade har flyttats över till den allmänna sjukförsäkringen.

En mer detaljerad redovisning av statsbidragens storlek liksom av den förskjutning som ägt rum mellan budgetåren ges i kapitel 3 där bidragen har fördelats efter ändamål.

3 Ändamålsredovisning av statsbidragen 1972/73 och 1976/77

Rätts- och samhällsskydd

Tabell 3.1 Statsbidrag under huvudtiteln "Rätts- och samhällsskydd" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj kr.

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Räddningstjänst	2,4	2,5
Skattekontroll	0,4	0,5
Utomprocessuell rättshjälp	2,5	–
Borgerlig medling	x	x
Familjebidrag	74,1	87,0
Vissa civilförsvarskostnader	28,3	34,1
Kommunal beredskap	2,0	2,0
Summa	109,7 (7)[a]	126,1 (6)[a]

[a] Parantesen anger antalet bidrag.

Den dominerande delen av bidragsgivningen avser familjebidrag. Bidraget har ökat sin andel av den totala bidragsgivningen under denna huvudtitel från 67,6 procent 1972/73 till 69,0 procent 1976/77. Vissa delar av detta bidrag har fr o m 1977 överförts till försäkringskassorna.

Fr o m den 1 januari 1977 ersätts kommunernas kostnader för uppförande av ledningscentraler m m (vissa civilförsvarskostnader) med 100 procent i statsbidrag. Bidraget till borgerlig medling är helt obetydligt och har inte särredovisats i statistiken. Verksamheten beräknas upphöra då familjerådgivningen är fullt utbyggd. Statsbidraget till utomprocessuell rättshjälp har avvecklats under perioden efter 1972/73.

Fastighetsförvaltning och bostadsförsörjning

Tabell 3.2 Statsbidrag under huvudtiteln "Fastighetsförvaltning och bostadsförsörjning" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj kr

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Förbättring av boendemiljön	–	10,0
Energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader	–	50,0
Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige m. m.	0,1	8,0
Vård av naturreservat	–	5,0
Ersättning för bildande av naturreservat	5,6	9,0
Bostadsbidrag m. m.	225,6	1 000,0
Summa	231,3 (3)[a]	1 082,0 (6)[a]

[a] Parentesen anger antalet bidrag.

Huvuddelen av statsbidragen under denna huvudtitel avser bostadsbidrag. Det är statens andel av de statskommunala bostadsbidragen som har upptagits som statsbidrag i tabellen.

De övriga bidragen under huvudtiteln utgår även till andra än kommuner och landsting. Bidraget till vård av naturreservat utgick före den 1 juli 1976 ej till kommunerna. Ytterligare två nya bidrag har tillkommit sedan 1972/73.

Statsbidraget till Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige m m kallades tidigare Åtgärder för ökad skogsproduktion.

Byggnads- och planväsen, gatu- och parkförvaltning samt fritidsförvaltning

Tabell 3.3 Statsbidrag under huvudtiteln "Byggnads- och planväsen, gatu- och parkförvaltning samt fritidsförvaltning" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj. kr.

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Översiktlig kommunal planering	0,3	6,0
Drift av kommunala vägar och gator	142,0	235,7
Byggande av kommunala vägar och gator	356,2	350,0
Anläggningsstöd till idrotten	12,6	11,6
Summa	511,1 (4)[a]	603,3 (4)[a]

[a] Parentesen anger antalet bidrag.

Statsbidragen till drift och byggande av kommunala vägar och gator dominerar bidragsgivningen. Som framgår av tabell 3.3 har inga mera betydande förändringar inträffat under denna huvudtitel sedan 1972/73.

Hamnar, kommunikationer och näringsliv

Tabell 3.4 Statsbidrag under huvudtiteln "Hamnar, kommunikationer och näringsliv" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj. kr.

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Byggande av tunnelbana	(33,6)	(47,0)
Fiskehamnar	1,8	3,6
Ersättning till kommuner för bidrag till investeringar i primärflygplatser	x	16,8
Statligt regionalpolitiskt stöd	0	0
Särskilda stödåtgärder i glesbygder	4,0	9,0
Kommersiell service i glesbygd	–	2,3
Sysselsättningsskapande åtgärder	626,0	366,0
Särskilda åtgärder för arbetsanpassning	115,9	317,9
Kontant arbetsmarknadsstöd	72,0	–
Lokal landsbygdstrafik	8,2	40,8
Skärgårdstrafik	–	0,5
Summa	827,9 (8)[a]	756,9 (9)[a]

[a] Parentesen anger antalet bidrag.

Bidragsgivningen domineras 1976/77 av de två bidragen till sysselsättningsskapande åtgärder och arbetsanpassning. Dessa bidrag varierar år från år beroende på konjunkturläget och behovet av arbetsmarknadspolitiska insatser. Detta förklarar att bidragsgivningen totalt är lägre 1976/77 än 1972/73. Av de övriga bidragen avser över hälften av bidragssumman den lokala landsbygdstrafiken.

Det statliga regionalpolitiska stödet har ännu inte utgått till kommunerna. Det statliga stödet till skärgårdstrafiken har införts fr o m 1976/77 och även bidraget till kommersiell service i glesbygd har tillkommit efter 1972/73.

Ersättning för byggande av tunnelbana redovisas under bidragen till byggande av statliga och statskommunala vägar och gator. Bidraget till kommunerna för investeringar i primärflygplatser är egentligen inte ett statsbidrag i vedertagen mening (se avsnitt 5.4.2).

Industriell verksamhet

Tabell 3.5 Statsbidrag under huvudtiteln "Industriell verksamhet" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj. kr.

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Kommunala avloppsreningsverk	315,8	140,0
Avfallsbehandling	–	10,0
Summa	315,8 (1)[a]	150,0 (2)[a]

[a] Parentesen anger antalet bidrag.

Orsaken till den stora variationen mellan bidragsbeloppen till reningsverk 1972/73 och 1976/77 är att 1972 och 1973 höjdes bidragsramarna kraftigt för att stimulera sysselsättningen.

Bidraget till avfallsbehandling har tillkommit efter 1972/73.

Undervisning och annan kulturell verksamhet

Tabell 3.6 Statsbidrag under huvudtiteln "Undervisning och annan kulturell verksamhet" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj. kr.

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Drift av grundskolor	3 762,9	6 334,4
Särskilda åtgärder på skolområdet	–	50,0
Drift av gymnasieskolor	1 254,9	1 875,0
Bidrag till studie- och yrkesorientering	–	50,8
Avlönande av föreståndare vid elevhem för lärjungar vid högre läroanstalter	0,1	0,5
Särskild gymnasial utbildning i glesbygd	x	–
Drift av skogsbrukets yrkesutbildning	15,0	–
Drift av lantbrukets yrkesutbildning	28,0	–
Drift av högre kommunala skolor	0,8	–
Drift av kommunala skolor för vuxna	126,1	177,0
Drift av folkhögskolor	51,5	90,5
Byggnadsarbeten vid folkhögskolor	3,2	3,0
Engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor	3,4	1,0
Drift av särskolor	114,9	238,2
Viss vårdyrkesutbildning	–	44,7
Byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.	220,1	192,6
Byggnadsarbeten för lantbrukets yrkesutbildning	1,8	–
Byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning	2,8	–
Inrättande av elevhem inom det allmänna skolväsendet	x	–
Undervisningsmateriel inom gymnasieskolan	–	50,0
Vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet	1,3	0,4
Bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet	0,02	0,04
Anordnande av institutioner för psykiskt utvecklingsstörda	10,5	14,0
Folkbiblioteken	3,7	13,4
Regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	33,8	82,9
Summa	5 634,8 (21)[a]	9 218,4 (18)[a]

[a] Parentesen anger antalet bidrag.

Antalet statsbidrag till undervisning m m har minskat från 21 st 1972/73 till 18 st 1976/77. En bidragande orsak har varit gymnasieskolans utbyggnad. Denna har lett till att 6 bidrag förts in under de allmänna skolbidragen

(byggnadsarbeten inom skolväsendet och drift av gymnasieskolan). Vidare redovisas numera två bidrag under egna anslag. Statsbidraget till viss vårdyrkesutbildning utgick t o m 1972/73 till helt dominerande del under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor. Bidraget till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan utgick under anslaget Byggnadsarbeten inom skolväsendet. Dessutom har bidrag till två nya verksamheter tillkommit sedan 1972/73 och ett bidrag har försvunnit.

En betydande del av statens bidrag till det primärkommunala skolväsendet avser kostnader för löner och sociala avgifter till lärare och skolledare. Budgetåret 1976/77 uppgår bidragen till drift av grundskolan respektive gymnasieskolan till nära 8 210 milj kr.

Under våren 1977 har riksdagen fattat beslut angående det framtida bidragssystemet till folkhögskolorna. Beslutet innebär bl a att de tre bidragen slås ihop till ett enda mera schablonmässigt utformat bidrag.

Det kan även nämnas att bidragen till kulturella verksamheter mer än fördubblades under de fyra åren efter 1972/73.

Socialvård och socialförsäkring

Tabell 3.7 Statsbidrag under huvudtiteln "Socialvård och socialförsäkring" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj. kr.

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Ersättning för bidragsförskott	221,0	335,0
Social hemhjälp	252,2	400,0
Färdtjänst för handikappade	–	75,0
Drift av förskolor och fritidshem	199,5	955,0
Anordnande av förskolor och fritidshem	39,1	–
Familjedaghem	55,2	290,0
Ferievistelse för barn	4,0	4,0
Semesterhem m. m.	1,8	1,8
Familjerådgivning	0,4	0,6
Ersättning till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m. m.	39,7	64,0
Nykterhetsnämnder m. m.	94,5	147,5
Drift av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	30,9[a]	152,8[a]
Anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	0,3[a]	0,9[a]
Hjälpmedel för handikappade	144,5	–
Tolkar	x	–
Invaliditetsförebyggande åtgärder	13,6	–
Summa	1 096,7 (15)[b]	2 426,6 (12)[b]

[a] Avser kommunandelen 1972/73 medan beloppet 1976/77 avser totalanslaget pga svårigheter att särredovisa kommunernas andel.
[b] Parentesen anger antalet bidrag.

Bidragen till barnomsorgen (drift och anordnande av förskolor och fritidshem samt drift av de kommunala familjedaghemmen) svarade för drygt 25 procent av bidragsgivningen 1972/73 men har ökat sin andel av bidragen till socialvårdsområdet till mer än 50 procent.

Antalet bidrag har minskat med tre sedan 1972/73. Detta beror på att två av bidragen ersatts av överföringar via sjukförsäkringen (hjälpmedel för handikappade och bidrag till tolkar) samt att landstingen numera själva svarar för de invaliditetsförebyggande åtgärderna. Under 1977 kommer bidragsförskotten att föras över till försäkringskassorna. Anordningsbidraget till förskolor och fritidshem slopades fr o m den 1 mars 1977. Statsbidraget till kommunal färdtjänst infördes fr o m 1975.

Av bidragen till socialvård m m avser endast en mindre del landstingen (familjerådgivning och delar av semesterhemsbidraget, delar av bidragen till anordnande och drift av vårdanstalter för alkoholmissbrukare) 1976/77. Enligt tabell 2.5 har landstingens bidrag under denna huvudtitel minskat kraftigt jämfört med 1972/73. Denna minskning beror främst på att, som tidigare nämnts, bidraget till hjälpmedel för handikappade har förts över till sjukförsäkringen.

Under anslaget Bidrag till Länkrörelsen utgår bidrag till kommuner för försöksverksamhet med nya vårdformer för alkohol- och narkotikamissbrukare. Fr o m 1977/78 utgår bidraget från anslaget Bidrag till organisationer m m. Socialstyrelsen disponerar medlen och anslaget regleras genom brev 1976-06-10. Bidraget har ej redovisats i tabellerna p g a svårigheter att exakt särskilja de kommunala delarna.

Hälso- och sjukvård

Tabell 3.8 Statsbidrag under huvudtiteln "Hälso- och sjukvård" budgetåren 1972/73 och 1976/77
Milj. kr.

Bidrag	1972/73 (utfall)	1976/77 (beräknat)
Viss hälso- och sjukvård	120,0	–
Skyddsympningar	0,3	0,8
Drift av kliniker för psykiskt sjuka m. m.	1 464,9	2 087,0
Anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.	148,2	224,0
Pensioner för vissa provinsialläkare	x	15,0
Drift av folktandvård	16,3	–
Utrustning av polikliniker för folktandvården	0,1	–
Abortförebyggande åtgärder	0,9	–
Psykisk barna- och ungdomsvård	3,1	–
Kommunala undervisningssjukhus	209,1	300,0
Viss utbildning vid Kungsgärdets sjukhus	0,1	–
Utbildningsforskning vid Dalby läkarstation	1,7	3,4
Summa	1 964,7 (12)[a]	2 630,2 (6)[a]

[a] Parentensen anger antalet bidrag.

Förutom bidraget till engångsmateriel vid skyddsympningar avser hela bidragsgivningen inom hälso- och sjukvården avtalsbidrag 1976/77.

Antalet bidrag har reducerats från 12 till 6 från 1972/73. Orsaken är i första hand att bidragen till viss hälso- och sjukvård, folktandvård samt psykisk barna- och ungdomsvård har förts in i den allmänna försäkringen.

4 Allmänna synpunkter på statsbidragsgivningen

4.1 Bidragsgivningens syften

Statsbidragen kan fylla skilda uppgifter. Syftet med statsbidragsgivningen kan i första hand sägas vara

- att ge kommunerna ett allmänt finansiellt stöd
- att utjämna skillnader i kostnadsnivå och skattekraft mellan olika kommuner
- att stimulera tillhandahållande och utbyggnad av viss kommunal service
- att av konjunktur- och arbetsmarknadspolitiska skäl påverka den kommunala verksamheten.

Den kommunala sektorn har expanderat kraftigt under 1960- och 1970-talen. Denna expansion har underlättats genom att statens *finansiella stöd* till kommunerna i form av statsbidrag samtidigt ökat väsentligt i omfattning. I delbetänkandet Kommunernas ekonomi 1975–1985 (SOU 1977:20) har vi visat att den statliga finansieringen av kommunal verksamhet i form av statsbidrag (drift- och investeringsbidrag samt allmänna bidrag) under perioden 1963–1975 har utvecklats något snabbare än de kommunala inkomsterna totalt.

De statliga bidragens andel av primärkommunernas och landstingens utgifter har under denna period varierat något mellan åren. Driftbidragens andel av konsumtions- och transfereringsutgifterna har både i början och slutet av perioden legat kring 22 procent med en högsta andel 1967 på över 27 procent. Detta år överfördes huvudmannaskapet för mentalsjukvården från staten till landstingen samtidigt som ett statsbidrag till mentalvårdsverksamheten infördes. 1975 låg driftbidragsandelen för primärkommunerna på ca 26 procent och för landstingen på ca 14 procent. De statliga investeringsbidragens andel av kommunernas bruttoinvesteringar har under perioden ökat från ca 15 till ca 17 procent. Landstingen uppvisar en något högre andel än primärkommunerna.

1976/77 beräknas statsbidragen till kommunerna enligt redovisningen i kapitel 2 totalt uppgå till ca 22,3 miljarder kr. De allmänna statsbidragen beräknas därvid uppgå till ca 5,3 miljarder kr, varav skatteutjämningsbidragen utgör ca 2,9 miljarder kr. Det betyder att de speciella bidragen beräknas svara för ca 76 procent av den totala statsbidragsgivningen till kommunerna.

Trots att staten således lämnat ett kraftigt finansiellt stöd till den kommunala verksamheten har expansionen inom denna sektor medfört att den kommunala utdebiteringen ändå stigit till nära 27 kr/skkr 1977 om församlingsskatten medräknas. Utdebiteringen har höjts med mer än 12 kr/skkr sedan 1960.

För att *utjämna de stora skillnaderna i kostnadsnivå och skattekraft* mellan kommunerna infördes 1966 ett system med skatteutjämningsbidrag. Detta system reviderades genom beslut vid 1973 års riksdag. Skatteutjämningsbidrag utgår till landsting, primärkommuner och kyrkliga kommuner. Landsting och primärkommuner garanteras viss skattekraft, som relateras till medelskattekraften i riket. Skattekraftsgarantin varierar med den geografiska belägenheten. Den lägsta garantin ges i södra och mellersta Sverige, varefter den i princip ökar ju längre norrut kommunerna är belägna. Landet är i bidragshänseende indelat i fem relativt väl sammanhängande områden, inom vilka kommunerna tillförsäkras ett skatteunderlag som motsvarar respektive 95, 100, 110, 120 och 130 procent av medelskattekraften. Vidare har Gotland garanterats 115 procent. Särskilda regler har införts för att förbättra bidragen till avfolkningskommuner och s k sommarstugekommuner.

Skatteutjämningsbidragen, som 1966 uppgick till 1 052 milj kr, har successivt ökat – framför allt skedde en kraftig ökning 1974 i samband med ändringar i bidragssystemet – och uppgår för 1976 till 2 662 milj kr. Av bidragsbeloppet för 1976 faller 62 procent på primärkommunerna, 34 procent på landstingen och 4 procent på de kyrkliga kommunerna. KEU 76 återkommer som nämnts i annat sammanhang till utformningen av ett reformerat skatteutjämningssystem.

Redovisningen i kapitel 2 visar att de kostnadsrelaterade speciella statsbidragen dominerar såväl belopps- som antalsmässigt. Genom sin konstruktion medför de kostnadsrelaterade bidragen en differentiering av bidragen mellan olika kommuner. Denna typ av statsbidrag anpassar sig nämligen till skillnader i kommunernas kostnadsnivå som ofta betingas av vederbörande kommuns geografiska läge, bebyggelsestruktur, näringsliv m m. I denna typ av bidrag tas dock ingen hänsyn till hur skattekraften varierar.

Statsbidragens funktion som stimulans åt kommunerna att *tillhandahålla och bygga ut viss kommunal service* torde främst gälla inom rent frivilliga verksamheter. Fortsatt specialdestinering av statsbidrag till frivilliga verksamheter kan bidra till att verksamheten, utan lagstiftningsåtgärder, bedrivs enhetligt och med en i huvudsak likvärdig standard över hela landet. Stimulansmotivet kan däremot inte anses ha någon nämnvärd betydelse för sådana verksamheter som ålagts kommunerna som en skyldighet eller som kommunerna bedriver därför att de betraktas som normala kommunala uppgifter.

Bidragsgivningen av *konjunktur- och arbetsmarknadspolitiska skäl* har fått en starkt ökad betydelse och kommit att beröra kommuner över hela landet. Den omfattar numera inte endast anläggningsprojekt såsom vägar, skolor och avloppsrening utan även arbeten inom tjänstesektorn, industriella beredskapsarbeten etc.

Utöver nu berörda syften med statsbidrag till kommunerna finns särskilda bidrag som inte kan hänföras till någon av de här behandlade grupperna. Statsbidrag utgår t ex till verksamheter som handhas av kommunerna på

statens uppdrag. Exempel på sådana är läkarutbildningen vid de landstingskommunala undervisningssjukhusen. Dessa bidrag kan betecknas som köpta tjänster.

Vissa av de speciella statsbidragen hör till gruppen avtals- och avlösningsbidrag, vilka, som namnet antyder, utgör ersättning för förändringar i huvudmannaskapet m m och utgår enligt avtal mellan staten och enskilda landsting. Även det ovan nämnda bidraget till undervisningssjukhusens läkarutbildning är avtalsbundet. I direktiven till KEU 76 anges att frågan om de s k avtalsbidragen bör prövas i annat sammanhang.

Det förekommer också att kommunerna bedriver verksamhet, som berör fler än kommunens egna invånare och av denna anledning erhåller statsbidrag. Bidragen till vägar och gator av betydelse för den allmänna samfärdseln är det mest näraliggande exemplet. En annan speciell grund för statsbidragsgivningen föreligger i sådana fall där kommuner på grund av sitt geografiska läge tillfälligt kan få vidkännas betydande kostnader för händelser utanför kommunernas kontroll. Detta gäller exempelvis kommuner som tvingas bestrida kostnader för oljesanering eller skogsbrand etc.

Till en särskild grupp hör de allmänna statsbidragen. Utöver skatteutjämningsbidraget ingår i denna grupp i första hand skattebortfallsbidragen. Genom dessa bidrag ges kommunerna kompensation för det bortfall av skatteunderlag som 1970 och 1974 års skatteomläggningar har medfört. I direktiven anges att KEU 76 skall pröva möjligheterna att förbättra överblicken över kommunernas skatteunderlag, varvid det bl a pekas på dessa två kompensationsbidrag till kommunerna. Vi återkommer i annat sammanhang till denna fråga.

4.2 Brister i nuvarande statsbidragssystem

Komplicerat och oenhetligt system

Våra undersökningar av gällande statsbidrag visar att systemet med speciella statsbidrag fortfarande är relativt komplicerat. Antalet bidrag är stort och varje bidrag är reglerat i en särskild författning. Många av bidragen utgår till relativt begränsade kommunala verksamhetsområden. Alltjämt framkommer också med jämna mellanrum krav på nya bidrag från olika håll vilkas genomförande skulle innebära en ökning av antalet statsbidrag.

Några statsbidrag utgår med avsevärda belopp. I andra fall är statsbidragens storlek obetydliga i förhållande till kommunernas ekonomi. Delar man in bidragen storleksmässigt visar det sig att en så låg andel som en procent av den utbetalda bidragssumman fördelas på hälften av det totala antalet bidrag till kommunerna (se tabell 2.6). I fråga om vissa bidrag torde det vara uppenbart att de belopp som kommer kommunerna tillgodo praktiskt taget är betydelselösa för det övervägande antalet kommuner.

Bidragsbestämmelserna är i allmänhet konstruerade med utgångspunkt i de enskilda verksamhetsgrenarnas speciella förhållanden vilket gjort systemet oenhetligt och komplicerat. En enhetlig utformning och tillämpning av statsbidragsreglerna försvåras dessutom av att bidragsadministrationen handhas av ett stort antal statliga och kommunala myndigheter.

De kostnadsrelaterade bidragen täcker en viss andel av kommunernas utgifter på de statsbidragsberättigade områdena. Eftersom procentsatserna för bidragen varierar mellan områdena kan systemet anses påverka utgiftsprioriteringen och därmed utgiftssammansättningen i kommunerna.

De varierande reglerna för utbetalning av statsbidragen till kommunerna utgör också ett exempel på den bristande enhetligheten i nuvarande statsbidragssystem. Vissa bidrag betalas ut till kommunerna utan någon nämnvärd eftersläpning. För andra bidrag sker utbetalningen i form av förskott med en slutavräkning följande år. För ytterligare andra bidrag äger utbetalningen rum helt i efterhand. KEU 76 har enligt sina direktiv att pröva om reglerna för utbetalning av vissa statsbidrag bör ändras. Vi återkommer i annat sammanhang till denna fråga.

Stor administration

För de statliga myndigheterna medför statsbidragsärendena en betydande arbetsbelastning även om bidragsprövningen numera i många fall har förenklats. Det förefaller dock svårt att helt eliminera detalj- och sifferkontrollen. Administrativa och kamerala uppgifter binder därför både statliga och kommunala resurser.

Arbetsbördan är betydande även för de kommunala organen till följd av statsbidragssystemets utformning med ett stort antal speciella statsbidrag. På grund av nuvarande bidrags utformning tvingas kommunerna i en del fall till ett för kommunernas eget ändamål alltför omfattande bokförings- och redovisningsarbete som underlag för statsbidragsansökningar. Arbetet med rekvisition av statsbidrag försvåras också av bidragsbestämmelsernas olika utformning.

Den nedgång i antalet bidrag under senare år som registrerats i utredningens undersökningar är delvis ett resultat av att olika bidrag förts samman under en utgiftspost i den statliga budgetredovisningen. Då antalet bidragsbestämmelser härigenom inte minskar blir arbetsbelastningen för de statliga och kommunala organen i dessa fall oförändrad.

Motverkar decentralisering

Gällande system med speciella statsbidrag bör också bedömas mot bakgrund av den fortlöpande decentralisering som sker inom samhällsverksamheten. I direktiven till decentraliseringsutredningen skriver departementschefen att "den kommunstruktur som har skapats genom kommunindelningsreformen har givit förutsättningar för att medborgarna skall kunna ta ansvar för viktiga samhällsfrågor genom kommunala beslut. Den kommunala indelningens anpassning efter samhällsutvecklingen har sålunda skapat förutsättningar för att vidga den kommunala självstyrelsen. I takt med den kommunala verksamhetens expansion har kommunernas förvaltningsorganisation byggts ut. Kommunerna har nu tillgång till kvalificerad sakkunskap på olika områden. Behovet av statlig kontroll över kommunernas sätt att fullgöra sina uppgifter har därför minskat."

En reform av statsbidragsgivningen som leder till större kommunal handlingsfrihet synes vara ett viktigt led i den fortlöpande decentraliseringen

av samhällsverksamheten som för närvarande bedrivs inom olika sektorer. I direktiven till utredningen om minskad statskontroll över kommunerna och landstingskommunerna (1976-12-22) framhåller departementschefen att det är angeläget att en samlad översyn görs av statens tillsyns- och kontrollfunktion gentemot kommunerna och landstingskommunerna. Utredningen har fått till uppgift att pröva vilka ytterligare förändringar som kan göras för att i detta avseende stärka den kommunala självstyrelsen. Syftet bör vara att mönstra ut sådana detaljföreskrifter som med hänsyn till de kommunala och landstingskommunala organens ställning och resurser inte längre är nödvändiga.

I många sammanhang har det från kommunalt håll klagats över att det statliga stödet binds till vissa verksamhetsformer vilket försvårar för kommunerna att utveckla, differentiera och nyansera utbudet av service. Stöd till vissa speciella kommunala verksamheter kan leda till att dessa får företräde framför andra kanske lika angelägna uppgifter. Statsbidraget till skolverksamheten har ansetts utgöra exempel på detta. Konstruktionen med ett lärarlönebidrag kan nämligen försvåra för kommunerna att friare utnyttja olika pedagogiska anordningar för att bättre kunna göra väl valda insatser för elevernas bästa. Inom socialvården anses bidraget till nykterhetsvården vara ett exempel på bidrag som låser verksamheten till former som inte från alla synpunkter är de mest ändamålsenliga.

I några fall utgår statsbidrag med en hög bidragsprocent. Av tradition har en sådan hög statlig andel av kommunens kostnader varit kopplad till en betydande statlig detaljreglering av verksamheten. Om kommunerna däremot får svara för en större del av verksamhetens kostnader kan de erbjudas större frihet att självständigt utforma och dimensionera verksamheten.

Vid utformningen av statsbidragsreglerna är det svårt att förutse alla tänkbara händelser och framtida förändringar av verksamheten samt ta hänsyn till de komplexa förhållandena i den kommunala verksamheten. De ofta detaljerade föreskrifterna för den statsunderstödda verksamheten leder lätt till en begränsning av handlingsfriheten på det kommunala planet. Kvarstår ett speciellt statsbidrag alltför länge kan det verka konserverande på formerna för att tillgodose vissa behov och dämpa lusten att pröva nya vägar för att tillgodose samma behov.

4.3 Riktlinjer för en reformering av statsbidragssystemet

När det gäller frågan om att förenkla nuvarande statsbidragssystem genom att begränsa antalet bidrag är det lämpligt att främst göra bedömningen med hänsyn till huvudsyftena med statsbidragsgivningen.

Skulle syftet med statsbidragsgivningen enbart vara att ge kommunerna *ett allmänt finansiellt stöd* finns det inte skäl att bevara nuvarande system med en rad speciella bidrag till kommunerna. Det väsentliga vore i stället att inom ramen för tillgängliga resurser tillföra kommunerna medel i generella former i sådan utsträckning att de kan bedriva sin verksamhet i avsedd omfattning utan att det kommunala skattetrycket når en oacceptabel nivå.

Behovet och omfattningen av kommunal service inom skilda områden varierar från kommun till kommun. Trots systemet med speciella och

allmänna statsbidrag föreligger det *skillnader i fråga om servicenivå och skatteuttag mellan kommunerna*. Mellan högsta och lägsta utdebitering skilde det drygt 6 kr/skkr 1977. Det är därför angeläget att statsbidragsgivningen medverkar till att underlätta kommunernas möjligheter att erbjuda medborgarna likvärdig service till samma pris (skatt).

Vår översyn av gällande skatteutjämningssystem tyder på att de speciella statsbidragen inte i någon större utsträckning leder till en utjämning av servicenivå och utdebiteringsbehov mellan kommunerna. Vissa specialdestinerade bidrag, t ex skolbidragen, tycks dock ha en viss utjämnande effekt. Ett sätt vore därför att skattekraftsgradera speciella statsbidrag till vissa grenar av den kommunala verksamheten. Detta skulle dock bara få begränsad effekt då skattetrycket utjämnas endast i den mån det föranleds av utgifter för den statsbidragsberättigade verksamheten. För att en mer omfattande utjämning skulle uppnås på detta sätt måste statsbidragssektorn utvidgas till att omfatta alla de kommunala verksamheterna.

Det kan därför finnas anledning undersöka möjligheterna att överföra en del av det statliga stöd, som f n utgår i form av speciella statsbidrag, till det allmänna skatteutjämningssystemet för att därigenom uppnå en bättre skatteutjämning. Frågan om att inarbeta stödet till vissa speciella kommunala verksamheter i skatteutjämningssystemet är en uppgift som prövas inom ramen för den översyn av skatteutjämningssystemet som KEU 76 enligt sina direktiv har att utföra. Enligt direktiven skall KEU 76 bl a överväga möjligheterna att inarbeta i skatteutjämningssystemet någon eller några av de objektivt mätbara faktorer som leder till skillnader på utgiftssidan, t ex ålderssammansättningen, inkomststrukturen, bebyggelsestrukturen osv.

På grund av de kostnadsrelaterade bidragens konstruktion får kommunerna en viss kompensation för nämnda faktorer. Om dessa bidrag kvarstår skulle kompensationen för ålderssammansättningen osv ges via två olika bidragssystem. Detta skulle försvåra möjligheterna att överblicka den totala effekten av statsbidragsgivningen. KEU 76 anser därför att man bör eftersträva, där så är möjligt, att helt låta skatteutjämningen svara för denna typ av utjämningsinsatser mellan kommunerna. Genom ett sådant tillvägagångssätt skulle också bidragsgivningen bli administrativt enklare. Med hänsyn härtill torde det från skatteutjämningssynpunkt inte finnas några fördelar med ett system med en rad speciella statsbidrag.

Mot bakgrund av vad som hittills diskuterats om de allmänna syftena med statsbidragsgivningen till kommunerna skulle dessa kunna tillgodoses lika väl eller till och med bättre om bidragsgivningen inte – i samma utsträckning som nu – binds till särskilda av kommunerna bedrivna verksamheter.

En fördel med en förskjutning i statsbidragsgivningen från specialdestinerade bidrag till skatteutjämningsbidraget är också att ansvaret för prioriteringen mellan de olika kommunala verksamheterna därmed i ökad grad skulle åvila de kommunala beslutsinstanserna. Statsbidragens styrande effekt i detta avseende skulle minska. Kommunerna skulle på ett annat sätt än hittills, då stödet binds till vissa verksamhetsformer, kunna anpassa servicens utformning och omfattning till de lokala förhållandena.

Att sammanföra ett antal speciella bidrag till ett generellt skatteutjämnande bidrag skulle som ovan berörts även medföra en förenkling av det administrativa och kamerala arbetet för såväl de statliga myndigheterna som de kommunala organen.

Om syftet med de speciella statsbidragen däremot är att *stimulera utbyggnaden av viss kommunal service* blir situationen helt annorlunda. Det är självklart att om statsmakterna önskar påverka kommunerna att bedriva viss verksamhet sker det lämpligast genom att bidraget knyts till den ifrågavarande verksamheten. I direktiven till KEU 76 konstateras att statsbidragen ofta har konstruerats med syfte att direkt stimulera en ökad kommunal aktivitet inom en viss sektor och att denna utformning av bidragen därför har drivit på den kommunala utgiftsexpansionen. Dessa konsekvenser bör enligt direktiven beaktas av utredningen.

Det är – som tidigare nämnts – endast beträffande de för kommunerna helt frivilliga uppgifterna som stimulanssynpunkter kan anses ha avgörande betydelse. Många av de från början frivilliga verksamheterna har emellertid vunnit hävd varför man knappast behöver befara att de skulle upphöra om det speciella statsbidraget inte längre skulle utgå. För de kommuner som ännu inte tagit upp en frivillig verksamhet torde medborgarnas krav på jämställdhet med andra kommuner vara ett starkt incitament för att verksamheten ifråga kommer igång så snart de lokala förhållandena gör detta möjligt. Den tidigare kommunalekonomiska utredningens betänkande Kommunernas ekonomi 1960–1972 (SOU 1976:45) visar också att de frivilliga verksamheterna, dvs kommunernas egna åtaganden, utvecklats i samma takt som de verksamheter kommunerna har ålagts genom lagstiftning.

En faktor av betydelse för en ändrad uppfattning om behovet av specialdestinering utgör den nya kommunindelningen. Statsbidragssystemet har utformats under en tid då den kommunala strukturen och förvaltningen var annorlunda uppbyggd. Den starka expansionen har emellertid omformat kommunerna. Betydande förändringar i kommunernas storlek och organisation har skett. Kommunerna har fått väsentligt ökad tillgång till kvalificerad sakkunskap på olika områden. Förskjutningarna mot större kommunenheter är därför ytterligare ett skäl för att ändringar i statsbidragsgivningen kan vara möjliga.

En reformering av statsbidragsgivningen på det sätt som här skisserats skulle även medföra att villkorsbestämmelser i de speciella statsbidragsförfattningarna skulle bortfalla. Det torde dock finnas anledning att pröva i vad mån staten även i fortsättningen kan behöva påverka den kommunala verksamheten i olika avseenden och om det kan anses nödvändigt att i vissa fall direkt överflytta villkorsbestämmelserna från statsbidragsförfattningen till en annan författning.

Vissa avsteg från grundprincipen

Starka skäl talar sålunda för att man prövar möjligheterna att slopa ett antal speciella statsbidrag och överföra medlen till skatteutjämningssystemet. Om risk föreligger för att bidragens slopande skulle medföra *mer eller mindre avbräck i verksamheten* i fråga kan dock skäl tala för att bidraget bibehålls.

Det kan heller inte uteslutas att staten även i framtiden kan finna det lämpligt att *stimulera utbyggnaden* av någon särskild kommunal verksamhet. Inom vissa begränsade verksamhetsområden kan kraven på en enhetlig utformning av verksamheten anses vara mycket väsentliga. En fortsatt specialdestinering skulle kunna bidra till att verksamheten bedrivs med en likvärdig standard över hela landet. Stimulansbidrag skulle därför finnas kvar

i begränsad utsträckning även i fortsättningen, men endast i sådana fall då mycket starka skäl för stimulans föreligger. Vidare anser KEU 76 det viktigt att stimulansbidragen blir föremål för omprövning med jämna mellanrum, t ex vart femte år.

Ett särskilt problem vid övergången till mer generella former för bidragsgivningen utgör de *variationer i ändamåls- och utgiftsstrukturen* som föreligger kommunerna emellan. För att illustrera detta kan nämnas bidragen till gymnasieskolan och den kommunala väghållningen som är väsentligt högre i stora än i små kommuner, då de mindre kommunerna inte är väghållare och ofta saknar egen gymnasieskolutbildning.

En särskild grund för statsbidrag föreligger också då verksamheten *berör fler än kommunens egna invånare*. Som exempel kan nämnas de kostnader vissa kommuner har att bära, som avser riksanläggningar för den samlade idrottsrörelsen.

En speciell grund för statsbidrag får anses föreligga då kommuner på grund av *geografiskt läge* får vidkännas särskilda kostnader. För kommuner som på grund av sitt geografiska läge tillfälligt drabbas av särskilda kostnader för t ex skogsbrand skulle ersättning kunna övervägas genom extra skatteutjämningsbidrag i stället för med speciella statsbidrag.

Statsbidragsgivningen har också betydelse för *finansieringen av viss investeringsverksamhet* i kommunerna. Investeringsbidragen minskar kommunernas behov att lånefinansiera investeringarna. Det kan därför visa sig vara nödvändigt att bibehålla specialdestineringen till vissa kommunala investeringsändamål. Kommunernas kreditförsörjning övervägs f n av kapitalmarknadsutredningen.

Vissa av de speciella statsbidragen till kommunerna *utgår även till andra bidragstagare än kommuner*. Vid en eventuell omläggning av dessa bidrag skulle även konsekvenserna för enskilda organisationer, företag etc behöva beaktas. Bidragsgivningen till andra mottagare än kommuner berörs dock ej av utredningens arbete.

Från principiell synpunkt kan hävdas att när kommunerna bedriver statsunderstödd verksamhet bör dessa erhålla statsbidrag på samma villkor som enskilda organisationer och företag. I annat fall skulle det från statsbidragssynpunkt vara fördelaktigt för kommunerna att driva verksamhet i stiftelseform i stället för i direkt kommunal regi. Vidare skulle de administrativa vinsterna bli begränsade om endast den del av bidragen som berör kommunerna skulle upphöra. För de statliga myndigheterna skulle ansöknings- och prövningsförfarandet från organisationer och företag fortfarande utgöra en betydande arbetsbelastning. Dessa bidrag bör därför i de flesta fall tills vidare utgå enligt hittills gällande grunder.

Statsbidragen till *beredskapsarbeten och andra sysselsättningsskapande åtgärder* utgör viktiga stabiliseringspolitiska instrument som skulle gå förlorade om dessa bidrag inordnades i skatteutjämningssystemet. Det får därför anses viktigt att dessa bidrag av konjunktur- och arbetsmarknadspolitiska skäl finns kvar även i fortsättningen.

Det bör observeras att de speciella grunder för statsbidrag som avslutningsvis har redovisats i detta kapitel endast utgör avsteg från de grundprinciper för statsbidragsgivningen som tidigare skisserats. Dessa avsteg gör inte frågan om att förenkla gällande statsbidragssystem genom begränsning av antalet statsbidrag mindre angelägen.

5 Utredningens överväganden och förslag

5.1 Rätts- och samhällsskydd

5.1.1 *Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m m*

Kommunen är berättigad till ersättning av statsmedel för:

1. Kostnad som uppstått genom att kommunens brandstyrka deltagit i räddningstjänst under länsstyrelsens ledning.
2. Kostnad för räddningstjänst med anledning av skogsbrand, om räddningstjänsten inte avser att avvärja eller begränsa skada på egendom som kommunen äger eller innehar.
3. Kostnad för räddningstjänst med anledning av oljeutflöden till havs eller i kustvatten, Vänern, Mälaren, Göta älv, Trollhätte kanal eller Södertälje kanal.
4. Sanering av oljeskada som uppstått till följd av utflöde som avses under 3.
5. Räddningstjänst vid annat nödläge efter vad regeringen i varje särskilt fall bestämmer (t ex onormalt stora bränder inom bebyggelse).

Ersättningsanspråk som rör punkt 1 prövas av länsstyrelsen och punkterna 2–4 prövas av statens brandnämnd.

Förslagsanslaget till ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m m uppgår för budgetåret 1976/77 till 3,5 milj kr. Fördelningen är:

(Skogsbrandsbevakning	1 000 000 kr)
Ersättning enligt punkt 1	100 000 kr
Ersättning enligt punkt 2–4	2 300 000 kr
Ersättning enligt punkt 5	100 000 kr
	3 500 000 kr

Kommunerna svarar i dag i princip för sina kostnader för räddningstjänsten, både för den verksamhet som de är ålagda att utföra, dvs brandförsvaret, och för sådan räddningstjänst som de frivilligt har åtagit sig, dvs bl a bekämpning av löskommen olja. Kommunen är dock skyldig att bekämpa löskommen olja till lands, i inlandsvatten (utom Vänern och Mälaren) och i hamnar (1 § brandlagen). Kommunen står även för kostnader för att reparera uppkomna skador, t ex att ta hand om kvarblivna oljerester sedan själva oljeutsläppet bemästrats.

Från den angivna principen finns det dock undantag då kommunen får statsbidrag (p 1–5). För punkterna 2–4 utgår ersättning för den del av kostnaderna som överstiger 3 000 kr och då enligt statens brandnämnds normaltaxa.

De kommunala nettokostnaderna för brandförsvaret uppgick 1973 till 418 milj kr. Statens bidrag belöpte sig till ca 5 milj kr samma år och avsåg främst ersättning för skogsbränder.

Vi har hos statens brandnämnd undersökt hur ersättningen för skogsbrandssläckning fördelade sig bland kommunerna 1975. Det har härvid visat sig att över 50 procent av utbetalningarna understeg 5 000 kr. Endast 15 procent av utbetalningarna avsåg belopp över 20 000 kr. Med hänvisning till de senast genomförda kommunsammanläggningarna, som innebär att vi fått större och bärkraftigare kommuner, och med stöd av ovan nämnda statistik, anser vi att de utgående statsbidragen i regel saknar betydelse för kommunernas ekonomi. Bidragsgivningen i nuvarande form kan därför upphöra. KEU 76 föreslår således att nuvarande statsbidrag till räddningstjänst med anledning av skogsbrand upphör att utgå och att medlen överförs till skatteutjämningssystemet. Förslaget innebär en betydande administrativ förenkling hos såväl statens brandnämnd som kommunerna. Utbetalningsärendena var 1975 närmare 400 och många ärenden var dessutom mycket tidskrävande.

Våra undersökningar hos statens brandnämnd visar också att den sammanlagda ersättningssumman under året för några kommuner uppgår till relativt stora belopp. Eftersom kostnaderna för släckning av skogsbrand kan drabba kommunerna mycket olika föreslår vi att kommun, som under ett år haft speciellt stora eller många bränder, skall kunna ansöka om ersättning genom extra skatteutjämningsbidrag. Detta mot bakgrund av att extra skatteutjämningsbidrag används för att täcka mera tillfälliga behov. Bedöms därvid kostnaderna för skogsbrandssläckningen ha varit påtagligt betungande för kommunens ekonomi skall extra skatteutjämningsbidrag kunna utgå. KEU 76 anser att kommun likaledes skall kunna ansöka om ersättning genom extra skatteutjämningsbidrag i fråga om räddningstjänst vid annat nödläge, punkt 5, (t ex onormalt stora bränder inom bebyggelse). Härigenom skulle antalet ansökningar om ersättning gällande hittills bidragsberättigade bränder minska kraftigt. De återstående ansökningarna skulle prövas av regeringen i samband med beslut om extra skatteutjämningsbidrag.

I det tidigare har vi ansett att en speciell grund för statsbidrag föreligger då kommun på grund av sitt geografiska läge tillfälligt får vidkännas betydande kostnader. Under hänvisning till denna princip för statsbidrag liksom till att det bedömts vara en statlig uppgift att svara för oljebekämpning till havs, i kustvatten, Vänern och Mälaren, anser KEU 76 att bidrag även i fortsättningen bör utgå till bekämpning och sanering av löskommen olja. Dock anser vi att utvecklingen mot större och bärkraftigare kommuner skulle kunna motivera en avsevärd höjning av den undre gränsen för bidrag. KEU 76 föreslår att statsbidrag skall utgå endast till den del av kostnaderna enligt punkt 3 och 4 som överstiger 20 000 kr.

När det gäller bidraget enligt punkt 1 – kostnad som uppstått genom att kommunens brandstyrka deltagit i räddningstjänst under länsstyrelsens ledning – anser KEU 76 att detta bidrag bör behållas i nuvarande form

eftersom bidraget kan betraktas som ersättning för tjänster länsstyrelsen köper av kommunerna.

5.1.2 *Kommunernas skattekontroll*

Statsbidrag utgår till kommun som har kostnader för kommunala taxeringsrevisorer. Statsbidraget har sedan uppbördsväsendet förstatligades 1967 successivt minskat. Bidraget utgick 1974/75 till endast 12 kommunala taxeringsrevisorer i 9 kommuner. Bidraget beräknas till ca 0,5 milj kr 1976/77.

Vid ett möte med landets skattechefer i riksskatteverket i november 1975 diskuterades frågan om fortsatta statsbidrag till kommunerna för skattekontroll. Härvid framkom att det i de flesta fall saknas fasta samarbets- och samverkansformer mellan den statliga skatteadministrationen och de kommunala taxeringsrevisorerna. Samordnad granskning av de skattskyldiga bedrivs i mycket olika utsträckning. I vissa fall har de kommunala taxeringsrevisorerna ägnat endast en ringa del av sin tid åt gemensamma projekt medan det i andra fall förekom ett mycket omfattande samarbete.

Mot denna bakgrund anser KEU 76 att en brist på effektivt samarbete och styrning föreligger vad gäller de kommunala taxeringsrevisorerna.

I en delrapport (1976:1) från riksskatteverket och statskontoret angående rationalisering av skatteadministrationen framhålls bl a att skatteadministrationen bör ha en relativt hög beredskap inför förändringar, dvs snabbt kunna anpassa verksamheten till ändrade och nya förutsättningar. Skatteadministrationen måste också utgöra en stabil och säker produktionsapparat. KEU 76 anser, under hänvisning till bl a ovan nämnda rapport, att den totala effektiviteten i skatteadministrationen skulle höjas om de kommunala taxeringsrevisorerna inordnas i den statliga administrationen. Personalen skulle härigenom ges bättre möjligheter till utveckling i arbetet, och därmed på ett för staten effektivare sätt utföra löpande arbetsuppgifter. KEU 76 föreslår därför att statsbidraget upphör att utgå och att de kommunala taxeringsrevisorerna överförs till den statliga granskningsorganisationen.

5.1.3 *Borgerlig medling*

Kommun som betalat ersättning till medlare erhåller statsbidrag för kostnaderna härför med belopp motsvarande hälften av kommunens utgifter för arvode till medlare, dock högst 40 kr för varje medlingsärende. Borgerlig medling ingår i anslaget Ersättning till domare och vittnen m m och särredovisas inte. Bidraget har inte bedömts överstiga 100 000 kr per år.

Medling i äktenskapstvister bedrivs också inom ramen för familjerådgivningsverksamheten.

Socialutredningen ansåg i sitt principbetänkande (SOU 1974:39) beträffande huvudmannaskapet att övervägande skäl talade för att familjerådgivningen, som f n är en landstingskommunal uppgift, knyts till primärkommunerna. Vidare konstaterade utredningen att statsmakterna 1973 beslutat förlägga den frivilliga medlingen i äktenskapstvister till primärkommunerna. Denna uppgift borde, enligt utredningens bedömning, på något längre sikt kunna övertas av en successivt utbyggd familjerådgivning. När så skett skulle

statsbidraget till borgerlig medling kunna upphöra.

Under hänvisning till de principer rörande statsbidragsgivningens framtida utformning, som vi redogjort för i det tidigare, anser vi att bidraget till borgerlig medling kan upphöra att utgå då beloppen är av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Stimulansmotivet kan därför inte anses ha någon nämnvärd betydelse för verksamhetens bedrivande.

Frågan om bidrag till familjerådgivning behandlas under avsnitt 5.7.9.

5.1.4 *Familjebidrag i anslutning till militär tjänstgöring*

Familjebidrag utgår till värnpliktigs familjemedlem under grundutbildning som familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag samt under repetitionsutbildning i förekommande fall som näringsbidrag och begravningsbidrag.

Statsbidrag utgår med 100 procent av familjepenning och begravningsbidrag samt 88 procent av bostadsbidrag och sjukbidrag. Näringsbidrag utgår med högst 100 kr per dag. Statsbidraget har beräknats till 87 milj kr 1976/77. Bidragen utbetalas av kommunala familjebidragsnämnder.

I prop 1975:37 föreslogs nya principer för ersättning åt värnpliktiga m fl. Riksdagen fattade beslut i enlighet med förslaget i propositionen. Beslutet innebar att värnpliktiga under repetitionsutbildning och civilförsvarspliktiga får ersättning som anknyter till sjukförsäkringen. Administrationen av verksamheten fördes över till försäkringskassorna 1977-01-01. Det familjesociala stödet till vilket statsbidrag utgår anpassades till de normer som gäller inom det sociala området i övrigt.

Departementschefen ansåg däremot att frågan om att flytta över administrationen av det familjesociala stödet, främst familje- och bostadsbidragen under grundutbildning, till försäkringskassorna måste övervägas ytterligare.

I prop. 1975/76:134 föreslogs att värnpliktig under repetitionsutbildning skall garanteras en lägsta ersättning av 40 kr/dag. Denna reform ersätter det familjesociala stöd till värnpliktiga som de kommunala familjebidragsnämnderna hittills ombesörjt. Familjebidragsnämnderna svarar således fr o m 1977 i huvudsak för det familjesociala stödet under grundutbildning.

KEU 76 har från försvarsdepartementet erfarit att en arbetsgrupp bildats för att ta ställning till om det är möjligt att flytta över det familjesociala stödet under grundutbildning till försäkringskassorna.

Om arbetsgruppen finner att försäkringskassorna kan överta även denna del av familjebidragen så innebär det att kommunernas insatser på detta område helt skulle avvecklas. Den därigenom förändrade kostnadsfördelningen mellan stat och kommun har inte beaktats av KEU 76.

5.1.5 *Vissa civilförsvarskostnader*

I 1960 års civilförsvarslag anges de grundläggande bestämmelserna för kommuns rätt att erhålla statsbidrag till kostnader för allmänna skyddsrum.

Det åligger kommun bl a att i enlighet med gällande organisationsplan inrätta och utrusta allmänna skyddsrum.

Kommunernas medverkan och skyldighet att inrätta civilförsvarsanläggningar har, framhöll departementschefen i prop 1975/76:199, sin grund i att civilförsvaret alltsedan tillkomsten på 1940-talet har en kommunal förankring. Det bör enligt departementschefen vara en kommunal uppgift att svara för att anordningar uppförs och förvaltas. Med hänsyn till den betydelse som anordningarna har för totalförsvaret bör, menade departementschefen, kostnaderna för att uppföra anläggningarna i första hand ses som en försvarsutgift.

Genom lagändring får kommunerna till och med utgången av juni 1979 bidrag av statsmedel för hela kostnaden för uppförande av ledningscentraler, observationsplatser, skyddsrum för framskjutbara enheter och branddammar i den mån kostnaden är skälig. För allmänna skyddsrum som är avsedda för att bereda skydd åt befolkningen, s k befolkningsskyddsrum, skall nuvarande bestämmelser om statsbidrag med två tredjedelar av kostnaden alltjämt gälla.

KEU 76 har vid behandlingen av frågan om statsbidrag till civilförsvarsanläggningar funnit, med hänsyn till anordningarnas betydelse för totalförsvaret, skäl tala för fortsatt statsbidragsgivning till kommunernas civilförsvarskostnader. KEU 76 har heller inga erinringar mot att bidragsunderlaget vad gäller ledningscentraler etc utvidgats till att omfatta kommunens hela kostnad för anordningarna i fråga. Vi föreslår således att statsbidraget till vissa civilförsvarskostnader fortsätter att utgå enligt nu gällande regler.

5.1.6 *Kommunal beredskap*

Allmänt

Statsbidrag till primärkommuner som första gången upprättar beredskapsplan utgår antingen med lägst 90 procent av redovisad och såsom skälig bedömd planläggningskostnad, eller efter grunder som regeringen fastställer i form av schablonersättning utan krav på kostnadsredovisning.

För den årligen återkommande och begränsade revisionen av beredskapsplanläggningen utgår inte statsbidrag. Denna revision skall ske utan särskilt beslut av eller förordnande från länsstyrelsen.

Allmän revision av beredskapsplan eller delplan beslutas av länsstyrelsen då behov härav anses föreligga efter prövning i varje särskilt fall. Har länsstyrelsen förordnat om allmän planrevision och att planen skall redovisas till länsstyrelsen för godkännande äger kommunen få statsbidrag med lägst 90 procent av redovisad och såsom skälig bedömd planläggningskostnad.

Statsbidraget (reservationsanslag) uppgår budgetåret 1976/77 till 2 milj kr.

Nyplanläggning

Hittills anvisade medel (12,5 milj kr) har efter vissa prioriteringsgrunder fördelats på 232 av landets 278 kommuner.

45 kommuner med närmare 0,5 milj människor saknar kommunala beredskapsplaner.

Den återstående nyplanläggningen beräknas kunna vara genomförd senast

vid utgången av budgetåret 1978/79. Härefter skulle statsbidrag inte längre behöva utgå till nyplanläggning.

Planrevision

Sedan 1971 har revisionskostnaderna uppgått till drygt 350 000 kr.

Möjligheter till schablonersättningar för revision av äldre planer föreligger inte. För att inte förlora kostnadsöverblicken har riksnämnden för kommunal beredskap anmodat länsstyrelserna att i samband med anmälan av revisionsbehov också inkomma med specificerade kostnadsberäkningar för dessa.

De genomförda planrevisionerna har hittills varit av liten omfattning. Såvitt nämnden nu kan bedöma synes de årliga revisionskostnaderna efter budgetåret 1977/78 bli i storleksordningen 200 000 kr.

Om riksnämndens för kommunal beredskap målsättning förverkligas skulle efter budgetåret 1978/79 statsbidragsmedel enbart utgå för revision av äldre beredskapsplaner belöpande till uppskattningsvis 200 000 kr per år.

Ersättningen för revision av beredskapsplaner spelar enligt vår uppfattning en obetydlig roll i den kommunala ekonomin. Av allt att döma förorsakar beräkningen av ersättningarna såväl kommunerna som länsstyrelserna ett betydande administrativt arbete, särskilt som möjligheter till schablonersättningar inte föreligger.

KEU 76 föreslår därför att det statliga stödet till kommunerna för planrevisionen överförs till skatteutjämningsbidraget. Däremot bör statsbidrag i ett övergångsskede utgå för nyplanläggning till de kommuner som ännu saknar beredskapsplan.

Landstingens beredskapsplanläggning

Riksnämnden för kommunal beredskap föreslog 1976 att beslut fattas om beredskapsplanläggning av samtliga landstingskommuner samt att statsbidrag bör utgå till landstingen enligt samma grunder som till primärkommunerna vid deras beredskapsplanläggning. Riksnämnden föreslog schablonersättningar till respektive landstingskommun uppgående till sammanlagt drygt 3 milj kr.

Den diskuterade beredskapsplanläggningen avser den verksamhet landstingen bedriver vid sidan av hälso- och sjukvården. Hälso- och sjukvården omfattar ca 80 procent av den totala landstingsverksamheten. Beredskapsplanläggningen av hälso- och sjukvården behandlas av utredningen om sjukvården i krig.

Till den civila sjukvårdens krigsorganisation utgår ersättning under anslagen Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m m (1976/77 4,5 milj kr), Utrustning m m av beredskapssjukhus vid krig och krigsfara (1976/77 2,6 milj kr) samt Viss krigssjukvårdsutbildning m m (1976/77 2,6 milj kr). Med dessa statliga medel bekostas bl a förvaring och underhåll av beredskapsutrustning för den civila sjukvårdens organisation, ny- och återanskaffning av utrustning m m för beredskapssjukhus samt utbildning av personal som avses tjänstgöra inom den allmänt civila hälso- och sjukvårdens krigsorganisation. Staten bestrider också genom socialstyrelsen kostnaderna för ett antal beredskapsplanerare, som arbetar i landstingen.

Anslagen som bekostar den civila sjukvårdens krigsorganisation har inte medtagits i våra sammanställningar över statsbidrag till kommunerna då dessa medel av KEU 76 betraktas som en del av försvarsutgifterna.

I prop 1976/77:74 framhåller departementschefen att det finns särskilda bestämmelser för beredskapsplanläggning i fråga om den allmänna hälso- och sjukvården, medan motsvarande bestämmelser saknas när det gäller annan landstingskommunal verksamhet. Departementschefen förordar därför i propositionen att lagen om kommunal beredskap görs tillämplig även på landstingskommunerna. Vidare framhålls i propositionen att underlag f n saknas för att pröva frågan om särskild reglering av beredskapsplanläggningen av hälso- och sjukvården. För denna beredskapsplanläggning bör i varje fall tills vidare gälla vad som föreskrivs i krigssjukvårdslagen.

I propositionen tillstyrker departementschefen riksnämndens för kommunal beredskap förslag att statsbidrag bör utgå till landstingskommunerna enligt samma grunder som till primärkommunerna, dvs till såväl nyplanläggning som planrevision.

Med hänsyn till att även kostnaderna för beredskapsplanläggning av den verksamhet som inte avser sjukvården i krig får anses ha samband med försvarsutgifterna anser KEU 76 det riktigt att statsbidrag utgår till landstingskommunerna för nyplanläggning, på samma sätt som sker till primärkommunerna. Däremot bör inte – av skäl som ovan anförts vad gäller primärkommunerna – statsbidrag utgå till landstingskommunerna för revision av beredskapsplaner.

5.2 Fastighetsförvaltning och bostadsförsörjning

5.2.1 *Förbättring av boendemiljön*

Bidrag utgår till kommun, ägare av flerfamiljshus eller samfällighetsförening för bl a förbättring av utemiljön, trafiksäkerhetsförhållanden m m. Till kommunerna beräknas ca 10 milj kr utgå 1976/77. I prop 1976/77:100 bil 16 föreslås att lån skall kunna utgå för den del av kostnaden som inte täcks av statsbidrag.

5.2.2 *Energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader m m*

Bidrag utgår för åtgärd som syftar till bättre hushållning med energi eller användning av annat bränsle än olja vid uppvärmning av byggnad som tillhör primärkommuner och landsting samt kommunala bolag och stiftelser.

Bidrag utgår främst för åtgärd som avser förbättring av värmeisoleringen i befintlig byggnad. Bidraget ingår som en del av anslaget Vissa energibesparande åtgärder i bostadsbeståndet. Bidraget till kommunerna uppgår 1976/77 till 50 milj kr.

I prop 1976/77:107 behandlades bl a de energibesparande åtgärderna. Enligt förslag i propositionen bör kommunerna under första hälften av budgetåret 1977/78 få ett engångsbelopp på 15 milj kr för rådgivande och informerande åtgärder för energisparande. Riksdagen fattade beslut i enlighet med propositionen.

Bidrag till kyrkor utgår under anslaget Anordningsbidrag m m till allmänna samlingslokaler.

5.2.3 *Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige m m*

Bidrag utgår till markägare i Norrland utom Gästrikland samt inom vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län avseende återväxtåtgärder på skogsmark, röjning i plantskog m m. Kommunernas andel av utgående bidrag beräknas till ca 8 milj kr 1976/77.

5.2.4 *Vård av naturreservat m m*

Bidraget har fram t o m 1975/76 utgått till kostnader för vård och förvaltning av nationalparker och andra naturvårdsobjekt i statens ägo.

I prop 1975/76:100 bilaga 11 ansåg departementschefen det angeläget att möjlighet införs att lämna bidrag till kommunerna för vård och förvaltning av naturvårdsområden. Ca 5 milj kr beräknas utgå till kommunerna 1976/77.

I vår förteckning över de speciella statsbidragen ingår även de fyra bidragen ovan under p. 5.2.1–5.2.4. Bidragen i fråga utgår främst till andra bidragstagare än kommuner. I de tidigare angivna principerna för den speciella statsbidragsgivningen har vi ansett att när kommunerna bedriver statsunderstödd verksamhet bör dessa erhålla statsbidrag på samma villkor som enskilda organisationer och företag. KEU 76 föreslår därför att de ifrågavarande bidragen fortsätter utgå enligt hittills gällande regler.

5.2.5 *Ersättningar vid bildandet av naturreservat m m*

Kommun, landsting, stiftelse eller i vissa fall riksorganisation kan erhålla statsbidrag för att de för naturvårdsändamål antingen förvärvar eller ersätter markägare för det intrång som denna får genom att området tas i anspråk för och avsätts som naturreservat.

Bidragets storlek varierar beroende på om området är av lokalt, regionalt eller riksintresse. Vidare bör högre bidrag kunna påräknas ju större de vetenskapliga eller kulturella naturvårdsvärdena är inom det område som säkerställs genom bidraget. Procentsatsen kan också påverkas av tillgången på disponibla medel på ersättningsanslaget. Bidragen har hittills varierat mellan ca 10 och 60 procent. Bidraget uppgår för budgetåret 1976/77 till 9 milj kr.

I det tidigare har vi ansett att bidrag bör kunna utgå även i framtiden då staten finner det lämpligt att stimulera kommunerna till utbyggnad av någon särskild verksamhet. Med hänsyn till att föreliggande bidrag tillkommit för att stimulera kommuner och landsting till skydd av naturvårdsområden föreslår KEU 76 att bidraget fortsätter att utgå. Ett ytterligare skäl är att bidragen ofta avser områden som är av inte bara lokalt utan även regionalt och riksintresse.

5.2.6 *Bostadsbidrag m m*

Bostadsbidragen till barnfamiljer och hushåll utan barn består av en statlig del på 900 kr per barn och år och en statskommunal bostadsanknuten del på 80 procent av bostadskostnaden i vissa intervaller. Det bidragsberättigade intervallet ändrades genom riksdagens beslut våren 1976 och ligger fr o m 1977 mellan en nedre hyresgräns på 350 kr per månad och en övre gräns som är anpassad till bostadsbehovet hos olika stora hushåll.

Bostadsbidraget är inkomstprövat. Inkomstgränsen för fullt bidrag uppgår fr o m 1977 till 32 000 kr för barnfamiljer och 26 000 kr för hushåll utan barn.

Helårskostnaden för de ändrade bostadsbidragen, som föreslagits i prop 1975/76:145 med anledning av boende- och bostadsfinansieringsutredningarnas betänkande (SOU 1975:51–52), beräknas uppgå till 2 100 milj kr. Kostnaden för de statliga bostadsbidragen beräknas till ca 500 milj kr. För de statskommunala bostadsbidragen återstår således ca 1 600 milj kr. Statsbidraget uppgår till 72 procent av kommunernas kostnader för statskommunala bostadsbidrag, dvs ca 1 200 milj kr. För budgetåret 1976/77 beräknas statsbidraget till ca 1 000 milj kr.

Olika regler gäller för olika former av bostadsbidrag. När det gäller de kommunala bostadstilläggen till pensionärer (KBT) finansieras dessa helt av kommunerna med undantag för tre under senare år beslutade reformer som finansieras med statsmedel. Statens andel av KBT-kostnaderna kan beräknas till 10–15 procent. De totala kostnaderna för KBT uppgår 1977 till ca 2,2 miljarder kr. Kommunerna tillämpar olika principer vad gäller bidragens utformning och storleken av utgående belopp.

Enligt direktiven har KEU 76 att, när kostnadsfördelningen mellan stat och kommun prövas, beakta den framtida finansieringen av kostnaderna för bostadstilläggen till pensionärer. KEU 76 räknar med att återkomma till kostnadsansvaret vad gäller bostadsbidragen i ett senare skede av utredningsarbetet. Då har utredningen också haft tillfälle att ta ställning till i vad mån det är möjligt att i skatteutjämningssystemet beakta skillnaderna mellan kommunerna vad gäller kostnaderna för bostadsbidragen.

5.3 Byggnads- och planväsen, gatu- och parkförvaltning samt fritidsförvaltning

5.3.1 *Översiktlig kommunal planering*

Stöd kan utgå för främst översiktlig kommunal planering som hänger samman med den fortsatta fysiska riksplaneringen, men också till sådana planeringsföretag som är av metodutvecklande karaktär.

Statsbidrag skall enligt statsmakternas intentioner kunna komma i fråga för planering i sådana regioner där kommunerna har begränsade planeringsresurser och där överväganden från rikssynpunkt föranleder så omfattande planeringsinsatser, att kommunerna inte rimligen bör svara för kostnaderna i deras helhet.

Ca 9 milj kr har hittills använts totalt från anslaget som stöd till

genomförande av den fysiska riksplaneringens första etapp. För budgetåret 1976/77 har anvisats ytterligare 6 milj kr.

Medlen har främst koncentrerats till de kommuner i fjällen och vid kusterna som i speciellt hög grad berörs av den fysiska riksplaneringen.

Drygt 150 kommuner har erhållit stöd. En tredjedel av dessa kommuner har totalt erhållit bidrag med belopp från 100 000 kr till över 200 000 kr. Drygt 1 milj kr har använts till att i initialskedet av den fysiska riksplaneringen stödja ett 50-tal kommuner med belopp i storleksordningen 20–30 tkr.

Vid våra kontakter med bostadsdepartementet har framkommit att stöd har ansetts motiverat för att den fysiska riksplaneringens intentioner ska bli beaktade i kommuner med betydande riksintressen och begränsade egna planeringsresurser. Det kan t ex gälla kommuner som har ett mycket omfattande tryck från fritidsbebyggelse eller kommuner som är utpekade för lokalisering av tung industri i den fysiska riksplaneringen och där riksintresset enligt riksdagens beslut motiverar stöd. Exempel på detta är Varbergs kommun med Väröplaneringen och kommunerna kring Billingen.

Stöd har vidare ansetts motiverat för att initiera interkommunal planering exempelvis kring Vänern och Bråviken samt inom de s k primära rekreationsområdena för vilka riksdagen uttalat angelägenheten av att de utvecklas för turism.

I begränsad omfattning har stöd även utgått till kommuner för att få till stånd en utveckling av metoder för den kommunala fysiska planeringen.

Bidraget kan också ses som en ersättning till kommunerna för deras medverkan i ett planeringsarbete som är av värde för både staten och kommunerna. Framförallt gäller detta för sådana delar av landet där den fysiska riksplaneringen innebär konkreta och påtagliga anspråk på markanvändningen. Allt eftersom det fortsatta arbetet med fysisk riksplanering utvecklas mot en ökad grad av precisering torde, enligt uppgifter från bostadsdepartementet, denna senare typ av användning av medlen komma att öka i betydelse.

KEU 76 har funnit att bidraget till översiktlig planering utgör ett viktigt instrument för genomförande av den fysiska riksplaneringens intentioner. Den verksamhet kommunerna bedriver är av mer än lokalt intresse och berör fler än kommunernas egna invånare. Behovet av att kunna ge medlens användning en preciserad inriktning gör vidare att de inte kan ersättas av medel inom ramen för den generella skatteutjämningen. Med hänsyn härtill finner vi att bidraget till översiktlig planering bör finnas kvar tills vidare.

5.3.2 *Väg- och gatuhållningen i vissa kommuner*

5.3.2.1 Allmänt

Kommun som är väghållare kan erhålla statsbidrag till byggande och drift av allmänna vägar och gator som är nödvändiga för den allmänna samfärdseln, s k statskommunvägar. Statens vägverk bestämmer efter länsstyrelsens hörande vilka gator och vägar som kan klassas som statskommunvägar.

I fråga om väghållningen gäller att det för närvarande finns ca 105 kommuner som är egna väghållare, dvs har ansvaret för allmänna vägar inom

delar av kommunens område. I många kommuner är alltså staten väghållare.

Kommun, landstingskommun och kommunalförbund kan erhålla statsbidrag till byggande av tunnelbana, som är nödvändig för den allmänna samfärdseln. Inte bara tunnelbana i egentlig bemärkelse utan också snabbspårväg (stadsbana) kan ge rätt till statsbidrag.

När det gäller statsbidragens storlek utgår bidrag till väg- och gatubyggnadsföretag i mån av tillgång på anslagna medel med 95 procent och i vissa fall med 85 procent av kostnaderna. Bidrag till byggande av tunnelbana utgår i mån av tillgång på anslagna medel med 95 procent av kostnaden för anläggningens underbyggnad (inklusive ersättning för mark och intrång). Bidragsandelen för byggande av vägar och gator har under senare år utgjort drygt 70 procent av totalkostnaden för bidragsberättigade projekt.

Bidrag till drift (underhåll) av statskommunala vägar utgår i mån av tillgång på medel med 95 procent. Något motsvarande bidrag utgår inte till underhåll av tunnelbaneanläggning.

Till byggande av statskommunala vägar har 1976/77 anvisats 350 milj kr i statsbidrag. Bidrag till tunnelbanor kan utgå från såväl anslaget till byggande av statskommunala vägar som anslaget till statligt vägbyggande. 1976/77 uppgår bidragsbeloppet totalt till 52 milj kr, varav 47 milj kr utgår från anslaget till byggande av statskommunala vägar och 5 milj kr från anslaget till statligt vägbyggande. Till drift av statskommunala vägar har anvisats ca 236 milj kr 1976/77.

Till grund för fördelningen av statsbidrag till byggande av statskommunala vägar ligger en fördelningsplan. Fördelningsplanen skall omfatta fem år. Planen förnyas vart tredje år, om inte regeringen föreskriver annat. Fördelningsplanen upprättas av statens vägverk på grundval av dels uppgifter om planerade byggnadsföretag som inhämtas från kommuner som är väghållare och dels yttranden av länsstyrelserna, som i ärendet skall höra länsvägnämnden.

5.3.2.2 Statsbidragets medverkan till en effektiv och rationell verksamhet

Statsbidraget utgår som ovan visats med en ovanligt hög bidragsprocent. Till bidraget har samtidigt en rad regler knutits för hur det skall användas. Statsbidragsbestämmelserna föreskriver, att om väg eller gata byggs efter högre standard än som betingas av trafiken skall den merkostnad som uppkommer inte beaktas vid bidragsberäkningen. Vägverket granskar ingående arbetsplanerna. Sedan arbetsplanen fastställts eller godkänts bestämmer vägverket den preliminära kostnad, som skall ligga till grund för beräkning av bidrag till företaget. Den preliminära kostnaden jämkas endast om detta påkallas av större prisändring, medgivna tilläggsarbeten eller annan omständighet, som i väsentlig mån inverkar på beräkningen. Har företaget eller del därav utförts på entreprenad, skall entreprenadsumman ligga till grund för fastställande av bidraget, om ej särskilda skäl föranleder annat.

Bidragen till driften fördelas på grundval av driftkostnadsberäkningar inom vägverket. Dessa kalkyler är baserade på av vägverket vart fjärde år infordrade uppgifter angående längder, ytor, trafikmängder, kostnader etc i

de väghållande kommunerna. Bidragsunderlaget bestäms sedan med kommunernas beräkningar som underlag och med ledning av erfarenheter från vägverkets egen driftverksamhet. För mellanliggande tvåårsperiod bestäms bidragsunderlaget efter indexjustering av tidigare värden med hänsyn dessutom till inträffade väsentliga förändringar i det bidragsberättigade nätets omfattning.

Fördelen med bidrag, som utgår på grundval av en i förväg gjord kostnadsberäkning, vilket här är fallet, består enligt vår mening främst i att den bidragstagande kommunen får ett eget intresse av att begränsa kostnaderna för företagets utförande. Denna synpunkt är av särskild betydelse när det, som i förevarande fall, gäller ett bidrag som syftar till nära nog fullständig kostnadstäckning.

Statsbidrag utgår till de vägar och gator som är nödvändiga för den allmänna samfärdseln. Det är således fråga om statsbidrag för de vägar och gator, som används av den genomgående trafiken och inte ett bidrag till den kommunala väghållningen. KEU 76 anser denna avgränsning av det bidragsberättigade nätet överensstämma med de principer som vi i det föregående utvecklat, nämligen att statsbidrag kan utgå till verksamheter som berör fler än kommunernas egna invånare. Däremot bör det finnas mycket starka skäl för att speciella statsbidrag skall utgå som en allmän stimulans till kommunal verksamhet. Enligt vår uppfattning föreligger inte några sådana skäl för den rent kommunala väghållningen.

5.3.2.3 Den framtida utformningen av statsbidragsgivningen

KEU 76 finner det viktigt att, som decentraliseringsutredningen framhöll i rapporten angående ökat regionalt och lokalt inflytande i vägplaneringen (Ds Kn 1976:6), det övervägs om kommunerna i ett längre perspektiv kan erhålla ett väsentligt ökat ansvar för väghållningen inom tätorterna genom att statsbidragen fördelas i nya former, t ex genom skatteutjämningssystemet, samt genom att kommunerna ges större inflytande över vägplaneringen.

En övergång från nuvarande bidrag till byggande av statskommunala vägar och gator till en bidragsgivning genom skatteutjämningssystemet skulle medföra att kommunerna går miste om ett direkt kapitaltillskott i anslutning till byggnationen. I och med en sådan förändring skulle finansieringsproblem kunna uppstå för kommunerna. Kostnader motsvarande nuvarande bidragsdel skulle nämligen få finansieras med hjälp av lån eller av kommunala medel. Då det för närvarande inte är möjligt att garantera kommunerna dessa lånemöjligheter vid önskad tidpunkt anser KEU 76 att det i nuläget saknas förutsättningar att inarbeta bidraget till byggande av statskommunala vägar och gator i skatteutjämningssystemet.

I fråga om bidraget till driften av statskommunala vägar och gator föreligger inte samma hinder för en inarbetning i skatteutjämningssystemet. Geografiskt läge, bebyggelsestruktur och avstånd är faktorer som i hög grad påverkar kostnaderna för driften av statskommunala vägar och gator. Det skulle således finnas vissa förutsättningar att i skatteutjämningssystemet inarbeta ett statligt stöd till driften av statskommunala vägar och gator.

Decentraliseringsutredningen avser enligt vad som uppgivits i ovan nämnda rapport att ta fram ett underlag för bedömningen av hur kommu-

nerna skall kunna ges ökade uppgifter och befogenheter i vägplaneringen. Även trafikpolitiska utredningens överväganden och förslag kan komma att få betydelse för framtida ställningstaganden vad gäller statsbidragsgivningen och huvudmannaskapet för väghållningen.

KEU 76 anser att under en övergångsperiod till dess att bl a sådana övergripande frågor om en aktivare roll för kommunerna i vägplaneringen fått en lösning bör även det specialdestinerade statsbidraget till driften av de statskommunala vägarna fortsätta att utgå.

5.3.2.4 Anläggningar för kollektiv persontrafik

Enligt direktiven har utredningen om kollektivtrafiken i tätorter KOLT (SOU 1975:47) haft att överväga i vad mån förutsättningar finns för att i andra fall än i fråga om t ex tunnelbanor och stadsbanor skapa möjligheter för en prioritering inom ramen för anvisade medel mellan mera konventionellt vägbyggande och anordningar som direkt tar sikte på att främja den kollektiva trafiken.

Från anslagen till väg- och gatubyggnad utgår som redan berörts statsbidrag till vissa kostnader för byggande av tunnelbanor (stadsbanor). Enligt gällande regler kan i princip statsbidrag utgå till anordningar som främjar den kollektiva trafiken om anläggningarna hänför sig till gator och vägar som är statsbidragsberättigade. KOLT:s överväganden om den statliga bidragsgivningen innebär att också anordningar som hänför sig till annan kollektiv persontrafik av lokal karaktär bör göras statsbidragsberättigade.

KOLT:s förslag skulle öppna möjlighet att bevilja statsbidrag till reserverade körfält för bussar, bussleder, hållplatser samt trafiksignaler som prioriterar kollektivtrafik även när anordningarna inte har samband med en led till vilken statliga medel utgår.

KEU 76 anser att de av KOLT framlagda förslagen sannolikt har begränsad ekonomisk betydelse jämfört med kollektivtrafikens totala medelsbehov. Vi räknar med att i ett senare sammanhang återkomma till statsbidragsgivningen till kollektivtrafiken vilket framgår av avsnitt 5.4.6.

KEU 76 ansluter sig till KOLT:s förslag att inom ramen för anvisade medel till byggande av gator och vägar även låta statsbidrag utgå till anordningar för kollektiv persontrafik av lokal karaktär. Detta torde underlätta och påskynda en på många håll angelägen utbyggnad av kollektivtrafiken. Dessutom anser vi att en rationellt utbyggd kollektivtrafik bl a kan antas leda till en minskning av investeringar i gatu- och vägnätet.

KEU 76 ställer sig däremot avvisande till KOLT:s förslag att inom ramen för anvisade medel till byggande av gator och vägar skapa en icke objektsspecificerad pott för smärre anläggningar av värde för kollektivtrafiken. Vi anser att kommunerna har sådana ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att kommunala insatser vad gäller sådana smärre anordningar som i detta sammanhang åsyftas inte skall behöva stimuleras genom nya former av statsbidrag.

5.3.3 *Anläggningsstöd till idrotten*

Stödet är i huvudsak reserverat för anläggningar med kommunalt engagemang. Bidrag kan också lämnas till vissa organisationer av rikskaraktär.

Varje beslut om bidrag grundas på sökandens investerings- och driftkalkyl, där i förekommande fall även intäktssidan skall vara belyst.

Det är som framgår av bilagan till denna rapport en mycket detaljerad reglering av anläggningsstödet till idrotten.

Ansökan om bidrag ur anläggningsstödet görs hos naturvårdsverket som behandlar den inom en särskild delegation.

När det gäller ersättning för åtgärder för fritidsbåttrafiken skall naturvårdsverket ge igångssättningstillstånd för anläggningen. Kommunerna får i allmänhet stå i kö mellan 10 och 12 år efter det att igångsättningstillstånd meddelats för att komma i tur för statsbidrag.

Anslaget anläggningsstöd till idrotten utgår även till andra än kommuner. Anslaget uppgår 1976/77 till 30,4 milj kr och av detta avser 11,6 milj kr kommunerna.

Anslaget till kommunerna fördelar sig på följande poster:

Bidrag till riksanläggningar för den samlade idrottsrörelsens behov	6,1 milj kr (av 10,2 milj kr)
Bidrag till idrottsanläggningar i övrigt	4 milj kr (av 5,5 milj kr)
Åtgärder för fritidsbåttrafiken	1,5 milj kr (av 9,9 milj kr)

Vidare kan nämnas att uppförandet av anläggningar för motion, rekreation och turism ofta genomförs som beredskapsarbeten. Budgetåret 1975/76 utfördes beredskapsarbeten inom detta område för ca 35 milj kr. Av detta var 17 milj kr statsbidrag. Det utgår även statligt stöd till anläggningar för rekreation och turism i form av lokaliseringsstöd.

Statens insatser för rekreation och idrott i olika former uppgår årligen till ca 170 milj kr. De kommunala insatserna uppskattas till ungefär 1 000 milj kr.

I regeringens proposition om planering och samordning av samhällets insatser för rekreation och turism (prop 1975:46) framhöll departementschefen behovet av en samlad planering av de statliga insatserna för att tillgodose den breda allmänhetens behov av rekreation. De former för stöd till uppförande av rekreations- och turistanläggningar m m som nu finns borde användas även i fortsättningen. Det stöd som utgår i form av beredskapsarbeten och lokaliseringsstöd är i första hand sysselsättningspolitiskt respektive regionalpolitiskt motiverade och hade, enligt departementschefen, i vissa fall lett till insatser på det rekreationspolitiska området som inte borde ha prioriterats. Genom de riktlinjer för planering och samordning av de statliga insatserna inom rekreationslivets område som nu föreslogs borde de aktuella stödformerna kunna användas för att på ett ordnat sätt tillgodose också rekreationspolitiska syften. De nya förslagen innebar bl a att ett samarbetsorgan inrättades på naturvårdsverket med representanter bl a från AMS, planverket och Svenska kommunförbundet.

1970 slopades statsbidragen till kommunala idrottsanläggningar av traditionell typ (sporthallar, idrottsarenor osv). Motiveringen var, att det i princip är en kommunal angelägenhet att svara för tillkomsten och driften av sådana anläggningar som i första hand utnyttjas av kommunens egna invånare.

Däremot ansågs det lämpligt att låta bidraget till andra idrottsanläggningar, motionsslingor etc, kvarstå som en stimulans för kommunerna att bygga sådana.

En fortsatt statsbidragsgivning till idrottsanläggningar får enligt vår mening grundas på en bedömning av behovet att stimulera kommunerna till en ökad utbyggnadstakt. Det är vår uppfattning att idrotts- och motionsverksamheten fortlöpande byggts ut under senare år, då kommunerna insett vikten av att kunna erbjuda människorna möjlighet till rekreation och avkoppling. Bidraget till idrottsanläggningar i övrigt, dvs motionsslingor etc, som uppgår till ca 4 milj kr, har ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Eftersom bidraget således knappast har någon nämnvärd stimulanseffekt föreslår vi att bidraget upphör att utgå. Medlen bör överföras till det allmänna skatteutjämningssystemet.

KEU 76 har i det tidigare, vad gäller principerna för statsbidrag till kommunerna, funnit att bidrag bör utgå när kommunerna bedriver verksamheter som avser fler än kommunernas egna invånare. Hit bör enligt vår bedömning räknas riksanläggningar för den samlade idrottsrörelsen, varför vi föreslår att statsbidrag fortsätter att utgå till detta ändamål.

När bidrag utgår till kommun bör det enligt vår mening vara av sådan storlek att det får en avgörande betydelse för utvecklingen av den ifrågavarande verksamheten. Vad gäller statsbidraget till fritidsbåttrafiken har kommunerna långt i efterhand erhållit beviljade statsbidrag. Utvecklingen visar att kostnader motsvarande bidragsdelen kunnat finansieras med hjälp av kommunala medel eller lån.

Enligt vår bedömning har de genomförda kommunsammanläggningarna inneburit att kommunerna fått ekonomiska förutsättningar att utan statsstöd öka sina insatser vad gäller hamnar och andra serviceåtgärder för fritidsbåttrafiken. KEU 76 kan därför inte finna att de statliga bidragen spelat en avgörande roll för utvecklingen i de kommuner som erhållit sådant stöd. De statliga insatserna bör, precis som i fråga om idrott och motion, främst inriktas på rådgivning, service och utvecklingsverksamhet. KEU 76 föreslår således att statsbidraget till åtgärder för fritidsbåttrafiken upphör att utgå och att medlen framdeles tillförs kommunsektorn genom det allmänna skatteutjämningssystemet.

Sammanfattningsvis förordar alltså KEU 76 att bidraget till riksanläggningar kvarstår medan bidragen till fritidsbåttrafiken och idrottsanläggningar i övrigt slopas.

5.4 Hamnar, kommunikationer och näringsliv

5.4.1 *Fiskehamnar*

Statsbidrag utgår till kommun samt i särskilda fall aktiebolag och ekonomisk förening för anläggning eller förbättring av hamn som behövs för yrkesfisket.

Bidrag utgår med högst 90 procent av anläggnings- och förbättringskostnaden. I kostnaden får inte inräknas utgift för förvärv av mark. Det statliga stödet anvisas i form av ett reservationsanslag.

Statsbidrag till fiskehamnar utgår budgetåret 1976/77 med 3,6 milj kr.

I prop 1971:1, bilaga 11, framhöll departementschefen med anledning av fiskerihamnsutredningens betänkande om statligt stöd till fiskehamnar (SOU 1970:5) att han i likhet med utredningen anser att statligt stöd bör ges för att tillgodose näringens behov av ändamålsenliga och lämpligt lokaliserade fiskehamnar. Statsbidrag borde enligt departementschefen även i fortsättningen utgå till byggande och förbättring av fiskehamnar. Bidraget skulle i princip beviljas endast kommun men i undantagsfall även aktiebolag eller ekonomisk förening.

Genom statsbidragsgivningen koncentreras statsstödet, enligt vad fiskeristyrelsen uppgivit, i första hand på ett mindre antal utvecklingsbara hamnar. I mån av tillgång på medel utgår även statsbidrag till hamn av mindre allmänt intresse men som likväl har betydelse för fiskerinäringen eller för en viss regions försörjning.

En speciell grund för statsbidragsgivning anser vi föreligger då kommuner på grund av geografiskt läge får vidkännas särskilda kostnader. De kommuner som har förutsättningar för yrkesfiske befinner sig enligt KEU 76 i en sådan situation. Det statliga stödet får enligt vår bedömning anses ha väsentlig betydelse för finansieringen av dessa kommuners kostnader vid utbyggnaden av för yrkesfisket lämpligt lokaliserade hamnar. KEU 76 anser därför att ett särskilt statsbidrag tills vidare bör utgå för anläggning eller förbättring av hamnar som är av betydelse för fiskerinäringen.

5.4.2 *Ersättning till kommuner för bidrag till investeringar i primärflygplatser*

Genom beslut av 1967 års riksdag har riktlinjer fastställts för luftfartsverkets organisation och verksamhet. I samband med detta beslut fastställdes även normer för samverkan mellan stat och kommun vid investeringar i de av luftfartsverket förvaltade primärflygplatserna. Enligt dessa normer har kommun att svara för markkostnaderna och för 37,5 procent av kostnaderna för byggnader och anläggningar, inklusive investeringar i radioanläggningar, dock att kommunalt bidrag inte krävs i fråga om investeringsobjekt som beräknas uppgå till högst 200 000 kr per flygplats och år. I prop 1970:200 uttalades att kommun borde kunna få viss ersättning från luftfartsverket för sina bidrag till investeringar. Ersättning förutsattes likväl inte utgå så länge staten bar kostnader för luftfartsverkets drift i form av driftbidrag. Frågan om ersättningens utformning borde prövas, när statens driftbidrag till luftfartsverket avvecklats.

Enligt prop 1970:200 tydde bedömningar för budgetåret 1971/72 på att det skulle råda balans mellan luftfartsverkets kostnader och intäkter. Därför skulle man nu pröva ersättning till kommunerna.

Tidigare begränsades alltså de trafikpolitiska riktlinjerna om full kostnadstäckning av det allmännas kostnader för luftfarten till att gälla de kostnader som fallit på staten. Den del av luftfartsverkets totala investeringar som täcktes genom kapitaltillskott från kommunerna förräntades alltså inte. Så

länge staten svarade för underskottet i rörelsen genom driftbidrag ansågs det inte rimligt att utvidga kostnadsansvaret till de kommunala investeringsbidragen.

Numera utgår ersättning till kommunerna för investeringsbidrag som lämnats fr o m budgetåret 1967/68. Statsbidraget omfattar både ränta och avskrivning. För budgetåret 1976/77 uppgår statsbidraget till 16,8 milj kr.

KEU 76 finner det naturligt att de statliga och kommunala investeringarna i primärflygplatsernas byggnader och anläggningar i ekonomisk mening värderas på samma sätt och att ersättningen till kommunerna därför grundas på samma villkor. Utredningen finner emellertid konstruktionen för ersättning tekniskt komplicerad. Med nuvarande regler för kostnadsfördelning mellan stat och kommun vid byggande av primärflygplatser har dock KEU 76 ej sett det som möjligt att föreslå en annan konstruktion.

Sammanfattningsvis anser således KEU 76 att ersättning till kommunerna för bidrag till investeringar i primärflygplatser bör utgå som ett speciellt statsbidrag även i fortsättningen. Det bör dock observeras att denna ersättning till kommunerna inte kan ses som ett statsbidrag i vedertagen mening, eftersom luftfartsverkets taxepolitik är så avvägd att även kommunernas del av investeringskostnaderna förräntas.

5.4.3 *Regionalpolitiskt stöd*

Statligt regionalpolitiskt stöd utgår i första hand till företagare samt i form av flyttningsstöd till flyttande arbetskraft. Det kan dock även utgå till kommun som utövar eller ämnar utöva verksamhet inom turistnäringen, i form av lokaliseringsstöd, introduktionsstöd och utbildningsstöd.

Lokaliseringsbidrag och avskrivningslån får tillsammans motsvara högst 35 eller, om särskilda skäl föreligger, högst 50 procent av den sammanlagda kostnaden för investeringen.

Regeringen prövar lokaliseringsbidragen till turistnäringen och introduktionsstöd och utbildningsstöd som skall gå till kommunerna.

Under perioden 1965–1974 utgick det 636 milj kr i lokaliseringsstöd. Av detta gick ca 1 milj kr till turistnäringen. I realiteten har, enligt vad arbetsmarknadsdepartementet uppgivit, ingen enskild kommun hittills fått bidrag. Det förekommer att stiftelser och föreningar som stöds av kommuner får bidrag. Turistnäringen stöds även genom beredskapsarbeten. Under budgetåret 1975/76 utgick 17 milj kr från arbetsmarknadsstyrelsen till beredskapsarbeten inom turist-och fritidsverksamhet.

I och med att kommunerna 1968 fick möjlighet att driva verksamhet inom turistnäringen ansågs det också att de borde få del av det regionalpolitiska stödet. Detta var motivet till att ta med kommunerna i bidragsbestämmelserna.

I det tidigare har KEU 76 vad gäller principerna för statsbidragsgivningen ansett att kommuner som bedriver statsunderstödd verksamhet bör erhålla statsbidrag på samma villkor som andra bidragstagare.

För KEU 76 framstår det därför som naturligt att möjligheter står öppna för kommuner som driver verksamhet inom turistnäringen att på samma sätt som enskilda organisationer och företag erhålla regionalpolitiskt stöd. Vi föreslår därför ingen ändring av gällande regler.

5.4.4 *Statliga insatser i glesbygder*

5.4.4.1 Särskilda stödåtgärder i glesbygder

Allmänt

Bidrag utgår till

- hemarbete m m
- stöd till företagareföreningar
- kommunala sysselsättningsinsatser
- åtgärder i Vindelälvområdet

Vi behandlar här bara de kommunala verksamheterna. Statliga bidrag utgår till vissa kommuner inom inre stödområdet för försöksverksamhet som syftar till att öka sysselsättningen för lokalt bunden arbetskraft i glesbygder. De arbetsobjekt som väljs ut skall vara arbetsintensiva.

Som villkor för bidrag gäller att kommunen i samråd med länsarbetsnämnden väljer ut arbetsobjekt, att arbetsobjektet inte ingår i den normala kommunala verksamheten och att det inte lämpligen kan utföras som beredskapsarbete, att länsstyrelsen godkänner utvalda arbetsobjekt, att arbetena reserveras för lokalt bundna arbetslösa personer som anvisats av arbetsförmedlingen, samt att bidrag till enskild intressent får uppgå till totalt 15 000 kr per objekt.

Bidrag utgår med 75 procent av det godkända bidragsunderlaget för varje arbetsobjekt. I detta får inräknas lönekostnader exklusive resekostnader men inklusive sociala kostnader samt materialkostnader. Materialkostnaderna får utgöra högst 1/3 av bidragsunderlaget.

Kommunen söker bidrag hos regeringen. Av statsbidrag som beviljas kommun skall 10 procent anses avse kommunens kostnader för administration inklusive projektledning av verksamheten.

Bidraget till kommunala sysselsättningsinsatser har för budgetåret 1976/77 beräknats till 9 milj kr.

Statsbidragets konstruktion och effekter

Sysselsättningsutredningen redovisade 1975 i en särskild promemoria, som överlämnats till arbetsmarknadsdepartementet, en uppföljning av försöksverksamheten med kommunala sysselsättningsåtgärder i glesbygder. Resultatet av den undersökningen visar att sysselsättningsvolymen i arbetsprojekten var god, att den geografiska spridningen av arbetena var mycket bra men att det fanns vissa svårigheter att få en lämplig spridning av arbetsobjekt över hela året. De berörda parterna ansåg att dessa sysselsättningsåtgärder var värdefulla från både social och ekonomisk synpunkt för arbetstagarna. Kommuner, länsarbetsnämnder och länsstyrelser ansåg att verksamheten borde kunna utvidgas till fler kommuner inom det inre stödområdet.

Fram till budgetåret 1973/74 utgick statsbidrag med 100 procent till löner och sociala kostnader. Samtliga berörda kommuner, länsarbetsnämnder och länsstyrelser ansåg att denna bidragsform var klart överlägsen den nuvarande. Man menade att bidraget var lättare att hantera administrativt och att

det bättre prioriterade de arbetsintensiva arbetsobjekten. Kommunerna ansågs mycket väl kunna stå för materialkostnaderna och att administrationen av arbetsobjekten borde på ett naturligt sätt ingå i den normala kommunala verksamheten. Mot den här bakgrunden förordades en återgång till de tidigare bidragsbestämmelserna.

I prop. 1976/77:100 bil 17 föreslås att en ny anslagspost införs under särskilda stödåtgärder i glesbygder. Det nya stödet skall främst gå till kommuner för att i mindre orter i det inre stödområdet uppföra industrilokaler för uthyrning. Stödet skall ses som ett regionalpolitiskt motiverat och långsiktigt sysselsättningsskapande medel. Stödets storlek och övriga bidragsvillkor skall beslutas från fall till fall. Det har anvisats 17 milj kr för detta nya stöd under budgetåret 1977/78.

Då erfarenheterna av den inledande försöksverksamheten synes vara goda anser KEU 76 att speciella statliga bidrag tills vidare bör fortsätta att utgå till särskilda stödåtgärder i glesbygder. Trots omfattande arbetsmarknadspolitiska insatser av olika slag under en lång följd av år är sysselsättningen fortfarande ett problem i glesbygdsområden. Så länge det i glesbygdskommuner förekommer en hög arbetslöshet bör det vara en naturlig uppgift för statsmakterna att medverka i olika åtgärder för att förbättra sysselsättningssituationen. Den utvärdering som företagits visar sysselsättningsinsatsernas sociala och ekonomiska värden.

Beträffande önskemålen från vissa håll om en övergång till statsbidrag med 100 procent till löner och sociala kostnader vill KEU 76 framhålla att utredningen ser det som naturligt att kommunerna får svara för en del av verksamhetens kostnader. Härigenom kan kommunerna erbjudas större frihet att självständigt utforma och dimensionera verksamheten.

5.4.4.2 Kommersiell service i glesbygd

För att tillförsäkra befolkningen i glesbygd tillfredsställande kommersiell service utgår statligt stöd till kommun i form av hemsändningsbidrag och till näringsidkare i form av investeringsstöd. Stödet utgår inom det inre stödområdet.

Vi tar här ställning endast till den del av stödet, hemsändningsbidrag, som avser kommunerna. Hemsändningsbidrag utgår till kommun som helt eller delvis bekostar hemsändning till hushåll av dagligvaror med reguljära transportmedel. Bidraget utgör 35 procent av kommunens nettoutgifter.

Konsumentverket har den övergripande tillsynen över försöksverksamheten med statligt stöd till kommersiell service i glesbygd och skall verka för att stödet på bästa sätt bidrar till goda serviceförhållanden.

Under det första hela kalenderåret (1974) bidraget utgick, utbetalades endast 26 000 kr. Verksamheten har successivt ökat främst genom att bidrag sedan 1975-07-01 även kan utgå, om särskilda skäl föreligger, för sådan hemsändning som sker med handlares eget fordon. Vidare har kommunerna kommit bättre igång med den planering av hemsändningsverksamheten, som bidragsbestämmelserna föreskriver. För budgetåret 1976/77 har statsbidraget beräknats till 2,3 milj kr.

Distributionsutredningen har i sitt betänkande Samhället och distributionen (SOU 1975:69–70) föreslagit att bidragsgivningen skall omfatta hela

stödområdet samt att bidragsprocenten höjs till 50. Vidare föreslår utredningen att kommunalt förvärv av butiksfastighet skall vara statsbidragsberättigat med 50 procent.

KEU 76 har vid behandlingen av frågan om statsbidrag till föreliggande verksamhet funnit att särskilda krav på service ställs i glesbygdsområdena för att ge befolkningen rimlig service. Utredningen finner mot denna bakgrund att det statliga stödet till kommersiell service under ett uppbyggnadsskede kommer att ha en viktig uppgift att fylla när det gäller att stimulera kommuner att garantera glesbygdsbefolkningen goda serviceförhållanden. Statsbidraget till kommersiell service i glesbygd bör därför fortsätta att utgå.

KEU 76 vill dock föreslå en ändring av gällande statsbidragskonstruktion. För närvarande utgår statsbidraget på nettokostnaderna för servicen. Om bidraget i stället beräknas på bruttokostnaderna, vilket den tidigare kommunalekonomiska utredningen föreslog vad gäller statsbidragen till kommunal färdtjänst, hemhjälp och familjedaghemsverksamhet, skulle bidragsbeloppet komma att bestämmas oberoende av kommunens avgiftspolitik. En höjning eller sänkning av avgifterna skulle ge fullt utslag på kommunernas nettokostnader för verksamheten. Inkomstförstärkningen skulle inte reduceras genom bortfallande statsbidrag som i fall där bidragsunderlaget utgörs av nettokostnaden. Därmed skulle exempelvis en höjning av de avgifter som betalas av den som utnyttjar hemsändningen helt komma kommunen till godo. Vi förutsätter dock att ändringen av bidragsreglerna görs på ett sådant sätt att nuvarande kostnadsfördelning mellan stat och kommun bibehålls.

5.4.5 *Arbetsmarknadspolitiskt stöd*

5.4.5.1 Sysselsättningsskapande åtgärder

De delar som berör kommunerna är

- allmänna beredskapsarbeten
- särskilda beredskapsarbeten
- detaljplaneringsbidrag

För beredskapsarbeten utgår statsbidrag med 33 procent av de godkända kostnaderna för arbetet. Detaljplaneringsbidrag utgår till kommuner, vilka på grund av sin ekonomiska ställning, det avsedda företagets storlek eller andra särskilda skäl bedömes behöva bidrag för att kunna omedelbart låta verkställa projektering av sådana anläggnings- och husbyggnadsarbeten, som kan utföras för att motverka arbetslöshet.

För budgetåret 1976/77 har ca 366 milj kr beräknats för den del av verksamheten som avser kommunala arbeten.

I kapitel 4 konstaterade KEU 76 att dessa bidrag är viktiga stabiliseringspolitiska instrument. Det är därför nödvändigt av såväl arbetsmarknads- som konjunkturpolitiska skäl att dessa bidrag finns kvar även i fortsättningen.

5.4.5.2 Särskilda åtgärder för arbetsanpassning

De delar som berör kommunerna är

- arkivarbete
- halvskyddad verksamhet
- skyddad verksamhet
- hemarbete
- arbetsprövning/arbetsträning.

För budgetåret 1976/77 har för den kommunala delen av verksamheten beräknats ca 318 milj kr. Huvuddelen av dessa verksamhetsformer för arbetsanpassning har nyligen varit föremål för utredningar.

Arkivarbete avser anordnande av arbete vid statliga och kommunala verk och myndigheter samt allmännyttiga institutioner för att bereda sysselsättning åt sådana arbetslösa som inte kan få lämplig anställning på den öppna marknaden på grund av ålder, nedsatt arbetsförmåga eller andra särskilda förhållanden. 1975 var ca 15 000 personer anställda i arkivarbete, varav ca 1 300 hos primärkommuner och landsting. Lönerna för dessa tjänster betalas i sin helhet av staten.

Departementschefen aviserar i prop 1976/77:100 bil 15 en översyn av verksamhetens framtida inriktning och utformning. Så länge arkivarbete bedrivs med den nuvarande uppläggningen är det värdefullt att tjänster för arkivarbetare finns även inom den kommunala sektorn. Med hänvisning till de i kapitel 4 diskuterade principerna för den framtida statsbidragsgivningen anser vi att kommunerna skall få statsbidrag på samma villkor som andra bidragsmottagare. KEU 76 föreslår således inga förändringar vad gäller ersättningen till kommunerna för arkivarbete.

Bidrag utgår till företag, kommunalt eller landstingskommunalt organ eller statligt affärsdrivande verk, som i *halvskyddad sysselsättning* anställer handikappad med så nedsatt arbetsförmåga att han annars inte skulle kunna beredas sysselsättning i den öppna marknaden. 1976 beräknas antalet anställda i halvskyddad sysselsättning uppgå till ca 12 000. Därav återfinns ca tio procent av de anställda i primärkommunerna och ca fem procent i landstingen. Bidrag utgår med 40 procent av den kontantlön arbetstagaren erhåller i anställningen, dock att bidrag utgår med minst 1 200 kr per belagd godkänd plats och år.

Såväl sysselsättningsutredningen i delbetänkandet Arbete åt alla (SOU 1975:90) som arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit ändrade statsbidragsregler för den halvskyddade sysselsättningen. Man har förordat en hög statsbidragsprocent (75 procent) under den första tiden av anställningen och därefter en successiv avtrappning. Som en följd av prop 1975/76:211 beslutade riksdagen om nya bidragsregler fr o m den 1 januari 1977. Följande procentsatser skall gälla för statsbidraget i normalfallet.

År 1 75 procent
År 2 50 procent
År 3 och 4 25 procent

I god tid före fjärde årets utgång skall länsarbetsnämnden ta ställning till om bidrag skall utgå även fortsättningsvis. Samtliga bidragssatser är beräknade

på den totala lönekostnaden för den anställde. En särskild form av halvskyddad verksamhet införs på försök för ungdomar under 25 år med svåra fysiska handikapp. Statsbidrag utgår då med 90 procent av lönekostnaden under första året och med 50 procent de följande tre åren. Därefter skall två bidragsnivåer gälla nämligen 50 eller 25 procent.

Liksom för statsbidragen till arkivarbete anser KEU 76 att statsbidragen till halvskyddad sysselsättning bör utgå till kommunerna enligt samma regler som till andra bidragsmottagare. Vi har ingen erinran mot den nya bidragskonstruktionen. Ett högt initialbidrag bör stimulera till nyanställning vilket är ett av syftena med detta statsbidrag. I normalfallet bör också arbetsförmågan hos de anställda successivt förbättras vilket bör motsvaras av en nedtrappning av bidraget.

Skyddad verksamhet avser bidrag till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse som anordnar verkstad för skyddat arbete för personer som på grund av handikapp inte kan få anställning på den öppna marknaden eller i halvskyddad sysselsättning. Bidrag utgår dels till anordnande av lokaler och anskaffning av maskiner m m, dels till driften av sådan verkstad. Driftbidraget är 9 000 kr per 1 200 arbetstimmar. Drygt 15 000 personer sysselsattes i skyddat arbete 1975.

Statsbidrag till *hemarbetsverksamhet* utgår till samma huvudmän som bidragen till skyddad verksamhet och beräknas på grundval av de sysselsattas årsinkomst och huvudmannens administrationskostnader för verksamheten. Bidrag utgår med belopp som kan anses motsvara vad som skulle ha utgått i form av driftbidrag till verkstad för skyddad sysselsättning. Anordnar huvudman hemarbetscentral utgår också anordningsbidrag. Ca 800 personer sysselsattes i hemarbete 1975.

Organisationskommittén för skyddat arbete (OSA) har i betänkandet Organisation för skyddat arbete (SOU 1975:82) föreslagit att staten tillsammans med landstingen och de landstingsfria kommunerna bildar regionala stiftelser för skyddad verksamhet inklusive hemarbetsverksamhet. OSA-kommittén föreslår att verksamheten finansieras med en arbetsgivaravgift. Som ett alternativ diskuterar kommittén en för huvudmännen gemensam skattefinansiering. Förslaget innebär att nuvarande statsbidrag till skyddad verksamhet och hemarbete skulle upphöra att utgå.

OSA-kommitténs förslag behandlas f n inom regeringskansliet. I prop 1976/77:100 bil 15 anmäls att eventuella förslag från regeringen inte kommer att påverka verksamheten under budgetåret 1977/78.

Arbetsprövning/arbetsträning avser bidrag till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse som anordnar arbetsprövningsavdelning respektive verkstad för arbetsträning dels till anordnande av lokaler och anskaffning av maskiner m m, dels till driften av sådan avdelning respektive verkstad. Driftbidraget är fr o m den 1 juli 1976 10 000 kr per 1 200 elevtimmar. Arbetsprövningen syftar till att kartlägga de handikappades intressen och anlagsinriktning. Arbetsträningen skall ge en systematisk uppträning av den handikappades arbetskapacitet. 1975 fanns ca 2 700 platser för arbetsprövning/arbetsträning.

Utredningen rörande viss yrkesinriktad rehabiliteringsverksamhet (YR) har i betänkandet Yrkesinriktad rehabilitering (SOU 1976:38) behandlat huvudmannaskap och organisation för bl a arbetsprövning/arbetsträning.

YR-utredningen föreslår att de resurser för kartläggning och förberedelse som i dag finns hos arbetsförmedlingarna, de fristående arbetspsykologiska instituten, de landstingskommunala arbetsvårdsinstituten samt inom arbetsmarknadsutbildningen samordnas vid särskilda yrkesprövningsenheter vid större AMU-center i varje län. YR-utredningen har inte diskuterat den framtida finansieringen av verksamheten men förslaget innebär att nuvarande statsbidrag skulle upphöra att utgå.

Remissbehandlingen av YR-utredningens betänkande har nyligen avslutats. Regeringen har ännu inte tagit ställning till förslagen.

I avvaktan på regeringens ställningstaganden till OSA-utredningens och YR-utredningens förslag tar KEU 76 inte upp statsbidragen till skyddad verksamhet inklusive hemarbetsverksamhet respektive arbetsprövning/arbetsträning till behandling. Vi vill dock peka på att en samordning av finansieringen av skyddat arbete och yrkesmässig rehabilitering bör övervägas. I båda fallen kan verksamheten sägas vara av gemensamt intresse för landstingen, som har ansvar för omsorgsverksamheten och rehabiliteringen av handikappade, och staten, som har ansvar för arbetsmarknadspolitiken.

5.4.6 *Kollektiv trafik*

Det finns två system för statsbidrag till landsbygdstrafik. 1973 infördes statsbidrag till *lokal landsbygdstrafik*. Detta bidrag kan sökas bara av kommuner. Vidare infördes ett stöd till *regional landsbygdstrafik*. Detta bidrag sökes direkt av bussbolagen.

Statligt stöd utgår till primärkommun som lämnar ekonomiskt bidrag till icke bärkraftig lokal trafik på landsbygdslinje eller till sådan lokal kompletteringstrafik på landsbygden som ingår i en av kommunen antagen lokal trafikförsörjningsplan.

Förutsättningarna för statsbidrag bedöms med beaktande av samtliga intäkter och kostnader för ifrågavarande trafik under bidragsåret. Trafikintäkterna beräknas med tillämpning av en referenstaxa som fastställs av regeringen. Överstiger de faktiska trafikintäkterna de belopp som framkommer vid tillämpning av referenstaxan, skall de faktiska intäkterna ligga till grund för beräkningarna.

Statsbidrag utgår i fråga om linjetrafik för den del av de bidragsgrundande kostnaderna som belöper på högst två dagliga dubbelturer på linjen och i fråga om kompletteringstrafik för den del av de bidragsgrundande kostnaderna som belöper på högst två dagliga sammanhängande turer.

Bidrag beräknas till 50 procent eller, i fråga om linje- eller kompletteringstrafik som helt eller till större delen hänför sig till det inre stödområdet eller Gotlands län, till 75 procent av ovan nämnda bidragsgrundande kostnader. Finns synnerliga skäl kan högre bidrag utgå.

Kommunen lämnar senast den 15 februari närmast före bidragsåret en ansökan till länsstyrelsen tillsammans med en redogörelse för det beräknade ekonomiska utfallet för trafiken. Efter granskning sänder länsstyrelsen kommunens ansökan till bussbidragsnämnden, som avger förslag till regeringen om medelsramar för länen.

Hälften av statsbidragsbeloppet betalar länsstyrelsen ut efter 6 månader av

bidragsåret. När bidragsåret är slut skall kommunerna lämna in en skriftlig redogörelse. Finner länsstyrelsen att kommunen är berättigad till bidrag betalas resten av bidraget ut. Har kommunen fått för högt bidrag är den skyldig att återbetala beloppet.

För budgetåret 1976/77 har statsbidraget till lokal landsbygdstrafik beräknats till ca 41 milj kr.

Bidraget till *skärgårdstrafiken* infördes genom beslut våren 1976. Bidraget utgår till icke ekonomiskt bärkraftig skärgårdstrafik med fartyg som ingår i kommunal trafikförsörjningsplan. Stödet utgår till reguljär trafik och kompletteringstrafik under förutsättning att den bedrivs under hela året.

Statsbidrag utgår till kommun eller kommunalförbund som är huvudman för eller lämnar ekonomiskt bidrag till sådan trafik.

Bidrag utgår med 35 procent av kostnaderna för högst fyra dagliga dubbelturer när det gäller reguljärtrafik och högst en förbindelse fram och åter i veckan för kompletteringstrafiken. Bidraget får dock inte överstiga det totala underskottet i trafiken under bidragsåret. En högre procentsats kan utgå om synnerliga skäl finns för trafik som utsträcks så att den omfattar enstaka områden utan bofast befolkning. Bidraget till skärgårdstrafiken har beräknats till 0,5 milj kr 1976/77.

Inom ramen för den översyn av skatteutjämningssystemet som KEU 76 f n verkställer prövar utredningen också möjligheterna att i skatteutjämningssystemet beakta kostnadsskillnader mellan kommunerna vad gäller kollektivtrafiken. I samband med att utredningen redovisar resultatet av detta arbete kommer KEU 76 att ta ställning till hur det statliga stödet till kollektivtrafiken bör utformas.

5.5 Industriell verksamhet

5.5.1 *Avloppsreningsverk*

Statsbidragen till avloppsreningsverk, som infördes i sin nuvarande form 1968, varierar med hänsyn till reningsgraden och utgår med belopp som motsvarar 30–50 procent av kostnaderna. Bidrag till samma anläggning får i allmänhet inte överstiga 5 milj kr. För anläggningar som är gemensamma för flera kommuner har undantag gjorts.

Bidragen till avloppsreningsverk utgjorde de tre första åren ca 80 milj kr per år. Från 1971 och två år framåt genomfördes en kraftig ökning av bidragsnormen. Bidragsprocenten höjdes för flertalet projekt till 75 procent. Bidragen steg under dessa tre år till belopp varierande mellan två och fyra gånger den tidigare nivån (160, 315 respektive 250 milj kr). Bidraget har för budgetåret 1976/77 beräknats till 140 milj kr.

Enligt vår bedömning skulle vissa finansiella problem kunna uppkomma om kommunerna vid utbyggnaden av avloppsreningsverk inte fick täckning för den del av kostnaderna som nu motsvaras av det statliga investeringsbidraget. Hela finansieringen skulle då ske på samma sätt som nu sker för den icke statsbidragsberättigade delen. Detta skulle innebära, att även kostnader motsvarande nuvarande bidragsandel finansieras med hjälp av lån eller av kommunala medel. KEU 76 ser det inte möjligt att garantera kommunerna

att dessa lånemöjligheter finns på kreditmarknaden vid önskad tidpunkt. För detta skulle krävas förändringar i kommunernas kreditförsörjning, en fråga som kapitalmarknadsutredningen f n utreder.

Bidragsgivningen till avloppsreningsverk är nära sammankopplad med den prövning av avloppsutsläpp, som genomförs med stöd av miljöskyddslagen. Naturvårdsverket styr främst genom föreskrifter och tidsbegränsade dispenser då det gäller reningsgraden. Bidraget kan därför ses som en kompensation för en del av de kostnader kommunerna åsamkas genom en i praktiken obligatorisk uppgift.

Mot denna bakgrund har KEU 76 ej funnit anledning att nu föreslå förändringar av reglerna för statsbidrag till avloppsreningsverk.

5.5.2 *Avfallsbehandling m m*

Det statliga stödet lämnas till olika anläggningar för återvinning eller annat nyttiggörande av hushållsavfall m m.

Statsbidrag utgår med högst 50 procent av kostnaden för anläggning och de anordningar som hör till denna. Till anläggning för konventionell behandling av hushållsavfall utgår dock statsbidrag med högst 25 procent av kostnaden. Om inte särskilda skäl föreligger får bidraget till en och samma anläggning inte överstiga 5 milj kr. För försöksanläggning för minskning av vatten- och luftförorening eller buller är maximibeloppet 2,5 milj kr.

Statsbidrag utgår inte om anläggningen bedöms bli lönsam från företagsekonomisk synpunkt utan statligt stöd.

Anslaget för 1976/77 är 15 milj kr. Ca 10 milj kr av anslaget beräknas utgå till kommuner och landsting.

Innan detta speciella statsbidrag infördes (juli 1975) kunde bidrag utgå från anslaget "Behandling av miljöfarligt gods".

Enligt ansökningsstatistiken från 1972 till 1976, som inhämtats från naturvårdsverket, utgör kommunernas och landstingens kalkylerade investeringskostnader för dessa anläggningar endast ca 12 procent av de totala investeringskostnaderna i samtliga ansökningar. Av de ansökningar som kommit in under 1975 var dock ca hälften från kommuner och landsting. Deras kalkylerade investeringskostnader var ca 2/3 av den totalt kalkylerade summan. Det är dock för tidigt att redan nu utgå ifrån att de kommunala engagemangen också framdeles kommer att dominera verksamheten.

Enligt de principer för statsbidragsgivningen, som redovisats i det tidigare, finner KEU 76 det lämpligt att kommunerna får statsbidrag på samma villkor som enskilda organisationer och företag. Kommunerna bör således genom statsbidrag stimuleras till en fortsatt utbyggnad av avfallsbehandlingen.

Vi vill också tillägga att även om kommunerna undantogs från bidragsgivningen skulle ansöknings- och prövningsförfarandet vad gäller enskilda och företag fortfarande enligt utredningens bedömning utgöra en betydande arbetsbelastning för naturvårdsverket.

5.6 Undervisning och annan kulturell verksamhet

5.6.1 *Skolans statsbidragssystem*

5.6.1.1 Allmänt

Den statliga bidragsgivningen omfattar ungdomsutbildning (grundskola, särskola och gymnasieskola), kommunal vuxenutbildning och folkhögskola.

Huvudmän är i huvudsak kommuner och landstingskommuner. I några fall förekommer att stiftelser eller enskilda är huvudmän.

Statsbidragsgivningen till skolväsendet karakteriseras av en stark anknytning till lönekostnader för skolledare och lärare samt av specialdestinering till olika skolformer.

Flertalet av skolbidragen avser för kommunerna obligatorisk verksamhet, som är statligt reglerad.

Skattekraftsgraderade bidrag utgjorde innan det allmänna skatteutjämningssystemet infördes en vanlig bidragsform inom skolsektorn. Sådana bidragsformer har genom skatteutjämningsreformen successivt avvecklats och inga nytillkomna bidrag har givits en sådan konstruktion. Numera är endast investeringsbidraget till byggnadsarbeten skattekraftsgraderat.

Den nuvarande ordningen har medfört att staten i stort sett svarar för lönekostnaderna för lärarpersonal och kommunerna för skolväsendets kostnader i övrigt. Att kostnadsfaktorn lärarlöner valts som grundval i statsbidragssystemet torde främst förklaras av att lärarinsatsen bedömts som den väsentligaste faktorn jämförd med andra faktorer för att uppnå skolans mål. Denna faktor har därför krävt långtgående statliga regleringar, vilket i sin tur påverkat statsbidragets utformning. En annan anledning kan vara att staten sedan gammalt har detaljreglerat lärarnas anställnings- och löneförhållanden och sålunda reellt sett varit arbetsgivare för denna personal. Staten har också det avgörande inflytandet på lärarlönekostnaden.

Det är dock viktigt att konstatera att statsbidraget är ett driftbidrag till verksamheten som sådan och inte ett bidrag till enbart löner.

Det är också viktigt att påpeka att det inte enbart är statsbidragssystemet som styr utbildningens utformning, dimensionering eller spridning i landet. Det är istället andra regelsystem – huvudsakligen skollag, skolstadga, läroplaner m fl – som utgör de främsta garantierna för upprätthållande av ett enhetligt skolsystem och en likvärdig utbildningsstandard.

5.6.1.2 Ett nytt statsbidragssystem för grundskola och gymnasieskola

Det finns en rad motiv för att frågan om utformningen av statsbidragssystemet i skolan tas upp till prövning. Ett sådant är att nuvarande bidragssystem för grundskolan har ansetts vara tekniskt besvärligt och därför administrativt krångligt. Det är svårt att finna motiv för att arbeta med två skilda statsbidragssystem för grundskola och gymnasieskola. Det vore därför önskvärt att försöka komma fram till ett så likartat system som möjligt för grundskolan och gymnasieskolan.

De två anslagen till driften av grundskola och gymnasieskola har beräknats

till drygt 8 200 milj kr 1976/77. Därav svarar grundskolan för drygt 6 300 milj kr, eller mer än 75 procent. Härtill kommer bidraget till särskilda åtgärder på skolområdet uppgående till 50 milj kr 1976/77. Dessa medel skall användas för åtgärder inom grundskolan och bl a avse personell förstärkning i undervisningen.

I fråga om grundskolan konstaterar utredningen om skolan, staten och kommunerna (SSK) i betänkandena SOU 1974:36, 1975:9 och 1976:10 att statsbidragsvariationerna i stort sammanhänger med vissa geografiska och befolkningsmässiga faktorer som i allmänhet inte kan påverkas av den enskilda kommunen. Utredningens undersökning av gymnasieskolans statsbidrag visar stora variationer mellan olika studievägar och mellan olika kommuner. Undersökningen visar att det främst är elevantalet på aktuell studieväg och olika organisatoriska faktorer som bestämmer variationerna i gymnasieskolan. Däremot tycks inte de av kommunerna opåverkbara faktorerna (geografiskt läge, befolkningsstruktur m m) ha någon större betydelse för kostnaderna för gymnasieskolan.

Syftet med SSK-utredningens arbete kan sägas vara att nå den för skolans arbete mest gynnsamma avvägningen mellan å ena sidan behovet av centrala bestämmelser och å andra sidan behovet av utrymme för lokala initiativ, åtgärder och ansvarstagande. Det första är nödvändigt för att säkerställa förutsättningar för att nå de för skolan fastställda målen. Det senare är en viktig förutsättning för att vi skall få en väl fungerande skola där de som arbetar i skolan – anställda och elever – ännu mer kan engagera sig i arbetet på skolans utveckling.

SSK-utredningen har i samtliga delbetänkanden konstaterat att ett lokalt ansvar för skolans organisation och resursanvändning inte bör kombineras med ett system för statens bidragsgivning som även fortsättningsvis är knutet till vissa bestämda kostnader eller resursslag. En sådan ordning skulle innebära att kommunen själv bestämde sin skolorganisation, dvs antalet klasser, grupper osv samt omfattningen och uppsättningen av olika personalresurser medan staten svarade för därmed sammanhängande kostnader utan att själv kunna påverka dessa. Vi delar SSK-utredningens uppfattning och kan också konstatera att det strider mot uttalanden i våra direktiv att låta beslutskompetensen och kostnadsansvaret falla på olika huvudmän.

Om kommunerna skall kunna överta stora delar av det nuvarande statliga ansvaret för skolan måste statsbidraget göras mer neutralt i förhållande till såväl skolans kostnader som skolans organisation och resursval i den enskilda kommunen. Enligt sina direktiv bör SSK-utredningen i första hand söka lösningar som innebär att statsbidragen beräknas på andra grunder än lönekostnaderna för lärarpersonal. Det synes därför ligga nära till hands att, som SSK-utredningen skisserat i sina betänkanden, undersöka förutsättningarna för en övergång från nuvarande kostnadsbaserade bidragssystem till ett annat, mer neutralt system. Ett nytt statsbidrag – om det skall vara specialdestinerat – kan utgå med ett bestämt belopp oavsett med vilken skolorganisation eller med vilka resursslag kommunerna väljer att förverkliga de mål staten ställt upp för skolväsendet.

Enligt vår mening kräver en övergång från nuvarande resursrelaterade bidragssystem till ett neutralt system en statsbidragskonstruktion av mer generell eller schablonmässig karaktär. SSK-utredningens undersökningar

pekar också mot att antalet elever bäst skulle bilda grunden för en framtida fördelning av statsbidraget.

Valde man i stället antalet tjänster, lärarveckotimmar, klasser eller någon annan enhet som hänger samman med beslut om skolorganisationen skulle kommunen i ett ändrat ansvarsläge kunna påverka statsbidragstilldelningen på ett icke avsett sätt.

Enklast vore naturligtvis om det statliga bidraget till skolväsendet kunde fastställas till ett riksgiltigt statsbidragsbelopp per elev dels för grundskolan, dels för gymnasieskolan. SSK-utredningens undersökningar visar emellertid att det föreligger sådana skillnader i fördelningen av gymnasieskolans statsbidrag mellan såväl olika studievägar som mellan olika kommuner att en sådan ambitionsnivå för arbetet med statsbidragsöversynen inte förefaller särskilt realistisk. Man får därför räkna med att ett bidrag per elev för gymnasieskolan bör utgå med varierande belopp för olika linjer och kurser. Däremot bör ett enda bidrag per elev vara möjligt i grundskolan.

I direktiven till utredningen angående den gymnasiala utbildningen (1976-08-05) anför föredragande statsrådet bl a att "i det kommande arbetet med den gymnasiala utbildningen kommer en rad statsbidragsfrågor att behöva behandlas. Med utgångspunkt i en oförändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun bör statsbidragsfrågor som specifikt rör den gymnasiala utbildningen kunna prövas av kommittén". Detta innebär således att frågor rörande statsbidrag till gymnasieskolan också kommer att behandlas av nämnda utredning.

Bidragsgivningen till driften av lantbrukets respektive skogsbrukets yrkesutbildning utgår under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor men efter andra regler än för gymnasieskolutbildningen i övrigt. KEU 76 anser att dessa verksamheter i statsbidragshänseende bör behandlas på samma sätt som övrig gymnasieskolutbildning.

En övergång till ett neutralt och schablonmässigt utformat statsbidragssystem skulle sannolikt medföra kännbara omfördelningseffekter för enskilda kommuner. SSK-utredningens analyser visar nämligen att statsbidragsvariationerna vad gäller i varje fall grundskolan sammanhänger med geografiska och befolkningsmässiga faktorer som i allmänhet inte kan påverkas av den enskilda kommunen. Ett enhetligt statsbidrag per elev till grundskolan skulle därför behöva kompletteras med ett hänsynstagande i skatteutjämningssystemet eller i andra former till de relativt sett högre kostnader per elev som vissa kommuner åsamkas.

I kapitel 4 har vi konstaterat att man endast uppnår en begränsad effekt då man försöker utjämna servicenivå och utdebiteringsbehov mellan kommunerna med speciella statsbidrag eftersom skattetrycket utjämnas endast i den mån det föranleds av utgifter för den statsbidragsberättigade verksamheten. Vid en bedömning av hur ett nytt statsbidrag till skolverksamheten bör se ut måste därför frågan om att arbeta in skolbidragen i sin helhet i skatteutjämningssystemet också bedömas. Det gäller här, som redan antytts, i första hand bidraget till grundskolan.

Om kommunerna ges ett stort inflytande över skolans organisation och resurser, kan principiella och allmängiltiga skäl tala för att statsbidraget inte längre specialdestineras utan ges en mer allmän inriktning. I betänkandet individen och skolan (SOU 1975:9) anför dock SSK-utredningen att nuva-

rande statsbidrag utgör en viktig garanti för den enhetlighet vi för närvarande har i landet när det gäller skolan. Det skulle också, jämfört med ett mer allmänt finansieringsbidrag, i kombination med andra regelsystem klarare markera statens ansvar för skolans mål och innehåll, enhetlighet, övergripande planering och utveckling.

SSK erhöll 1976-12-09 tilläggsdirektiv. Utredningen har enligt dessa fortfarande i uppgift att se över statsbidragen till skolväsendet. I direktiven pekas bl a på att riksdagen fattat beslut om skolans inre arbete m m.

"Beslutet innebär att kommunerna får ett ökat inflytande över användningen av skolans resurser. Den hittillsvarande detaljregleringen kommer därmed att minska vid genomförandet av det nya systemet den 1 juli 1978. Direktiven har därmed till vissa delar blivit tillgodosedda. Jag bedömer det dock angeläget att utredningen undersöker vilka möjligheter som härutöver kan finnas att öka kommunernas möjligheter att fritt använda de statliga bidragen till skolans verksamhet. Utredningen bör härvid utgå från nuvarande reglering av behörighet och befordringsgrunder för lärartjänster i skolväsendet. Utredningen bör emellertid redovisa de alternativ till statsbidragssystemet som i enlighet med direktiven har övervägts av utredningen."

Enligt vad vi har erfarit beräknar SSK att avsluta sitt arbete tidigast i slutet av 1978. KEU 76 anser sig ej ha anledning föregripa resultatet av SSK:s arbete genom att föreslå betydande förändringar av statsbidragen till skolväsendet. Vi anser det dock viktigt att konstatera att statsbidraget till grundskolan är ett allmänt finansieringsbidrag till verksamheten som sådan och inte ett stimulansbidrag. Det har redan i det tidigare konstaterats att statsbidraget inte heller utgör det viktigaste styrningsinstrumentet vad gäller utbildningens uppläggning och genomförande. Skollag, skolstadga, läroplaner m m är i detta sammanhang av stor betydelse. Mot denna bakgrund skulle enligt KEU 76 en inarbetning av statsbidraget till grundskolan i skatteutjämningssystemet principiellt sett utgöra ett alternativ till konstruktionen bidrag per elev.

5.6.1.3 Förändringar med anledning av SIA-propositionen angående statsbidraget till grundskolan

I prop 1975/76:39 har föredraganden på grundval av SIA-utredningens förslag (SOU 1974:53) föreslagit förändringar i nuvarande statsbidragsregler för grundskolan i syfte att göra resursinsatsen för skolans verksamhet mera behovsinriktad dvs att insatsernas art och innehåll skall kunna skifta efter lokala behov och förutsättningar.

De långsiktiga perspektiven på ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna på skolans område utreds av SSK. Föredraganden framhåller att en förändring av statsbidragsreglerna enligt de linjer SIA föreslagit inte kommer att föregripa ett senare ställningstagande till förslag från SSK. SIA:s förslag till förändring av statsbidragsreglerna är enligt föredraganden ett steg i riktning mot ett ökat kommunalt drift- och kostnadsansvar för skolväsendet.

I propositionen föreslås att varje kommun som grund för verksamheten får ett antal basresurser, kompletterade med en förstärkningsresurs. Basresursen beräknas efter nuvarande administrativa indelning i klasser i grundskolan.

Antalet basresurser bygger på elevantalet och elevernas fördelning på skolenheter. Förstärkningsresursen föreslås utgå med 0,585 veckotimmar per elev och är en sammanläggning av nuvarande förstärkningsresurser för specialundervisning, resurstimmar m m. Häri har inräknats bidraget för särskilda åtgärder på skolområdet, som på detta sätt försvinner som ett särskilt statsbidrag. Förstärkningsresursen är inte bunden till årskurser, stadier eller skolenheter utan kommunen får fritt disponera den, dock med den begränsningen att större delen skall användas för undervisningsändamål.

Statsbidragsberäkningen sker på en fiktiv organisation. Den verkliga organisationen behöver sedan inte överensstämma med statsbidragsunderlaget. Det innebär t ex att grupperingarna i undervisningen, klasserna, inte behöver följa delningstalen för basresurser. Klasserna kan vara både större och mindre än vad delningstalen anger.

Riksdagen har med anledning av ovanstående proposition fattat beslut om att det nya statsbidraget skall införas den 1 juli 1978 i alla kommuner samtidigt.

Genom att förstärkningsresursen kommer att beräknas per elev i stället för att som f n bindas till timplanen, kommer vissa omfördelningar att ske av resurser från skolenheter med genomsnittligt lågt antal elever i klasserna till skolenheter med högre antal elever i klasserna. Detta kommer också att leda till vissa omfördelningar mellan kommunerna. Anledningen till att man valt detta fördelningssystem för förstärkningsresursen är uppfattningen att en sådan fördelning bättre tillgodoser behovet av resursinsats mellan kommuner och skolor med skilda problem.

Att kommuner med låga klassmedeltal kan komma att få mindre resurser än för närvarande kan väntas drabba kommuner av glesbygdskaraktär. Utbildningsutskottet uttalade i sitt betänkande att ett särskilt statsbidrag skulle utgå till alla s k glesbygdskommuner. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets betänkande. Inom utbildningsdepartementet har förslag till detaljerade statsbidragsregler för grundskolan utarbetats som skall föreläggas riksdagen (DsU 1977:8).

De förändringar av driftbidraget till grundskolan som genomförs ökar enligt vår mening utrymmet för ett friare resursutnyttjande och för lokala variationer i skolans organisation. Kommunerna kommer att få ett stort ansvar för att resurserna används på ett sådant sätt att de uppfyller av statsmakterna fastställda mål och riktlinjer. KEU 76 finner därför förslaget i propositionen om förändringar av grundskolans statsbidragsregler vara ett steg i riktning mot de principer för ett nytt statsbidragssystem som vi i det föregående diskuterat.

5.6.1.4 Ny organisation med lärarvikarier

I budgetpropositionen 1976/77:100 bil 12 föreslås en helt ny organisation med lärarvikarier fr o m budgetåret 1977/78. Kommuner skall kunna inrätta icke-ordinarie tjänster som lärarvikarier. Dessa skall knytas till grundskolan men de skall även tjänstgöra inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

Tjänster som lärarvikarie föreslås tillsammans omfatta en tjänstgöring som

motsvarar högst tre procent av den undervisning som skall förekomma enligt läroplanen för grundskolan.

Statsbidrag till tjänsterna som lärarvikarier föreslås utgå med belopp som i huvudsak motsvarar kommunens faktiska lönekostnader för vikarierna minskat med de tjänstlediga lärarnas löneavdrag. Statsbidrag skall dessutom utgå till kommunerna för deras faktiska lönekostnader för lärarvikarier vid rektors, studierektors eller lärares ledighet med högst B-avdrag på lönen vid sjukdom, barns födelse m m. Regeringen kommer att utfärda närmare bestämmelser om verksamheten och statsbidragen.

Statsbidraget föreslås utgå ur anslaget Drift av grundskolor.

KEU 76 kan konstatera att ännu ett bidragsmoment föreslås bli infört under grundskolebidraget. Detta gör statsbidragsgivningen till skolväsendet än mer komplicerad varför behovet av ett reformerat och förenklat statsbidrag ökar ytterligare.

5.6.1.5 Hemspråksundervisning

Föredraganden föreslog i prop 1975/76:118 på grundval av förslag från arbetsgruppen för fortsatt utredning om invandrarelevernas utbildningssituation i grundskola och gymnasieskola ett statsbidrag till hemspråksundervisning.

Förslaget innebär att kommunen har skyldighet att anordna hemspråksundervisning för varje invandrarbarn vars förälder eller vårdnadshavare begär det. Kommunen skall då erhålla ett statligt schablonbidrag per sexåring som deltar i hemspråksträningen i förskolan samt per deltagande elev i hemspråksundervisning i grundskola och gymnasieskola. Kommunalt reglerade tjänster skulle inrättas för hemspråkslärarna.

Riksdagen (UbU 1975/76:33) följde propositionens förslag med undantag av att utskottet menade att hemspråkslärartjänsterna borde vara statligt reglerade. Detta medförde att schablonbidraget måste konstrueras om.

En ny proposition (1976/77:22) lades därför fram. I denna föreslogs ett statsbidrag till kommunerna för hemspråksträning i förskolan. Bidraget skall utgå med ett schablonbelopp per barn som deltar i hemspråksträningen och år. Beloppet har preliminärt fastställts till 1 900 kr inkluderande bidrag till vissa arbetsgivaravgifter (SFS 1977:628). Även för hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan föreslogs ett statsbidrag med schablonbelopp till kommunerna. Detta belopp beräknas som en kostnad för varje uttagen lärarveckotimme undervisningen omfattar. Därvid skall för grundskolan räknas 1,1 lärarveckotimmar per deltagande elev i hemspråksundervisning och läsår samt för gymnasieskolan 0,75 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår. Schablonbeloppet har preliminärt bestämts till 1 765 kr per lärarveckotimme vartill kommer bidrag för sådana arbetsgivaravgifter som i dag ersätts ur bidragsanslagen för grundskola och gymnasieskola.

Schablonbeloppen skall årligen jämkas med hänsyn till löneutvecklingen. Vissa övergångsbestämmelser föreslogs, som medger en successiv anpassning för kommuner som enligt nuvarande regler erhåller högre bidrag än vad det nya statsbidraget medger. För det övervägande antalet kommuner innebär förslaget en betydande resursförstärkning.

Hemspråkslärartjänsterna skall vara statliga och knytas till grundskolan enligt föredraganden i prop 1976/77:22. Hemspråkslärarna skall dock kunna undervisa både i förskolan och i gymnasieskolan.

Riksdagen godkände statsbidragskonstruktionen men föreslog förändringar i beräkningsgrunden för grundskolan (UbU 1976/77:10). Kommunerna skall ges möjlighet att även efter övergångsperioden få högre lärartimuttag än 1,1 om det finns särskilda skäl. Sådana skäl är t ex att kommunen har många eller små invandrargrupper, få invandrarbarn eller skolskjutsproblem. I sådana fall bör kommunen få statsbidrag för högst 1,4 lärarveckotimmar i genomsnitt per elev och läsår.

För budgetåret 1977/78 anslås 90 milj kr för hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan samt 8,5 milj kr för hemspråksundervisning i förskolan.

Genom att ännu en ny bidragstyp införs på skolans område blir det enligt vår mening än mer angeläget att en genomgripande översyn av skolbidragen kommer till stånd. Målet måste vara att på längre sikt skapa ett enda eller ett fåtal enhetliga bidrag på detta område.

5.6.1.6 Studie-och yrkesorientering

Statsbidrag för studie- och yrkesorientering (syo) i grundskolan och gymnasieskolan utgår till varje kommun eller landstingskommun i form av grundbelopp, vilkas antal står i relation till antalet elever. Syo-konsulenternas tjänster är kommunalt reglerade. För 1976/77 utgör grundbeloppet 81 690 kr. För samma år har anslaget beräknats till drygt 51 milj kr.

Som en följd av riksdagsbeslutet om skolans inre arbete (prop 1975/76:39, UbU 1975/76:30, rskr 1975/76:367) skall lokala planeringsråd inrättas. Råden skall verka för att kontakterna mellan skolan och arbetslivet systematiseras. Även regionala planeringsråd inrättas i storstadsområdena.

Bidraget till studie- och yrkesorientering är som framgår ovan utformat efter andra grunder än grundskole- och gymnasieskolbidragen samt avser en personalkategori som är kommunalt anställd. Bidraget är det enda som utgår till kommunalt reglerade tjänster inom skolan. KEU 76 anser det likväl fullt möjligt att i det statsbidrag för grundskola och gymnasieskola som i det tidigare skisserats även låta bidraget till studie- och yrkesorientering ingå. Syftet med den omläggning till neutrala och schablonmässigt utformade bidrag som KEU 76 ovan diskuterat är att uppnå ökad anpassning och hänsynstagande till lokala förhållanden.

5.6.1.7 Drift av kommunal vuxenutbildning

Bidraget följer vad gäller lärar- och skolledarlöner i stort reglerna för bidrag till gymnasieskolan. Till skillnad från vad som gäller för gymnasieskolan utgår inte statsbidrag för lokaler och utrustning för kommunal vuxenutbildning. För kommunal vuxenutbildning utgår inte heller statsbidrag för inbyggd utbildning. För gymnasieskolan utgår bidrag för studie- och yrkesorientering som bygger på beräkningar av antalet elever. För kommunal vuxenutbildning utgår ett schablontillägg som ökar proportionellt i förhållande till antalet undervisningstimmar för stödundervisning, studie- och yrkesorientering

m m. Bidraget till kommunal vuxenutbildning beräknas uppgå till ca 177 milj kr 1976/77.

I budgetprop 1976/77:100 bil 12 föreslås att den del av grundskolebidraget som avser grundläggande utbildning för vuxna skall föras över till anslaget drift av kommunal vuxenutbildning. Dessutom aviseras en kraftig ökning av bidragen till grundläggande vuxenutbildning. Systemet med lärarvikarier som skall införas vid grundskolan skall även beröra undervisningen inom den kommunala vuxenutbildningen.

Kommittén för studiestöd år vuxna (SVUX) föreslog i betänkandet Utbildning för vuxna (SOU 1975:59) vissa förändringar i fråga om statsbidraget, bl a statsbidrag till byggnadsarbeten och statsbidrag för anskaffande av första uppsättningen undervisningsmateriel och hörselteknisk utrustning. Riksdagen beslutade våren 1976 att en proposition på grundval av SVUX:s förslag skulle läggas fram för riksdagen hösten 1977. Vidare har, som nämnts, en utredning om gymnasieskolan tillsatts under 1976. En fråga som utredningen har fått i uppdrag att behandla gäller möjligheterna till ökad samverkan mellan den kommunala vuxenutbildningen och gymnasieskolan, vilket kan få till följd att statsbidragsbestämmelserna förändras.

Bidraget till vuxenutbildningen är ett med bidraget till gymnasieskolan parallellt system. Hela den principiella diskussion om gymnasieskolbidraget som vi ovan fört äger också giltighet vad gäller vuxenutbildningen. Vidtas förändringar i statsbidraget till gymnasieskolan bör dessa slå igenom även i bidraget till vuxenutbildningen.

5.6.1.8 Folkhögskolor

Till folkhögskolor utgår t o m budgetåret 1976/77 bidrag för byggnadsarbeten, engångsanskaffning av utrustning samt drift av folkhögskolor. Totalt uppgår de tre anslagen till ca 190 milj kr 1976/77. Folkhögskolorna har landsting och folkrörelser som huvudmän. Av de totala statsbidragen har landstingens del uppskattats till ca 95 milj kr.

1973 års folkhögskoleutredning har i sitt huvudbetänkande Folkhögskolan (SOU 1976:16) föreslagit att samtliga nuvarande bidrag förs samman till ett nytt schablonbidrag knutet till lärarlönekostnaden. Varje elevvecka skall ge rätt till en bestämd del av årskostnaden för en lärarlön. Det framräknade bidraget skulle få användas av skolan efter egen bedömning till skolans samtliga kostnader. Dock skulle lärartätheten genomsnittligt inte tillåtas bli lägre än den nuvarande.

I prop 1976/77:55 om folkhögskolan föreslår departementschefen att ett nytt statsbidrag införs, som i allt väsentligt följer utredningens förslag. Lärarkostnaden och elevveckan blir således grundelement i det föreslagna schabloniserade bidraget. Skolan får sedan i princip avgöra hur medlen skall användas. Den föreslagna konstruktionen medför också att det administrativa arbetet avsevärt förenklas såväl vid skolorna som hos skolöverstyrelsen (SÖ). Förslaget i propositionen innebär att förslagsanslaget Bidrag till driften av folkhögskolor samt reservationsanslagen Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor och Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m m till folkhögskolor skall ersättas med ett nytt anslag, Bidrag till driften av folkhögskolor m m. Bidraget föreslås uppräknat till ca 225 milj kr för 1977/78.

De föreslagna reformerna trädde i kraft den 1 juli 1977.

KEU 76 vill erinra om de ovan diskuterade principerna för statsbidrag till grundskola och gymnasieskola, som innebär att statsbidragen beräknas på annan grund än lönekostnader för lärarpersonal. KEU 76 skulle helst se att bidraget till folkhögskolor byggde på samma principer som kommer att gälla för gymnasieskolan, vilken är den skolform man har närmast anledning att jämföra folkhögskolan med. Även om det föreliggande förslaget inte tillfredsställer alla de principer för ett nytt statsbidrag som KEU 76 ställt upp finner utredningen förslaget vara ett steg på vägen mot ett större driftansvar för huvudmännen.

5.6.1.9 Drift av särskolor

Statsbidrag utgår till landsting och landstingsfri kommun med 95 procent av lönekostnaderna för särskolchefer, rektorer, studierektorer och lärare vid särskolan.

Särskolan omfattar förskola, grundskola, träningsskola och yrkesskola. Hösten 1974 fick ca 13 500 elever utbildning i särskola. Antalet lärare var då 2 800. Statsbidragen till särskolor har ökat kraftigt sedan omsorgslagen infördes 1968, nämligen från 25 milj kr till ca 238 milj kr 1976/77.

I budgetprop 1976/77:100 bil 8 och 12 föreslås en regional undervisning för särskolelever med tilläggshandikapp. Det föreslås ingen utvidgning av statsbidragsgivningen i avvaktan på det utredningsarbete som pågår. I budgetpropositionen förutsätts att kostnaderna för den regionala särskolverksamheten fördelas enligt överenskommelse mellan de berörda huvudmännen.

Särskoleverksamheten är mycket resurskrävande på grund av elevernas svåra handikapp. Antalet elever som är i behov av särskolundervisningen är dessutom inte jämt fördelat över landet. Detta motiverar en fortsatt specialdestinering av statsbidraget.

KEU 76 föreslår att ett speciellt statsbidrag bör utgå till särskolan även i fortsättningen. Då särskolan alltmer integreras med övrig undervisning menar vi att man så långt det är möjligt bör pröva att utforma särskolbidraget enligt de principer som ovan har diskuterats för bidragen till grundskola och gymnasieskola.

5.6.1.10 Kommunal högskola

Den kommunala högskoleutbildningen kommer enligt de uppdragna riktlinjerna i prop 1975:9 och 1976/77:59 att ha en antagningskapacitet om cirka 12 000 antagningsplatser per läsår. 45 procent av dessa antagningsplatser avser nuvarande gymnasieskolutbildningar och resten grund- och vidareutbildning av sjuksköterskor. 2/3 av kapaciteten i den kommunala högskolan beräknas komma att finnas vid utbildningar som har landstingskommunal huvudman (förutom sjuksköterskeutbildning är det utbildning av bl a arbetsterapeuter, sjukgymnaster m fl) medan resten finns inom primärkommunala utbildningar (internatföreståndare, ADB-teknik m m).

Statsbidrag utgår f n till kostnader för grundutbildning av sjuksköterskor vid kommunal och landstingskommunal sjuksköterskeskola med 33 600 kr

för varje klass och termin och för vidareutbildning av sjuksköterskor med 37 900 kr för varje klass och termin 1976/77. Statsbidragen till sjuksköterskeutbildningen beräknas totalt uppgå till ca 45 milj kr detta budgetår.

Centrala organisationskommittén för högskolereformen (H 75) konstaterade (PM 1976-03-25) att sjuksköterskeskolorna, på grund av det enhetsrelaterade bidragssystemet, för närvarande har en större frihet än gymnasieskolorna att inom vissa ramar organisera sin undervisning. Ett kännetecknande drag för den nya högskolan är dock, enligt H 75, att beslutanderätten om utbildningens innehåll och utformning så långt det är möjligt skall ligga på lokal nivå. Detta tar sig bl a uttryck i att de utbildningsplaner som skall fastställas centralt endast är avsedda att i grova drag ange vilket innehåll och vilken utformning respektive utbildning skall ha. Det blir sedan en angelägenhet för lokala organ att närmare precisera innehåll och uppläggning.

I prop 1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m m framhåller departementschefen att frågan om genomgripande förändringar av statsbidragsreglerna för kommunal högskoleutbildning inte bör lösas separat utan ses i sammanhang med övriga bidragsformer för skolväsendet vilka f n utreds. Departementschefen förordar således att tills vidare, i avvaktan på resultat av bl a SSK:s arbete och överväganden inom KEU 76, för sjuksköterskeutbildningens del – liksom i dag – utgår ett schablonbidrag per 15-tal studerande medan det inom den kommunala högskolan i övrigt för varje utbildning tilldelas en resursram uttryckt i ett antal lärartimmar per 30-tal (i vissa fall per 16-tal) studerande.

I det senare fallet skall statsbidraget helt täcka lönekostnaderna för lärartimmar som ligger inom den tilldelade ramen. De föreslagna reglerna skiljer sig i vissa tekniska detaljer från vad som gäller gymnasieskolan. Skillnaderna innebär i huvudsak att timplanen, som i gymnasieskolan styr lärarresursens användning, ersätts av en resursram uttryckt i ett visst antal lärartimmar per studerandegrupp. Inom denna ram bestäms sedan innehåll i och utformning av utbildning, indelning i grupper m m. Så länge utbildningen genomförs inom ramen för det angivna antalet lärartimmar ger statsbidraget således full kostnadstäckning för lärarlöner. Syftet med dessa tekniska justeringar i förhållande till statsbidragsbestämmelserna för gymnasieskolan är att för den del av den kommunala högskoleutbildningen som f n tillhör gymnasieskolan åstadkomma så långt möjligt samma frihet som inom den övriga högskolan att på lokal nivå besluta om utbildningens innehåll och uppläggning.

Det finns enligt prop 1976/77:59 skäl för ett enhetligt huvudmannaskap för högskoleutbildningen. Frågan måste dock ses i ett vidare perspektiv än enbart högskolans. Härtill kommer att övergripande frågor om det kommunala och landstingskommunala verksamhetsområdets utveckling behandlas av flera andra utredningar. Föredragande statsrådet är därför inte nu beredd att förorda en utredning i huvudmannaskapsfrågan.

Regeringen bör enligt utbildningsutskottets uppfattning (UbU 1976/77:20) följa utvecklingen inom den kommunala högskolan i vad gäller verksamhet, resurssamband m m och därvid parallellt ta del av pågående utredningsarbeten med anknytning till huvudmannaskapsfrågor. I anslutning härtill bör initiativ tas till en förutsättningslös utredning av frågan om ett enhetligt huvudmannaskap för högskolan.

KEU 76 finner att statsbidraget till grundutbildning och vidareutbildning av sjuksköterskor bättre svarar mot de nya principer för statsbidrag som vi ovan skisserat än vad hittillsvarande statsbidrag till gymnasieskolan har gjort. Detta främst därför att bidragsgivningen inte är knuten till vissa bestämda kostnader eller resursslag.

Den bidragsgivning som skall gälla för den kommunala högskolan i övrigt företer likheter med bidragen till den statliga högskolan. Först när SSK framlagt sina förslag och huvudmannaskapsfrågan fått sin lösning kan det enligt vår mening göras en bedömning av bidragsgivningens framtida utformning. Bidragsreglerna kan antingen anpassas till vad som gäller för den statliga högskolan eller till de statsbidragsbestämmelser som kan komma att föreslås för gymnasieskolan.

5.6.1.11 Bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner

I budgetpropositionen 1976/77:100 bil 12 föreslås ett helt nytt anslag nämligen Bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommuner. Bidraget är en direkt följd av riksdagens beslut angående reformeringen av skolans inre arbete (prop 1975/76:39, UbU 1975/76:30, KrU 1975/76:4y, rskr 1975/76:367). Riksdagen beslöt att kommunerna fr o m 1977/78 skall erhålla bidrag för att garantera ett utbud av fritidsverksamhet efter skoldagens slut.

Bidraget skall utgå enligt generella regler och beräknas på antalet elever i grundskolan. Bidraget skall ses som ett stöd och en stimulans till föreningslivets insatser i den allmänna fritidsverksamheten. Kommunerna får efter samråd med föreningslivet besluta vad bidraget skall användas till. För budgetåret 1977/78 anvisas 25 milj kr för denna verksamhet.

KEU 76 har i avsnitt 5.6.1.3 uttalat sig positivt för de förändringar som följer på SIA-förslagen vad gäller grundskolebidraget. Detta nya bidrag är en konsekvens av SIA-förslagen för att kunna uppfylla målen om den samlade skoldagen. Det hävdas att det är nödvändigt att under en uppbyggnadsperiod stimulera kommunerna att knyta kontakter med föreningslivet för att effektivt kunna organisera verksamheten.

KEU 76 vill dock peka på de principer för statsbidragsgivningen som diskuterades i kapitel 4 när det gäller stimulansbidrag. Vi anser som nämnts att mycket starka stimulansbehov bör föreligga för att motivera stimulansbidrag till kommunal verksamhet. Bidrag av stimulanskaraktär bör omprövas med jämna mellanrum. Detta måste även gälla bidraget till allmän fritidsverksamhet i kommunerna.

Vad gäller den tekniska utformningen av det föreslagna nya statsbidraget har vi ingen erinran. Bidraget är schablonmässigt utformat med en anknytning till antalet elever, vilket förefaller vara en administrativt enkel konstruktion.

5.6.1.12 Byggnadsarbeten inom skolväsendet m m

Allmänt

Byggnadsbidrag till grundskola, gymnasieskola och lantbrukets yrkesutbildning utgår enligt statsbidragsförfattningarna till permanenta undervisnings-

lokaler i förhållande till ett bidragsunderlag, som vid nybyggnad uppgår till 900 kr per m^2 nettogolvyta. Beloppet som avser prisläget den 1 januari 1956 omräknas med hänsyn till byggnadskostnadsindex och ortsindex. Bidragsandelen är 35–80 procent av bidragsunderlaget beroende på kommunens skatteunderlag. I realiteten överstiger bidragsandelen dock inte 45 procent eftersom kommunernas skattekraft ökat sedan nu gällande bestämmelser tillkom. Den genomsnittliga bidragsandelen uppgår till 36–37 procent av bidragsunderlaget, dvs mycket nära den undre gränsen. Bidraget till lokaler för lantbrukets och skogsbrukets yrkesutbildning utgör i allmänhet 50 procent av bidragsunderlaget.

Till kostnader för anskaffande av provisoriska undervisningslokaler utgår ett ej indexreglerat bidrag på 400 kr per kvadratmeter nettogolvyta för samtliga lokaler.

Under anslaget Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m m utgår också särskilda statsbidrag till a) uppförande av elevhem inom det allmänna skolväsendet (behandlas under avsnitt 5.6.1.14) samt b) kostnader för anskaffande av vissa inventarier samt AV-utrustning och hörselteknisk utrustning för grundskolan. Anslaget till byggnadsarbeten inom skolväsendet har beräknats till 193 milj kr 1976/77.

Det viktigaste motivet för ett statligt investeringsbidrag till grundskolans och gymnasieskolans undervisningslokaler och för den nuvarande utformningen av bidraget har varit att underlätta för huvudmännen att bygga erforderliga lokaler oberoende av kommunens storlek och skatteunderlag.

Det nuvarande statsbidraget har ansetts befrämja att undervisningslokaler med likvärdig standard kunnat byggas ganska oberoende av huvudmännens ekonomiska förhållanden. Detta sammanhänger även med de anvisningar om lokalernas utformning m m som SÖ utfärdat i anslutning till statsbidragsbestämmelserna.

Mot nuvarande statsbidragssystem har också viss kritik riktats. Statsbidragskonstruktionen har ansetts försvåra en samplanering av skollokaler och lokaler för andra ändamål samt en integrering av byggandet och utnyttjandet av dessa lokaler. I en promemoria DsU 1970:12 från utbildningsdepartementet diskuterades mot den här bakgrunden ett förslag till statsbidragssystem för skolbyggnader utformat som hyresbidrag per elev och år. Förslaget skulle ses som ett alternativ till det nuvarande investeringsbidraget till skolbyggnader och skulle i princip vara ett driftbidrag.

I promemorian framhölls att vissa problem emellertid skulle uppkomma om det framförda förslaget genomfördes. Om ett hyresbidrag baseras på samtliga elever skulle detta innebära att kommunerna fick statsbidrag för redan uppförda skolbyggnader två gånger. För att undvika denna effekt skulle det bli nödvändigt att tillämpa någon form av reduktionsregler, som innebär att det statsbidrag, som erhållits av den enskilda kommunen ett visst antal år tillbaka, avräknas.

En annan konsekvens av en övergång från nuvarande investeringsbidrag till ett driftbidrag per elev och år är att huvudmännen går miste om kapitaltillskottet i anslutning till byggnationen. Denna del av byggkostnaden måste således finansieras på annat sätt. I promemorian diskuterades tänkbara metoder att motverka att finansieringsproblem skulle uppstå i och med förändringen.

Översyn av statsbidragsgivningen

Genomgången ovan visar att principerna för investeringsbidragen till byggnadsarbeten inom skolväsendet varierar beroende på skolform och huvudman.

KEU 76 anser det önskvärt att beslutanderätten vad gäller skolbyggnadernas utformning i stor utsträckning delegeras till kommunerna. Detta skulle enklast kunna ske genom att statsbidragsgivningen upphörde. Härigenom skulle också en förenkling av handläggningen av byggnads- och bidragsärendena åstadkommas. Åtgärder måste dock vidtas för att motverka de finansieringsproblem som uppkommer för kommunerna om de skulle gå miste om ett kapitaltillskott motsvarande investeringsbidragets storlek i samband med byggandet.

När det gäller frågeställningar som har samband med finansieringen finns det anledning att uppmärksamma den prioritering på kreditmarknaden som integrerade skollokaler och daghem fått genom anknytningen till bestämmelserna om statliga bostadslån. En metod för att säkerställa lånemöjligheter för skollokaler vore att låta de statliga bostadslånen gälla även för skolbyggnader. Detta skulle kunna gälla antingen ett belopp motsvarande nuvarande investeringsbidrag eller en ännu större andel av investeringskostnaderna. På så sätt skulle kommunerna få sitt behov av krediter tillförsäkrat.

Frågan om att vidga prioriteringen på kreditmarknaden till att också omfatta skolbyggnader ligger utanför de direktiv KEU 76 har att arbeta efter. Avvägningen av kommunernas utrymme på kreditmarknaden är en fråga som behandlas av kapitalmarknadsutredningen. Det torde därför vara en uppgift för kapitalmarknadsutredningen att ta ställning till om det är möjligt att vidta en sådan ändring av kreditpolitiken gentemot kommunerna som här diskuterats.

I vilken utsträckning skolstyrelsernas, länsskolnämndernas respektive SÖ:s nuvarande uppgifter i samband med uppförandet av skolbyggnader skulle förändras om statsbidragsgivningen ersätts med statliga lån till skolbyggandet bör undersökas. Kommunerna torde även framdeles i viss utsträckning vara i behov av anvisningar vad gäller skolbyggnadernas utformning.

Till de frågeställningar som i detta sammanhang också bör uppmärksammas hör statsmakternas nuvarande möjligheter att reglera investeringsvolymen beträffande skolbyggande. Det är också viktigt att ha med i bilden att systemet med tilläggsramar utöver ordinarie igångsättningsramar har använts som ett medel i stabiliseringspolitiken.

För den händelse det inte skulle visa sig möjligt att ersätta statsbidragen till skolbyggnader med statliga lån anser KEU 76 att en översyn av investeringsbidragen till skolväsendet bör verkställas, som syftar till att finna mer enhetliga principer för bidragens utformning.

Vidare anser vi att de i bidragsbestämmelserna intagna skattekraftsgraderingarna bör utmönstras då dessa sedan länge förlorat sin betydelse. Det är vår uppfattning att denna form av utjämning mellan kommunerna i första hand bör ske inom skatteutjämningssystemet och inte i de olika speciella statsbidragen.

En statsbidragsöversyn inom ramen för nuvarande system bör också syfta till att undersöka i vad mån handläggningen av byggnads- och bidragsären-

dena ytterligare kan förenklas så att kommunerna mera fritt kan förfoga över det från staten erhållna kapitaltillskottet.

En översyn av statsbidragen till skolbyggnader bör också omfatta frågan om att göra bidragsgivningen neutral till egna eller förhyrda lokaler. Det krävs dock en utredning om hur ett sådant system skulle fungera. Bl a bör de tidigare nämnda övergångsproblemen beaktas liksom frågan hur man motverkar de finansieringsproblem som uppkommer för huvudmännen om de skulle gå miste om ett kapitaltillskott motsvarande investeringsbidragets storlek i samband med byggandet.

5.6.1.13 Undervisningsmateriel inom gymnasieskolan

Statsbidrag utgår till anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel och hörselteknisk utrustning vid gymnasieskolan. Statsbidraget utgår med 50 procent av bidragsunderlaget. Statsbidrag till landstingskommun utgår dock med 90 procent av den beräknade kostnaden om skolanläggningens upptagningsområde för elever omfattar hela länet.

Bidraget till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan kan komma att påverkas av den översyn av skatteutjämningssystemet som KEU 76 f n genomför. I samband med att resultatet av detta arbete presenteras kommer vi också att lägga fram förslag till hur det statliga stödet till undervisningsmateriel i gymnasieskolan framdeles bör utformas.

5.6.1.14 Övriga investeringsbidrag inom skolväsendet

Som nämnts utgår under anslaget Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m m även ett särskilt statsbidrag till *uppförande av elevhem* inom det allmänna skolväsendet. Behovet av statsbidrag till kostnader för investeringar i elevhemsbyggnader för grundskolan och gymnasieskolan har av skolöverstyrelsen beräknats till 4,5 milj kr 1976/77.

Investeringsbidragen till grundskolans och gymnasieskolans elevhemsbyggnader är beloppsmässigt små och därför av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Vi föreslår därför att dessa bidrag upphör att utgå och att medlen överförs till skatteutjämningssystemet.

Bidrag utgår fortfarande i viss omfattning för *vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet*. Detta bidrag, som kommer att vara avvecklat inom några år, uppgår 1976/77 till 356 000 kr.

Statsbidraget till *bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* har varit av mycket liten omfattning under senare år. 1976/77 har anslaget beräknats till endast 36 000 kr.

Bidraget till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet, som i genomsnitt utgår till två bostäder per år, får enligt vår mening anses vara av mycket liten betydelse för kommunernas ekonomi. KEU 76 föreslår därför att detta bidrag avvecklas.

Då *särskolan* är lokalmässigt integrerad med grundskolan eller gymnasieskolan utgår byggnadsbidrag enligt bidragsreglerna för dessa skolformer till särskolans undervisningslokaler. Övriga särskolor, inackorderingshem, elevhem/vårdhem och sysselsättningshem får 50 procent av den verkliga kostnaden dock högst 9 000 kr per plats enligt omsorgskungörelsen. Från och

med den 1 juli 1976 utgår även hyresbidrag till dessa lokaler. Hyresbidraget är ett engångsbelopp som utgår med högst 9 000 kr per plats. 1976/77 har 14 milj kr anvisats till dessa institutioner.

En stor del av särskoleleverna bor på renodlade vårdhem. Elevhemmen har dock ökat i betydelse under senare år. Investeringsbidraget till vårdhem/elevhem är dock för de enskilda landstingen av liten ekonomisk betydelse i förhållande till landstingens totala investeringar. Ett slopande av det speciella bidraget till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda skulle därför inte på något avgörande sätt försvåra landstingens möjligheter att finansiera uppförandet av vårdhem/elevhem för särskoleelever. Det kan inte heller hävdas att förekomsten av ett investeringsbidrag till särskolan skulle utgöra någon mer betydande stimulans för utbyggnaden av särskoleverksamheten. Det är i stället statens och landstingens gemensamma prioritering av verksamheten som är av avgörande betydelse. KEU 76 föreslår därför att huvuddelen av bidraget till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda (den del som avser vårdhem/elevhem för särskoleelever) skall upphöra att utgå och i stället överföras till det stöd landstingen får via skatteutjämningssystemet.

Statsbidraget till vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda utgår delvis till samma typ av byggnader som statsbidraget till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. KEU 76 anser det värdefullt från administrativ synpunkt att samordna statsbidragen till likartad verksamhet varför behandlingen av denna del av särskolebidraget blir avhängig av ställningstagandet till det allmänna byggnadsbidraget.

5.6.2 *Folkbibliotek*

5.6.2.1 Allmänt

Folkbiblioteken är kommunala institutioner, och kommunernas ekonomiska insatser är helt avgörande för deras verksamhet. Utbyggnaden av biblioteksverksamheten har i allmänhet satts i första hand vad gäller kommunernas åtgärder på kulturområdet. I flertalet kommuner är folkbiblioteket den enda kulturinstitutionen.

De statliga insatserna för folkbiblioteksverksamheten har en lång tradition. Mellan 1905 och 1965 utgick speciella statsbidrag. 1965 avvecklades dessa i samband med att det statliga skatteutjämningsbidraget förändrades och höjdes. Det statliga skatteutjämningssystemet, som syftar till att ge möjlighet till likartad kommunal service i olika delar av landet, kan därför sägas avse också biblioteksverksamheten. Vid avvecklingen av de speciella bidragen bedömdes det angeläget att staten även fortsättningsvis gav ett direkt stöd till kommunernas biblioteksverksamhet. Statsmakternas beslut 1965 innebar att de statliga insatserna inriktades på rådgivning, service och utvecklingsarbete. De viktigaste åtgärderna angavs vara bidrag till utvecklingen av biblioteksverksamheten i olika typer av kommuner samt tillfälliga punktstöd för särskilda lokala initiativ.

Avvecklingen av de generella statsbidragen till folkbiblioteken innebar att länsbiblioteken inte längre skulle ha till uppgift att inspektera de lokala biblioteken. Länsbiblioteken skulle i stället genom låneservice, information

och rådgivning medverka till utbyggnaden av biblioteksverksamheten i respektive län. Som en komplettering till länsbibliotekens låneservice har tre lånecentraler inrättats.

De riktlinjer som drogs upp genom 1965 års beslut är de som hittills legat till grund för de statliga insatserna för folkbiblioteken. Sedan 1966 har 25 kommunala bibliotek erhållit s k utvecklingsbidrag. Bidraget har för varje berörd kommun omfattat en femårsperiod. Totalt har drygt 20 milj kr i statliga bidrag utgått i denna form. I och med utgången av 1974 har denna bidragsform avvecklats.

I samband med avvecklingen av utvecklingsbidraget som inleddes 1970 har de statliga insatserna i ökad omfattning fått formen av tillfälliga bidrag till särskilda lokala initiativ, s k punktbidrag. Bidrag har utgått till bl a bibliotekens sociala verksamhet, AV-utrustning – främst musikanläggningar – bokbussar, arbetsplatsutlåning samt inköp av litteratur på invandrarspråk. Bidrag har i allmänhet utgått med 50 procent av kostnaderna, i vissa fall dock med större andel.

Framväxten av bl a den sociala biblioteksverksamheten, barn- och ungdomsverksamheten samt insatserna för invandrarnas litteraturförsörjning tyder enligt vad departementschefen framhöll i prop 1975:20 på att biblioteken är medvetna om den betydelse dessa delar av verksamheten har. Missgynnade och eftersatta grupper borde dock ägnas en ökad uppmärksamhet.

Departementschefen ansåg i prop 1975:20 att statligt stöd även fortsättningsvis borde utgå till lokal folkbiblioteksverksamhet. Det ansågs också motiverat att detta stöd skulle få en större omfattning än de nuvarande punktbidragen. Det statliga stödet borde enligt propositionen vara selektivt och i princip av engångskaraktär. Det skulle i den utsträckning som det är möjligt med hänsyn till tillgängliga resurser syfta till en utjämning av biblioteksstandarden mellan kommunerna.

Litteraturutredningen hävdade i betänkandet Boken (SOU 1974:5) att det fortfarande föreligger stora skillnader mellan biblioteksstandarden i olika kommuner. Från olika håll har på senaste tiden föreslagits att biblioteksverksamheten skulle regleras genom en bibliotekslagstiftning. Ett sådant synsätt strider mot de riktlinjer för den statliga kulturpolitiken som statsmakterna tidigare lagt fast. Staten bör enligt dessa inrikta sina insatser på att stimulera kulturverksamheten i landet och inte reglera den. En lagstiftning som i olika avseenden reglerar biblioteksverksamheten skulle enligt vår mening kunna komma att inkräkta på den kommunala självstyrelsen och därmed försvåra anpassningen till lokala initiativ och önskemål. Därutöver skulle en bibliotekslagstiftning kunna leda till krav på ett specialdestinerat bidrag till folkbibliotekens verksamhet av en helt annan omfattning än det nuvarande stödet.

KEU 76 är ej beredd att föreslå ett allmänt finansiellt stöd till folkbiblioteken. Ett sådant stöd skulle strida mot de i kapitel 4 diskuterade principerna, nämligen att ett allmänt finansiellt bidrag ej bör bindas till särskilda av kommunerna bedrivna verksamheter utan utgå genom skatteutjämningssystemet. KEU 76 vill också framhålla att de kommunala insatserna på biblioteksområdet är av betydande omfattning i förhållande till annan kulturell verksamhet och har ökat även under senare år, vilket talar för att ett

speciellt stöd till biblioteken normalt inte skall behövas. Vidare har den nya kommunindelningen, som KEU 76 i tidigare sammanhang framhållit, stöpt om kommunerna så att de numera har bättre ekonomiska och organisatoriska förutsättningar att ge medborgarna en god service på olika områden.

KEU 76 anser att de statliga åtgärderna för att utjämna standardskillnaderna som föreligger mellan olika kommuner vad gäller biblioteken bör utgöras av en lämplig avvägning mellan rådgivning och information å ena sidan samt statliga punktbidrag å den andra sidan.

De delar av det lokala biblioteksarbetet som de statliga insatserna f n inriktas mot är bokbussverksamheten, arbetsplatsutlåningen och litteraturförsörjningen för invandrare. Därutöver lämnar staten bidrag till allmän upprustning samt vissa andra ändamål.

För 1976/77 fördelas stödet på följande poster

	Milj kr
Lokal biblioteksverksamhet	7,0
Länsbibliotek	3,1
Lånecentraler	0,8
Bidrag till inköp av litteratur på invandrar- och minoritetsspråk	2,5
	13,4

5.6.2.2 Bidrag till lokal biblioteksverksamhet och inköp av litteratur på invandrar- och minoritetsspråk

Det kan enligt vår bedömning vara av värde att staten i sin kulturpolitik har möjlighet att med stimulansbidrag satsa på verksamheter där det föreligger angelägna utbyggnadsbehov. Dessa verksamheter kan skifta från tid till annan. Enligt vår mening bör de bidrag som framdeles utgår vara av engångskaraktär. Bidrag till en viss verksamhet bör vidare utgå endast under en begränsad tidsperiod, i första hand fem år.

Inom biblioteksväsendet kan de verksamhetsformer till vilka bidrag f n utgår, t ex bokbussar, arbetsplatsutlåning samt inköp av litteratur på invandrarspråk, anses vara exempel på sådana verksamheter, där en statlig stimulans kan behövas för att motivera kommunerna att påbörja eller bygga ut verksamheten.

Vid våra kontakter med kulturrådet har framkommit att nuvarande bidrag anses ha en god stimulanseffekt. Enligt vår uppfattning bör det statliga stödet i första hand inriktas på nya verksamhetsformer inom biblioteksområdet.

KEU 76 anser det naturligt att kommunerna får svara för en del av kostnaderna för de verksamheter till vilka punktbidrag utgår. Utredningen ställer sig därför tveksam till att bidraget till bokbussar täcker hela kostnaden för inköpet. Om det kommunala ekonomiska engagemanget ökade skulle genom en sådan förändring också stödet kunna utsträckas till att omfatta fler bussar och kommuner.

5.6.2.3 Stöd till länsbibliotek och lånecentraler

F n utgår generellt stöd till kommuner med länsbibliotek med 100 000 kr per år jämte ett särskilt tilläggsbidrag till länsbibliotek som på grund av geografiska och andra förhållanden har en särskilt kostsam verksamhet. Till de tre lånecentralerna utgår ett differentierat stöd på totalt 800 000 kr per år.

Regeringen har 1976-09-30 uppdragit åt statens kulturråd att överväga formerna för de statliga bidragen till länsbiblioteks- och lånecentralsverksamheten. Kulturrådet bör enligt de riktlinjer för utredningsarbetet som utarbetats inom utbildningsdepartementet göra en översikt över länsbiblioteksverksamhetens nuvarande omfattning och inriktning liksom organisationsformer och finansiering. Statens kulturråd bör också redovisa de motiv som idag kan finnas för att med statliga bidrag stödja en länsverksamhet.

I fråga om lånecentralerna bör kulturrådet bl a lägga fram förslag om formerna för det fortsatta statliga stödet till lånecentralerna.

Landstingen bestrider de kostnader för länsbiblioteksverksamheten som ej täcks av nuvarande statsbidrag. Detta bidrag kan karaktäriseras som ett allmänt finansieringsbidrag till verksamheten. Enligt de principer för statsbidragsgivningen som diskuterades i kapitel 4 skulle detta statsbidrag därför kunna avvecklas. Statsbidraget till länsbiblioteken får också anses vara av obetydlig storlek i förhållande till landstingens ekonomi, vilket även talar för att bidraget kan slopas. Med hänsyn till kulturrådets pågående utredning avstår dock KEU 76 från att lägga ett preciserat förslag på denna punkt.

KEU 76 finner det däremot naturligt att statsbidrag utgår till lånecentralerna på grund av de speciella och rikstäckande uppgifter dessa har. Detaljutformningen av bidraget får bedömas när kulturrådets utredning föreligger.

5.6.3 *Regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner*

Allmänt

I prop 1974:28 angående den regionala kulturorganisationen framhöll departementschefen bl a att strävandena till decentralisering inom kulturområdet främst bör syfta till en ökad geografisk spridning av institutionernas verksamhet och en bredare förankring av beslut och ansvarstagande. Departementschefen fann det vidare vara ett ekonomiskt rättvisekrav att staten stöder uppbyggnaden av självständig regional kulturverksamhet. En nära samverkan på olika nivåer mellan stat, kommun, landsting och organisationsliv ansågs nödvändig.

I propositionen framhölls att statens uppgifter på kulturområdet endast i ringa omfattning reglerats genom särskilda lagar. Sådana finns egentligen endast inom kulturminnesvården. Staten borde enligt departementschefen inrikta sina insatser på att stimulera kulturverksamheten i hela landet och inte reglera den. Reglerade föreskrifter skulle enligt departementschefen minska möjligheterna för varje kommun och landsting att välja egna lösningar med hänsyn till skiftande behov.

Som organ för *regionala* kulturpolitiska insatser fann departementschefen det naturligt att utgå från landstingen och att dessa liksom primärkommu-

nerna fastställer egna mål och riktlinjer.

Statens ansvar kommer enligt nämnda proposition i första hand till uttryck genom det system för statsbidrag som tillämpas för verksamheten. För att främja utvecklingen på *teaterområdet* skulle ett nytt bidragssystem för teater- och dansinstitutioner införas och avse såväl lokal som regional institutionsverksamhet.

Syftet med det nya statsbidragssystemet angavs i nämnda proposition vara att ge en ekonomisk bas för institutionsverksamheten. Statsbidraget borde syfta till att stimulera tillkomsten av nya regionala institutioner. Bidraget skulle medge stor frihet för teatrarnas huvudmän att utforma verksamheten i enlighet med förutsättningar och intressen inom det egna området. Bidraget skulle vara neutralt i repertoarhänseende. Avsikten var vidare att få till stånd ett administrativt lätthanterligt system som medför att huvudmännen i förväg vet vilket stöd som kommer att utgå till verksamheten.

Liksom på teaterområdet kommer statens ansvar för utveckling av institutionsverksamheten på *musikområdet* till uttryck i det system för statsbidrag som tillämpas för verksamheten. De allmänna syftena med det nya bidragssystemet är desamma som på teaterområdet.

Statsbidragets utformning

Gällande statsbidrag utgår i form av grundbidrag och tilläggsbidrag. Grundbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag som utgörs av det antal grundbelopp som varje år fastställs för institutionen. Grundbeloppet beräknas med utgångspunkt i den genomsnittliga lönekostnaden per anställd vid teater- och dansinstitutionerna respektive musikinstitutionerna. Det ankommer på statsmakterna att fastställa grundbeloppets storlek.

Det totala antalet grundbelopp fastställs av regeringen. Det ankommer på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, på statens kulturråd att besluta om fördelningen av grundbeloppen på de enskilda statsbidragsberättigade institutionerna.

Till de institutioner som omfattas av bestämmelserna utgår grundbidrag med 55 procent av bidragsunderlaget. Nyinrättade institutioner kan under en övergångstid av tre år få högre statsbidrag.

Institutioner med regional verksamhet av väsentlig omfattning kan efter prövning av statens kulturråd inom ramen för tillgängliga medel få tilläggsbidrag. Vid prövningen skall rådet beakta dels geografiska eller andra förhållanden som föranleder särskilt höga kostnader, dels omfattningen av den verksamhet som institutionen bedriver regionalt.

Grundbidragen betalas ut i flera etapper i form av förskott under verksamhetsåret samt slutavräkning. Grundbeloppets storlek kan ofta inte slutligt fastställas förrän sent under verksamhetsåret. Statsbidraget till de regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutionerna har beräknats till ca 83 milj kr 1976/77.

Det är vår uppfattning att staten genom ekonomiska bidrag tills vidare bör stödja regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner.

Fördelningen av grundbidragen mellan institutionerna utgör en tung arbetsprocedur för kulturrådet. Vidare innebär det sena fastställandet av slutligt utgående statsbidrag en osäkerhet för institutionerna vad gäller det

statliga stödets omfattning ett visst år.

KEU 76 anser därför att nuvarande statsbidragssystem har vissa administrativa nackdelar. Bidraget synes dock, bl a genom sin konstruktion, ha medverkat till att uppfylla statens mål att stimulera uppbyggnaden av nya regionala institutioner. Med hänsyn härtill är KEU 76 nu ej beredd att förorda en mera genomgripande förändring av bidragsreglerna.

5.6.4 *Bidrag till regionala museer*

I budgetprop 1976/77:100 bil. 12 föreslås ett nytt statsbidrag till regionala museer.

Huvudsyftet med det nya statsbidraget är att trygga den fortsatta verksamheten vid ett antal regionala museer, för vilka landsting och kommuner har tagit ett huvudansvar. Det nya bidraget avlöser landsantikvariebidraget som främst har utgjort ett stöd till de s k länsmuseerna. Dessa museers verksamhet omfattar både kulturminnesvårds- och museiområdet inom regionen. Genom att ge bidrag till dessa länsmuseer tillgodoses syftena att säkerställa fortsatt tillgång på kvalificerad kulturminnesvårdsexpertis i regionen samt att allmänt stödja den regionala museiverksamheten. Ytterligare ett motiv för statsbidraget är att länsmuseerna bistår den statliga kulturminnesvårdens olika organ med uppgifter om den regionala kulturminnesvården i enlighet med tidigare riksdagsbeslut.

Bidraget till regionala museer kommer enligt riksdagens beslut att få en likartad konstruktion som statsbidragen till lokala och regionala teater-, dans- och musikinstitutioner. En förutsättning för statsbidrag skall vara att museet får bidrag från landstingskommun eller kommun. För budgetåret 1977/78 föreslås ett anslag på 11,6 milj kr.

KEU 76 har i kapitel 4 angivit att allmänt finansiellt stöd till en verksamhet inte bör utgå i specialdestinerad form. Utredningen har emellertid även uttalat att om ett upphörande av specialdestineringen skulle orsaka avbräck i verksamheten kan detta motivera en fortsatt specialdestinering. Då bidraget till länsmuseerna är en avlösning av landsantikvariebidraget och då staten vill garantera att denna kulturminnesvårdsexpertis bevaras på regional nivå har KEU 76 ingen erinran mot ett specialdestinerat bidrag till regionala museer. Staten vill även försäkra sig om uppgifter om den regionala kulturminnesvården till länsstyrelser och riksantikvarieämbetet vilket kan motivera att staten lämnar ekonomiska bidrag till verksamheten. KEU 76 har inte heller någon erinran mot den föreslagna tekniska konstruktionen.

5.7 Socialvård och socialförsäkring

5.7.1 *Allmänt*

Den statliga bidragsgivningen omfattar främst verksamheter som för kommunerna är obligatoriska eller starkt reglerade. Av de nedan i avsnitten 5.7.3–5.7.13 redovisade elva verksamhetsområdena är sju helt primärkommunala verksamhetsområden.

Tre fjärdedelar av statsbidragen till socialvården är kostnadsrelaterade. Under budgetåret 1976/77 beräknas 2 427 milj kr utgå i statsbidrag till

socialvården. Det bör påpekas att till vissa tunga delar av socialvårdsverksamheten utgår inte statsbidrag. Exempel på sådana verksamheter är socialhjälpen (se dock avsnitt 5.7.10) och ålderdomshemsverksamheten.

5.7.2 *Socialutredningens förslag i principbetänkandet*

Socialutredningen uttalade i sitt principbetänkande (SOU 1974:39) att statsbidragen var betydelsefulla för finansieringen av socialvården. Socialutredningen pekade på att statsbidragen i allmänhet hade införts för att påskynda utvecklingen av viss verksamhet. Bidragen hade därvid i vissa fall bidragit till att utjämna regionala olikheter i kommunernas möjligheter att erbjuda social service.

Utredningen hävdar att denna typ av statsbidrag efter hand kan ge negativa effekter. Om bidraget kvarstår under långa tider kan det få konserverande effekter på formerna för att tillgodose hjälpbehovet.

Socialutredningen har i sitt principbetänkande tagit ställning för en helhetssyn på socialvården. Utredningen skriver att denna helhetssyn har två konsekvenser av principiell art beträffande utformningen av statsbidragen.

För det första skall socialvården enligt socialutredningen sträva efter att finna situationsanpassade lösningar. Därigenom kan den enskildes eller gruppens problem bäst tillgodoses och socialvårdens resurser blir lämpligast utnyttjade. Det skall för den skull vara möjligt att i det individuella ärendet använda socialvårdens samlade resurser på ett flexibelt sätt. Statsbidragsbestämmelserna bör därför enligt socialutredningen ge utrymme för socialvårdsorganen att välja mellan öppna och institutionella vårdformer respektive insatser som riktas till enskilda individer och insatser av mer generell karaktär. Statsbidragsbestämmelserna låser nu ibland skilda verksamheter till former som inte från alla synpunkter är de mest ändamålsenliga.

Den andra konsekvensen av socialutredningens helhetssyn är att socialvårdens resurser inte i framtiden bör avgränsas till enskilda symtomgrupper.

I principbetänkandet talar socialutredningen om två typer av statsbidrag nämligen ett allmänt driftbidrag och särskilda utvecklingsbidrag. Det allmänna driftbidraget skulle grundas på kommunernas totala nettokostnader för den socialvårdande verksamheten. Detta bidrag skulle ersätta huvuddelen av de nuvarande bidragen. Utvecklingsbidragens syfte skulle vara att stimulera en uppbyggnad av vissa verksamheter och skulle begränsas till en tioårsperiod.

KEU 76 har under hand haft överläggningar med socialutredningen angående statsbidragen. Inom socialutredningen övervägs nu om kommunerna i stället för via ett allmänt driftbidrag bör tillföras statsbidrag i mer generella former inom ramen för skatteutjämningssystemet. Behovet av vissa utvecklingsbidrag till socialvården som stimulans under en begränsad uppbyggnadsperiod anses kvarstå även vid denna lösning.

Som tidigare nämnts anser vi att det måste finnas synnerligen starka stimulansmotiv för att i fortsättningen specialdestinera bidrag. Vi menar vidare att dessa stimulansbidrag måste begränsas tidsmässigt. Socialutredningens tankar på speciella utvecklingsbidrag skulle därför kunna sägas i huvudsak stämma överens med vårt ställningstagande.

När det gäller ett allmänt driftbidrag till socialvården ställer vi oss mer tveksamma. Stora svårigheter kommer att uppstå vid avgränsningen av vad som är att betrakta som socialvård. Ett omfattande regelsystem skulle krävas för att avgränsa socialvårdens kostnader i förhållande till andra kommunala aktiviteter som inte är statsbidragsgrundande. Ett enda kostnadsrelaterat bidrag skulle dessutom få liten betydelse för finansieringen av verksamheten. Detta förutsatt att den nuvarande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun skulle bibehållas på detta område.

Till de faktorer som starkt påverkar kostnaderna inom socialvårdssektorn hör bl a befolkningens åldersfördelning. Detta är en av de faktorer som vi, enligt våra direktiv, bör ta hänsyn till vid översynen av skatteutjämningssystemet. En del av statsbidragen på socialområdet kan vi därför ta ställning till först i anslutning till våra förslag om skatteutjämningen.

5.7.3 *Bidragsförskott*

Bidrag utgår med 75 procent av kommunernas nettokostnader för bidragsförskotten. För 1975 beräknas den statliga delen uppgå till ca 335 milj kr. Denna ersättning utbetalas av staten under budgetåret 1976/77.

Enligt riksdagens beslut skall försäkringskassorna överta administrationen av bidragsförskotten fr o m den 1 oktober 1977. Enligt direktiven skall KEU 76, när kostnadsfördelningen mellan stat och kommun prövas, även beakta den framtida finansieringen av bidragsförskotten. Kommunerna kommer även i fortsättningen att stå för administrationskostnaderna samt 25 procent av nettokostnaderna för utgående bidragsförskott. Vi återkommer i vårt slutbetänkande till frågan om en eventuell avlösning av kommunernas del av kostnaderna för bidragsförskotten.

5.7.4 *Social hemhjälp*

Statsbidraget till social hemhjälp utgår med 35 procent av kommunernas bruttokostnader för hemvårdare, hemsamariter och barnvårdare som har till uppgift att hjälpa åldringar, handikappade och barnfamiljer som bor i egen bostad. I bidragsunderlaget ingår dessutom vissa administrationskostnader samt kostnader för personal med speciella funktioner beträffande hårvård, fotvård etc.

Denna konstruktion av statsbidraget infördes den 1 januari 1975 som en följd av den tidigare kommunalekonomiska utredningens betänkande angående statsbidrag till kommunal färdtjänst, hemhjälp och familjedaghemsverksamhet (SOU 1974:41). Förändringen innebar bl a att bidraget skulle beräknas på kommunernas bruttokostnader för att bidraget på så sätt skulle bli finansieringsneutralt. De nya reglerna skulle gälla under en treårig försöksperiod.

Regeringen uppdrog 1976-07-01 åt riksrevisionsverket att efter samråd med socialstyrelsen, kommunalekonomiska utredningen och Svenska kommunförbundet utvärdera det försöksvis tillämpade bidragssystemet. Verket skall före den 1 oktober 1977 redovisa utvärderingen till regeringen.

Statsbidraget till den sociala hemhjälpen beräknas 1976/77 uppgå till ca 400

milj kr.

Som nämndes i inledningskapitlet kommer bidraget till social hemhjälp att övervägas i samband med översynen av skatteutjämningssystemet. Vi återkommer därför i annat sammanhang till detta bidrag.

5.7.5 *Färdtjänst för handikappade*

Kommunernas färdtjänst är avsedd för personer vilkas handikapp medför väsentliga svårigheter att använda allmänna kommunikationsmedel.

Den tidigare kommunalekonomiska utredningen avsåg med förslaget till nytt statsbidrag till kommunal färdtjänst i betänkandet "Statsbidrag till kommunal färdtjänst, hemhjälp och familjedaghemsverksamhet" (SOU 1974:41) att försöksvis introducera ett bidrag som saknar mera detaljerade föreskrifter i syfte att utröna möjligheterna att förenkla och generalisera statsbidragsgivningen över huvud. Detta innebar bl a att bidragsunderlaget skulle beräknas på kommunens driftkostnader brutto för såväl resor med färdtjänsten som för de med denna verksamhet förbundna driftkostnaderna för administration. Bidraget utgår med 35 procent av kommunens bruttokostnader.

De nya statsbidragsreglerna gäller under en treårig försöksperiod fr o m den 1 januari 1975. Som nämnts i avsnitt 5.7.4 har regeringen uppdragit åt RRV att i samråd med bl a KEU 76 utvärdera försöksverksamheten.

Statsbidraget till kommunal färdtjänst har för budgetåret 1976/77 beräknats till ca 75 milj kr. Som nämnts i inledningskapitlet kommer bidraget till färdtjänst att övervägas i samband med översynen av skatteutjämningssystemet. Vi återkommer därför i annat sammanhang till detta bidrag.

5.7.6 *Barnomsorg*

Under denna rubrik behandlar vi bidragen till Drift av förskolor och fritidshem samt till kommunala familjedaghem.

Från och med 1977 är barnomsorgen en lagstadgad uppgift för kommunerna. Från den 1 januari 1977 infördes också ett nytt statsbidragssystem.

Det nya bidragssystemet för daghem omfattar ett årligt driftbidrag på 14 000 kr/plats som tillkommer i nytillskott efter 1 januari 1976. Bidraget görs värdebeständigt genom en anknytning till löneutvecklingen för anställda i offentlig tjänst.

Driftbidraget till fritidshem höjdes fr o m 1 januari 1977 till 7 000 kr/plats för nytillskott efter 1 januari 1976. Även detta bidrag görs värdebeständigt.

Driftbidragen till befintliga platser i daghem och fritidshem räknas successivt upp så att de 1979 ligger på samma nivå som bidragen till nytillkomna platser.

Utöver statbidraget på 35 procent av bruttokostnaderna för familjedaghem utgår ett värdebeständigt grundbelopp/barn. Grundbeloppet är 1 000 kr 1977, 1 500 kr 1978 och 2 500 kr fr o m 1979.

Fr o m mars 1977 slopades det särskilda anordningsbidraget till barnstugor. De två återstående anslagen till driften av förskolor och fritidshem respektive kommunala familjedaghem har beräknats till totalt 1 245 milj kr 1976/77.

Det nya statsbidragssystemet finansieras genom en socialavgift från arbetsgivare. Avgiften beräknas på samma avgiftsunderlag som gäller för de allmänna socialförsäkringsavgifterna. Socialavgiften för barnomsorgen är en procent av avgiftsunderlaget för 1977 och skall årligen öka för att 1981 uppgå till 2,2 procent.

Utformningen av de nya statsbidragen till kommunal barnomsorg ingick som en komponent i den överenskommelse om en planmässig utbyggnad av barnomsorgen under femårsperioden 1976–1980 som träffades mellan regeringen och Svenska kommunförbundet hösten 1975. Det föreligger således enighet om att speciella statsbidrag till barnomsorgen behövs även under återstående år av 1970-talet för att garantera en kommunal utbyggnad av önskvärd omfattning.

KEU 76 har i kapitel 4 konstaterat att speciella statsbidrag av stimulanskaraktär kan behöva finnas kvar på vissa områden även i fortsättningen. Dessa stimulansbidrag bör dock tas upp till omprövning med jämna mellanrum, exempelvis vart femte år. Enligt vår uppfattning bör detta gälla även stimulansbidragen till barnomsorgen.

5.7.7 *Ferievistelse för barn*

Statsbidrag utgår med 100 kr per barn och år till kommun som anordnar ferievistelse för barn på barnkoloni eller feriehem.

Anslaget till ferievistelse för barn är budgetåret 1976/77 4 milj kr.

1968 års barnstugeutredning föreslår i betänkandet "Barns sommar" (SOU 1975:94) att ett särskilt bidrag till kommunernas insatser för omsorg om skolbarn under sommaren införs. Utredningen föreslår att bidraget fastställs till 300 kr/plats och år samt anser att det föreslagna bidraget bör relateras till det antal barn i skolåldrarna som bereds omsorg under skolterminen. Mot denna bakgrund föreslår barnstugeutredningen att bidraget till kommunernas omsorg för barn under skolornas sommarlov utgår för det antal platser som ställs till skolbarns förfogande för omsorg i fritidshem eller familjedaghem under skolterminerna. Det föreslagna bidraget motsvarar ungefär en månads driftbidrag för en fritidshemsplats enligt nuvarande normer.

Stödet skall ses som ett stöd även till feriehemsverksamhet och sommargårdsverksamhet, inklusive sådan verksamhet för barn i förskoleåldrarna, och ersätta det nuvarande statliga bidraget till denna verksamhet. Med denna konstruktion skulle statens stöd till kommunerna omfatta ca 12 milj kr. Utbetalningarna till kommunerna bör enligt barnstugeutredningen kunna samordnas med nuvarande rutiner för driftbidragen till fritidshem. Barnstugeutredningens förslag behandlas för närvarande i socialdepartementet.

Det föreslagna bidraget verkar vara lätt att administrera. KEU 76 anser dock att ett bidrag av så liten ekonomisk betydelse för kommunerna inte bör införas. Som tidigare nämnts bör det finnas synnerligen starka stimulansbehov för att motivera införandet av nya speciella statsbidrag. Ett bidrag på 12 milj kr skulle i genomsnitt motsvara en bidragssumma på 43 000 kr per kommun vilket inte kan anses utgöra någon mer betydande stimulans. Vi föreslår således att nuvarande statsbidrag till ferievistelse för barn skall upphöra att utgå samt att något nytt speciellt statsbidrag till omsorg om skolbarn under sommaren inte införs. Medlen ifråga bör i stället tillföras kommunerna genom det allmänna skatteutjämningssystemet.

5.7.8 *Semesterhem m m*

Bidraget har som huvudsyfte att underlätta för husmödrar, vilkas sociala och ekonomiska förhållanden fordrar hjälp, att få vila.

Statsbidraget är uppdelat på två delar, dels ett driftbidrag till semesterhemmen och dels ett resebidrag. Bidraget utgår till drift av semesterhem med 4 kr per dag och plats. Ett villkor är att hemmet även får bidrag från landstingskommun eller annan kommun.

Socialstyrelsen meddelar bestämmelser för resebidragen. Styrelsen anser det dock mycket svårt att ställa upp fasta regler för fördelningen av resebidraget.

Statsbidraget till resedelen går helt till landstingens semesterhemsnämnder. När det gäller driftbidraget till semesterhemmen bör det påpekas att av landets 81 semesterhem 1974 är det endast 8 som drivs i kommunal regi. Övriga semesterhem har enskild huvudman.

Finansieringen av driften av semesterhemmen varierar mellan olika kommuner. I exempelvis Stockholms kommuns semesterhemsverksamhet var den ungefärliga vistelsekostnaden 105 kr per person och dag 1975. Av denna kostnad betalade kommunen 75 kr, gästen 24 kr, staten 4 kr och landstinget 2 kr. Statens bidrag till driftkostnaderna utgör en mycket begränsad del av de totala kostnaderna för semesterhemmen.

Administrationen av bidraget orsakar både primärkommuner, landsting och socialstyrelsen ett avsevärt arbete. Ansökningshandlingarna går över landstingens semesterhemsnämnder till socialstyrelsen som beslutar i ärenden angående driftbidragen. Bidrag till resor avgörs av semesterhemsnämnderna efter socialstyrelsens föreskrifter.

Anslaget till statsbidrag till semesterhem m m uppgår budgetåret 1976/77 till 700 000 kr när det gäller *drift* av semesterhem och 1 100 000 kr till *resebidrag*.

Undersökningar som socialstyrelsen har gjort inom ÖSoS (socialstyrelsens översynsutredning) har visat att semesterhemmen i stor utsträckning används till rekreation och vila för andra än husmödrar då kretsen av gäster har vidgats till att gälla pensionärer.

Socialstyrelsen har på grundval av ÖSoS-utredningen överlämnat förslag till socialdepartementet om ett slopande av statsbidragen till denna verksamhet. Socialstyrelsens motiveringar är bl a att kostnaderna för landsting, stat och kommuner för att administrera bidrag inte längre står i rimlig proportion till bidragens effekter och storlek. Vidare menar socialstyrelsen att dessa bidrag är av liten ekonomisk betydelse för verksamheten.

Semesterhemsverksamheten är i dag en landstingskommunal uppgift. Socialstyrelsen menar i sin skrivelse till socialdepartementet att semesterhemmen i fortsättningen bäst torde komma att drivas som en rent primärkommunal verksamhet. Det påpekas att då semesterhemmen i en allt högre grad fyller en funktion framför allt för äldre människor synes en koppling till andra resurser inom åldringsvården vara befogad. Detta skulle ge en starkare bindning till primärkommunal än till landstingskommunal verksamhet.

Regeringen har överlämnat socialstyrelsens skrivelse till KEU 76.

Vi har tidigare pekat på att stimulansbidrag bör upphöra då de ej längre har någon direkt verkan. Vidare menar vi att bidrag som tillkommit för att ge

allmänt finansiellt stöd inte är tillräckligt motiv för en fortsatt specialdestinering. Vi instämmer i ÖSoS-utredningens bedömning att bidraget bör upphöra med hänsyn till detta bidrags tungarbetade administration för både kommunerna och socialstyrelsen, dess ringa ekonomiska betydelse för landstingen samt att dess huvudsyfte att underlätta husmoderssemester inte längre uppfylls. Dessa medel kan därför överföras till det allmänna skatteutjämningssystemet. Det direkta stödet till enskilda semesterhem skulle således bli enbart en kommunal uppgift i fortsättningen.

Vad gäller frågan om en förändring av huvudmannaskapet bedömer vi det ligga utanför vårt utredningsuppdrag. Huvudmannaskapet bör prövas i annat sammanhang.

5.7.9 *Familjerådgivning*

Statsbidrag utgår till försöksvis anordnad familjerådgivning med 6 000 kr per år för läkare och 3 000 kr per år för kurator. Budgetåret 1976/77 utgår ca 600 000 kr till familjerådgivningen. Landstingen innehar huvudmannaskapet för familjerådgivningen. Statsbidrag har dock försöksvis utgått till vissa primärkommuner som anordnat familjerådgivningsverksamhet. Socialutredningen har i sitt principbetänkande uttalat sig för ett framtida primärkommunalt huvudmannaskap.

Socialutredningen har i sitt principbetänkande också uttalat sig för att speciella resurser i framtiden inte bör utgå till olika symtomgrupper. KEU 76 anser att resurserna för familjerådgivningen inte bör särskiljas från övriga individ- och familjeorienterade verksamheter och därmed särbehandlas i statsbidragsavseende. Statsbidraget är dessutom av ringa ekonomisk betydelse för landstingen varför bidragets stimulanseffekt måste vara mycket begränsad. Vi föreslår därför att bidraget upphör att utgå och att medlen i stället tillförs kommunsektorn genom det allmänna skatteutjämningssystemet.

5.7.10 *Ersättning till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna*

Ersättning utgår till kommunerna för utgiven socialhjälp och annat stöd till icke svenska medborgare, flyktingar, zigenare och renskötande samer. För budgetåret 1976/77 beräknas statsbidraget uppgå till ca 64 milj kr till denna verksamhet. Eftersom ersättningen berör så skiftande grupper behandlar vi varje typ av ersättning för sig. I nedanstående tablå ges en sammanfattning av idag utgående statsbidrag för utgiven socialhjälp.

5.7.10.1 Svenska medborgare

Kommunen erhåller ingen ersättning från staten för utgiven socialhjälp till svenska medborgare med undantag av hjälp till svenska zigenare och renskötande samer.

Kommunerna får statsbidrag för insatser som gjorts för *svenska zigenare* för att underlätta bosättning, deltagande i skolundervisning eller deltagande i omskolningsverksamhet anordnad för vuxna zigenare. 1975 fanns det 1 200

Medborgarkategori	Kommunen erhåller statsbidrag till			Statsbidrag utgår ej
	obligatorisk socialhjälp	frivillig socialhjälp	övrigt	
Svenska medborgare				X
Svenska zigenare			X[a]	
Renskötande samer	X			
Icke svenska medborgare	X			
Finska zigenare/nordiska	X			
Utomnordiska zigenare	X			
Flyktingar	X	X		

[a] Bosättning och deltagande i svenskundervisning.

svenska zigenare.

Enligt uppgifter från socialstyrelsen har nu syftet med bidragsgivningen uppnåtts. De svenska zigenarna är bofasta och deltar i undervisning etc. Socialstyrelsen menar att formerna för zigenarnas anpassning i samhället nu bör ta andra former.

KEU 76 föreslår med hänsyn till att stimulanssyftet med bidraget är uppnått att bidraget upphör. Mot detta kan anföras att det endast är vissa kommuner som är berörda. KEU 76 anser dock inte att svenska zigenare bör särbehandlas jämfört med andra medborgare vad gäller statsbidragsgivningen.

För *renskötande samer* erhåller kommunerna statsbidrag med 75 procent av kommunens skäliga kostnader för obligatorisk socialhjälp och omhändertagande av barn.

Utbildningsministern ifrågasätter i prop 1976/77:80 ang insatser för samerna betydelsen av statsbidraget och motiven till denna särbehandling. Utbildningsministern vill dock inte föregripa bl a socialutredningen och föreslår därför ingen förändring av statsbidraget.

KEU 76 finner ingen anledning till att särbehandla samerna. De har lika stor rätt som övriga medborgare att utnyttja den kommunala servicen och då bör inte heller finansieringen av dessa verksamheter särskiljas från den övriga socialvården.

Då statsbidraget till renskötande samer inte heller är av någon stor ekonomisk betydelse för de berörda kommunerna föreslår vi att bidraget upphör att utgå.

5.7.10.2 Icke svenska medborgare

Ersättning utgår till kommunerna för utgiven obligatorisk socialhjälp till *icke svenska medborgare*. Kostnaderna för den frivilliga socialhjälpen står kommunerna själva för.

Ersättningen till kommunerna för den obligatoriska hjälpen utgår "med det belopp vartill kommunens kostnader för hjälpen skäligen kunna uppskattas". Ofta blir följden att kommunens faktiska utgifter inte fullständigt

kompenseras.

Kommunerna kan också få statsbidrag för kostnader som föranletts av att någon omhändertagits för samhällsvård.

Administrationen av bidraget är omfattande och omständlig. Kommunen skall i sin ansökan om bidrag bifoga noggranna uppgifter om beräkningsgrunder för bidraget, hjälpens beskaffenhet, avskrift av protokoll etc. Länsstyrelsen gör sedan en utförlig kontroll och granskning av ansökningshandlingarna. Länsstyrelsen gör dessutom ofta en egen undersökning.

Invandrarutredningen ansåg i betänkandet SOU 1974:69, att det inte var en försvarlig ordning att vissa medborgarkategorier särbehandlas vad gäller kostnadsansvaret för socialhjälp. Å andra sidan fann utredningen att det skulle vara otillfredsställande om kommunerna skulle ha att svara för socialhjälp till utlänningar som inte har rätt att vistas i landet eller som vistas mycket tillfälligt här. Utredningen föreslog mot denna bakgrund att kommunerna bör ha att svara för kostnaderna för all socialhjälp till utländska medborgare som är *varaktigt bosatta i landet*. Som kriterium på varaktig bosättning i Sverige skulle kyrkobokföring gälla. Socialhjälp som kommunerna ger åt utlänningar som inte är kyrkobokförda i landet skulle enligt invandrarutredningens förslag ersättas av staten. Likaså förordades att staten även framdeles skall bestrida socialhjälp till flyktingar.

Enligt invandrarutredningens beräkningar skulle den föreslagna förändringen av betalningsansvaret inte innebära någon ökning av kommunernas kostnader för socialhjälp utan effekten skulle snarast bli en omfördelning och möjligen en ökning av statsbidraget till kommunerna. Den tänkbara omfördelningen av statsbidraget mellan olika kommuner bedömdes bli måttlig.

Den tidigare kommunalekonomiska utredningen (KEU) anförde i sitt remissvar att den föreslagna ändringen av kostnadsansvaret mellan stat och kommun skulle skapa betydligt klarare regler och innebära en gränsdragning som är väsentligt lättare att tillämpa och administrera. Betydelsen av detta sistnämnda förhållande framgår inte minst av den oenhetliga praxis som hittills gällt i länsstyrelsernas bedömning av om utbetald socialhjälp skall betraktas som obligatorisk eller frivillig. Då vidare denna förändring enligt invandrarutredningens beräkningar kan genomföras utan större förskjutningar i fördelningen mellan stat och kommun av de sammanlagda kostnaderna för socialhjälp till utländska medborgare hade KEU ingen invändning mot de framlagda förslagen.

Ingen förändring har skett vad gäller kostnadsansvaret för socialhjälp till icke svenska medborgare. KEU 76 anser att denna grupp av invånare inte bör särbehandlas. Invandrarna har samma skyldigheter som andra medborgare att erlägga skatt och har samma rättigheter att utnyttja den kommunala servicen i samhället. KEU 76 finner inte heller några skäl för att finansieringen av denna verksamhet särbehandlas. Då dessutom administrationen av bidraget är svårhanterlig och personalkrävande bör bidraget upphöra att utgå. Socialhjälpen till icke svenska medborgare bör kunna samordnas med socialhjälpen till övriga medborgare i samhället.

Kommunerna erhåller ersättning för den obligatoriska socialhjälpen till *finska zigenare*. Dessa har således jämställts med övriga icke svenska medborgare. Det fanns ca 1 500 finska zigenare i Sverige 1975. Som framgår

av den kartläggning av finska zigenare i Sverige som en arbetsgrupp inom arbetsmarknadsdepartementet gjort (Ds A 1976:4) är de finska zigenarna spridda över hela landet. Drygt 50 procent bor dock i Stor-Stockholmsområdet. Arbetsgruppen påpekade även i sin rapport att de viktiga reformerna angående grundläggande utbildning för vuxna och särskild arbetsmarknadsutbildning kommer att ge zigenarna möjlighet att erhålla utbildning och sysselsättning. Genom att studiesocialt stöd kommer att utgå under utbildningstiden kommer zigenarnas behov av socialhjälp att minska. Arbetsgruppen ansåg att de beslutade reformerna inom bostadspolitiken, arbetsmarknadspolitiken, vuxenutbildningen och den familjepedagogiska verksamheten kommer att underlätta för de finska zigenarna att anpassa sig till svenska förhållanden. Arbetsgruppen föreslog inga nya speciella statsbidrag till de finska zigenarna eftersom dessa frågor övervägs inom flera statliga utredningar.

KEU 76 anser att de finska zigenarna liksom de icke svenska medborgarna i allmänhet inte bör särbehandlas i förhållande till övriga medborgare. Statsbidraget till kommunernas obligatoriska socialhjälp till finska zigenare bör därför upphöra att utgå.

Eftersom de utländska medborgarna inte är jämnt fördelade mellan kommunerna kan man befara att vissa kommuner skulle drabbas betydligt hårdare än andra kommuner om statsbidraget till socialhjälpskostnaderna slopas. Vi har därför studerat sambandet mellan andelen utländska medborgare och totala kostnader för utbetald socialhjälp i de enskilda kommunerna. Av de femton kommuner som har den högsta andelen utländska medborgare är det endast fyra som även befinner sig bland de tjugo kommuner som har det största utdebiteringsbehovet för socialhjälp. Detta tyder på att något klart samband mellan andelen utländska medborgare och de totala socialhjälpskostnaderna inte föreligger.

Vi är dock medvetna om att vissa kommuner, som befinner sig i en besvärlig situation, kan komma att drabbas hårt om statsbidraget slopas. KEU 76 föreslår därför att om kostnaderna för socialhjälp till utländska medborgare bedöms vara påtagligt betungande för kommunens ekonomi bör hänsyn tas till detta vid prövningen om extra skatteutjämningsbidrag skall utgå.

Kommunerna erhåller ersättning för de kostnader för vård och understöd som lämnas till *flyktingar*. Både obligatorisk och frivillig socialhjälp är statsbidragsberättigad. Kommuner med ett stort antal flyktingar har dessutom haft möjlighet att få ersättning via arbetsmarknadsstyrelsen. Vidare har Södertälje kommun, där flertalet assyrier vistas, fått särskilt statligt stöd för olika insatser till förmån för assyrier. Från huvudtiteln Oförutsedda utgifter i statsbudgeten har Södertälje kommun dels fått förskott på sina kostnader för socialhjälp till assyrier, dels fått ersättning för kostnaderna för bl a administration, förläggning, barntillsyn, vissa utbildningsinsatser samt tolkning. Södertälje kommun har under 1976 erhållit totalt 22,5 milj kr från huvudtiteln Oförutsedda utgifter för sina insatser för assyrierna.

Socialstyrelsen gjorde 1971 en undersökning av var flyktingfamiljerna vistades. Denna undersökning visade en stark koncentration till Stockholms län, Malmöhus län, Kronobergs län och Göteborgs och Bohus län.

En av de principer för statsbidragsgivning som KEU 76 uttalat sig för är att ett fåtal kommuner inte ensamma skall bära kostnaderna för verksamheter som berör fler än kommunens egna invånare. Eftersom socialhjälpskostnader för flyktingar drabbar endast vissa kommuner anser vi att ett specialdestinerat bidrag bör utgå även i fortsättningen.

Av gruppen *utomnordiska zigenare* är ca 85 procent flyktingar. I dag finns det ca 400 utomnordiska zigenare i Sverige. Denna befolkningsgrupp är starkt koncentrerad till Stockholmsområdet och till Malmö. KEU 76 finner ingen anledning till att särskilja de utomnordiska zigenarna från övriga flyktingar. Vi föreslår att det specialdestinerade statsbidraget till flyktingar även bör omfatta de utomnordiska zigenarna.

5.7.10.3 Familjepedagogisk verksamhet

Från anslaget "Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna" bekostas även den försöksverksamhet som kommunerna bedriver för organiserat överförda utomnordiska zigenare. Kommunerna får sedan budgetåret 1972/73 ersättning för kostnader rörande personella insatser i samband med den organiserade invandringen av zigenare. För att kommunen skall kunna få ersättning måste den begära ett förhandsbeslut av socialstyrelsen innan verksamheten startar. Dessa familjepedagogiska insatser har karaktären av hemma-hos-arbete bland zigenarna. Fr o m budgetåret 1976/77 omfattas även de nordiska zigenarna av denna försöksverksamhet. 1976/77 utgår ca 2 milj kr till denna verksamhet.

Hemma-hos-arbete bland flyktingar har sedan budgetåret 1973/74 ersatts av socialstyrelsen med flyktingbreven som grund.

I årets budgetproposition 1976/77:100 bil 8 föreslås en utvidgning av möjligheterna att ersätta kommunerna för den familjepedagogiska verksamheten. Departementschefen menar att fr o m budgetåret 1977/78 bör även enskilt invandrade utomnordiska zigenare omfattas av verksamheten.

Som diskuterades i avsnitt 5.7.10.2 bör inte ett fåtal kommuner ensamma bära kostnaderna för verksamheter som berör fler än kommunens egna invånare. Då denna verksamhet omfattar samma grupper som behandlades i detta avsnitt anser vi att det specialdestinerade bidraget till kommunerna för familjepedagogisk verksamhet bland utomnordiska zigenare bör fortsätta att utgå.

5.7.11 *Nykterhetsnämnder m m*

Statsbidrag utgår till kommunerna för nykterhetsnämndernas administrativa kostnader, alkoholpolikliniker samt särskilda vårdinsatser med 75 procent av de kostnader som socialstyrelsen godkänner. Budgetåret 1976/77 utgår ca 100 milj kr i statsbidrag till administrationskostnader. De administrativa kostnaderna uppräknas fr o m 1976/77 schablonmässigt från föregående års kostnader. Statsbidraget till kostnader för vård av narkotikamissbrukare på alkoholpolikliniker uppgår 1976/77 till 34,1 milj kr. Från detta anslag utgår dessutom bidrag till vårdcentraler för narkotikamissbrukare (9,4 milj kr), till kommunernas kostnader för vård av narkotikamissbrukare i enskilt hem (1,0) samt social jourverksamhet (3,0). Totalt uppgår anslaget till 147,5 milj kr för

budgetåret 1976/77.

I budgetpropositionen 1976/77:100 bil 8 föreslås att bidrag till försöksverksamhet för ett flexibelt utnyttjande av alkoholpoliklinikerna införs. Dessutom föreslås höjda bidrag till kommunernas dagkostnader för vård i enskilt hem av narkotikamissbrukare. Bidraget höjs från 300 kr/mån till 1 500 kr/mån.

Antalet nykterhetsärenden hos de kommunala nämnderna har under den senaste tioårsperioden minskat med en fjärdedel. Andelen alkoholmissbrukare som behandlas inom sjukvården har däremot ökat.

Fr o m 1970 gavs kommunerna möjlighet att sammanföra ledningen och ansvaret för de sociala verksamheterna till en nämnd – social centralnämnd – i stället för de tidigare obligatoriska tre nämnderna; socialnämnd, barnavårdsnämnd och nykterhetsnämnd. Idag är den sociala centralnämnden den helt dominerande organisationsformen för de sociala verksamheterna i kommunerna. Mot denna bakgrund är det svårt att skilja ut nykterhetsvårdens administrativa kostnader från kostnaderna för annan socialvård. Det är också svårt att finna skäl varför nykterhetsvårdens administration skall särbehandlas i jämförelse med annan kommunal administration. KEU 76 förordar därför att det specialdestinerade bidraget till kommunala nykterhetsnämnder vad gäller administrationskostnader (ca 100 milj kr) upphör att utgå. Medlen bör överföras till skatteutjämningsbidraget.

För de övriga delarna av anslaget, som främst avser olika vårdinsatser för narkotikamissbrukare, finns det fortfarande motiv för statligt stöd via ett speciellt statsbidrag. Vi vill dock peka på att stimulansbidrag bör omprövas med jämna mellanrum. Detta bör naturligtvis även gälla bidragen för vård av narkotikamissbrukare.

Sammanfattningsvis föreslår alltså KEU 76 att av anslaget till nykterhetsnämnder m m skall bidraget till administrationskostnader upphöra att utgå medan övriga delar kvarstår som specialdestinerade bidrag.

5.7.12 *Rehabilitering av alkohol- och narkotikamissbrukare*

Under anslaget Bidrag till Länkrörelsen erhåller kommuner och frivilliga organisationer medel för försöksverksamhet med nya vård- och behandlingsformer. Fr o m 1977/78 kommer bidraget att utgå från anslaget Bidrag till organisationer m m. Försöksverksamheten berör främst rehabilitering av alkohol- och narkotikamissbrukare.

För innevarande budgetår har anvisats 1,6 milj kr. I budgetproposition 1976/77:100 bil 8 föreslås en höjning av anslaget till 3,1 milj kr. 1975/76 ansökte 23 organisationer och nio kommuner om dessa bidrag.

KEU 76 anser att då kommuner bedriver statsunderstödd verksamhet bör dessa erhålla statsbidrag på samma villkor som andra huvudmän. Då det främst är olika organisationer som driver dessa verksamheter finner inte KEU 76 anledning att föreslå någon förändring av statsbidraget till kommunerna.

5.7.13 *Erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m m*

5.7.13.1 Bidrag till driftkostnaderna

Statsbidrag utgår till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare samt behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare.

Huvudmannaskapet för vårdanstalterna är mycket splittrat. Totalt finns det 51 anstalter för alkoholmissbrukare m m. 4 av dessa är helt statliga. Primärkommunerna är huvudmän för 13 st och landstingen för 5. De övriga 29 anstalterna har en stiftelse eller enskild organisation som huvudman.

Bidraget till vårdanstalter utgår med dels ett garantibidrag på högst 93 kr per dag och vårdplats, dels ett beläggningsbidrag på 54 kr per dag och vårdad person. För anstalter som har behov av särskild vårdutrustning kan garantibidraget höjas med en krona.

Statsbidraget till inackorderings- och behandlingshem utgår med högst 75 procent av de styrkta nettokostnaderna för hemmets drift. För behandlings- och inackorderingshem för narkotikamissbrukare är det högsta bidragsbeloppet fr o m den 1 juli 1976 45 000 kr per plats och år.

Under budgetåret 1976/77 beräknas antalet vårdplatser vara 1 238 vid de erkända och 859 vid de enskilda vårdanstalterna. Antalet vårddagar uppskattas till 452 000 respektive 314 000. För budgetåret 1976/77 beräknas bidraget till de erkända vårdanstalterna bli 61,4 milj kr och till de enskilda 41 milj kr. Anslaget till inackorderingshem för alkoholmissbrukare och inackorderings- och behandlingshem för narkotikamissbrukare beräknas uppgå till 46,4 milj kr 1976/77. Totalt utgår ca 153 milj kr 1976/77 under detta anslag.

Som ovan nämnts utgår bidrag även till enskilt drivna vårdanstalter. Vi har i det tidigare uttalat oss för att kommuner som bedriver statsunderstödd verksamhet där även enskilda organisationer och företag verkar bör få bidrag enligt samma villkor som dessa. Så länge det mycket splittrade huvudmannaskapet för vårdanstalterna består, anser vi det inte vara möjligt att genomföra några mer långtgående förändringar i statsbidragsgivningen.

När det gäller bidragsdelen till inackorderings- och behandlingshem vill vi dock anföra att för att bidragsbestämmelserna skall vara finansieringsneutrala bör bidragssatserna grundas på bruttokostnader. Den tidigare kommunalekonomiska utredningen har för andra verksamheter föreslagit denna konstruktion (familjedaghemsverksamhet, social hemhjälp och färdtjänst). Vi föreslår därför att bidrag till inackorderings- och behandlingshem fortsättningsvis utgår med en procentandel av bruttokostnaderna som motsvarar gällande kostnadsfördelning mellan stat och kommun.

Socialutredningen konstaterade i sitt principbetänkande (SOU 1974:39) att ansvaret för institutionsanknutna socialvårdande insatser bör åvila primärkommunerna. Därmed skulle det bli ett sammanhållet vårdansvar för institutionssektorn och den öppna socialvården. Socialministern fastslog i skrivelse till socialutredningen 1975-02-20 att de frågor som gäller ändrat huvudmannaskap för institutionsvården är avsedda att behandlas i särskild ordning.

Om man skulle ändra huvudmannaskapet för vårdinstitutionerna kommer

statsbidragsgivningen i ett nytt läge. Enligt vår uppfattning bör de speciella statsbidragen till vårdanstalter för alkoholmissbrukare då tas upp till förnyad behandling.

5.7.13.2 Anordningsbidrag

Statsbidrag utgår till landsting, annan kommun eller stiftelse för anordnande av vårdanstalt och inackorderingshem för alkoholmissbrukare. Bidrag utgår också för att anordna behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare.

Från och med den 1 juli 1976 utgår statsbidrag med högst 22 000 kr per vårdplats. Bidraget får som regel inte överstiga vad som skjuts till från annat håll. Anslaget uppgår budgetåret 1976/77 till 900 000 kr.

Då verksamheten bedrivs av både kommuner och enskilda är det enligt vår bedömning inte lämpligt att för enbart landsting och primärkommuner vidta någon förändring av bidragsbestämmelserna. Vi föreslår därför att bidraget tills vidare finns kvar. En omprövning av bidragsgivningen bör naturligen ske i samband med att bidraget till drift av vårdanstalter för alkoholmissbrukare ytterligare övervägs.

5.8 Hälso- och sjukvård

5.8.1 *Skyddsympning*

Anslaget till skyddsympning består i huvudsak av tre delar, nämligen vaccinkostnader, läkararvoden och engångsmateriel. Den del som berör kommunerna är ersättning för engångsmateriel. Kommunen får 0:40 kr per engångsspruta + spets vid skyddsympningar mot polio, difteri, kikhosta, stelkramp, mässlingen och röda hund.

För budgetåret 1976/77 utgår ca 770 000 kr till engångsmateriel. Detta motsvarar ca 3 procent av den totala anslagssumman. Administrativt sett är detta bidrag mycket tungarbetat för socialstyrelsen genom att räkningarna från kommunerna kommer oregelbundet och ofta är beloppsmässigt mycket små. Inom socialstyrelsen pågår en översyn av styrelsens arbetsrutiner och organisation (ÖSoS). Denna utredning har i ett PM, som genom remiss från socialdepartementet tillställts KEU 76, konstaterat att kostnaderna för det arbete som läggs ner för att genomföra granskningen ofta överstiger det belopp som skall betalas ut av socialstyrelsen. ÖSoS visar på tre alternativa lösningar för att komma till rätta med den tunga administrationen. Den lägsta ambitionsnivån är att all engångsmateriel redovisas på ett enda konto. Nästa ambitionsnivå är att samtliga räkningar samlas på en instans, t ex landstingen, där samlingsräkningar sammanställs. Detta skulle kopplas till att medel förskotterades till landstingen. ÖSoS menar dock att den bästa lösningen är att bidraget slopas.

När bidraget till engångsmateriel infördes var motivet att stimulera läkarna att använda sådant materiel för att bl a minska gulsotsrisken vid vaccinationer. Vi har tidigare uttalat att ett specialdestinerat statsbidrag inte bör tas bort om detta skulle innebära ett avbräck i verksamheten. Vid förfrågan hos socialstyrelsen har det kommit fram att ett slopande av statsbidraget till

engångsmateriel vid skyddsympningar inte skulle få några negativa konsekvenser vare sig på ympningsfrekvensen eller på engångsmaterielförbrukningen.

Vi föreslår därför att bidraget till engångsmateriel vid skyddsympning upphör att utgå och medlen överförs till det allmänna skatteutjämningssystemet. Detta med hänsyn till den tunga administrationen, till att verksamheten numera inte behöver denna typ av stimulans samt att bidraget är av ringa ekonomisk betydelse för de berörda kommunerna.

5.9 Vissa verksamheter som för närvarande inte är statsbidragsberättigade

I olika sammanhang har verksamheter aktualiserats som ansetts vara i behov av statligt stöd. I propositioner och utskottsbetänkanden har ett antal sådana frågor hänvisats till den tidigare kommunalekonomiska utredningen. KEU 76 har funnit anledning att här behandla två verksamheter, nämligen den kommunala arbetarskyddstillsynen samt invandrarbyråerna.

5.9.1 *Kommunal arbetarskyddstillsyn*

Kungl Maj:t uppdrog 1973-04-27 åt den tidigare kommunalekonomiska utredningen att i anslutning till sina överväganden om kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna även pröva frågan om statsbidrag till kostnaderna för den kommunala arbetarskyddstillsynen. I direktiven till KEU 76 berörs inte den kommunala arbetarskyddstillsynen.

Den kommunala tillsynen regleras av arbetarskyddslagen. Enligt 48 § nämnda lag är kommunerna skyldiga att efter samråd med yrkesinspektionen utse kommunala arbetarskyddstillsynsmän. Den kommunala tillsynen omfattar arbete som bedrivs utan användande av maskinella hjälpmedel eller tekniska anordningar och där det som regel är mindre än tio arbetstagare. Denna tillsynsform gäller också vissa arbetsställen med enklare tekniska anordningar liksom vissa arbetsställen med tio eller fler arbetstagare, t ex inom handels- och kontorsverksamhet samt servicenäringar. Från och med 1974 innefattar den kommunala tillsynen även kontor som staten driver, t ex post- och poliskontor. Kommunen skall årligen lämna rapport till yrkesinspektionen om den kommunala tillsynens utövande.

Tillsynen utövas av heltidsanställda kommunaltjänstemän. Det är främst hälsovårdsinspektörer som fullgör den kommunala tillsynen eftersom deras arbetsfält i regel är identiskt med det kommunala arbetarskyddstillsynsområdet. De kommunala tillsynsmännen har främst en uppsökande, rådgivande och informerande funktion. Befogenheter att besluta om tvångsåtgärder ligger på yrkesinspektionen. Ett nära samarbete råder mellan de kommunala arbetarskyddstillsynsmännen och yrkesinspektionen. Kommunerna svarar helt för finansieringen av den kommunala arbetarskyddstillsynen.

Det finns idag ca 600 kommunala tillsynsmän. Organisationen av de kommunala tillsynsmännen är dock mycket heterogen. I vissa kommuner finns det heltidsanställda tillsynsmän medan man i andra kommuner endast utnyttjar 1/10 av hälsovårdsinspektörens tid för arbetarskyddstillsyn. Stan-

darden på verksamheten är mycket olika i kommunerna, bl a genom skiftande utbyggnadstakt. Härigenom varierar naturligt nog även kommunens kostnader för verksamheten.

Den nuvarande organisationen av den kommunala arbetarskyddstillsynen är ett resultat av arbetsmiljöutredningens förslag i betänkandet "Bättre arbetsmiljö" (SOU 1972:86). De flesta remissinstanserna instämde i arbetsmiljöutredningens synpunkter angående den kommunala tillsynen. Svenska kommunförbundet poängterade dock att den nuvarande splittrade organisationen för tillsyn på mindre arbetsplatser inte blir effektiv förrän staten övertar verksamheten och integrerar den med den övriga tillsynsverksamheten i samhället. Riksdagen fattade beslut i enlighet med arbetsmiljöutredningens förslag.

KEU 76 kan konstatera att den kommunala tillsynen är en verksamhet där flertalet kommuner är involverade. Verksamheten kan till viss del sägas vara en statlig uppgift eftersom de kommunala tillsynsmännen inte har självständig beslutskompetens utan måste ha den statliga yrkesinspektionens sanktion för åtgärder. Organisationen av tillsynsmännen med en stark integrering till hälsovårdsinspektörerna ger verksamheten en från administrativ synpunkt rationell utformning.

Kostnaderna för verksamheten har uppskattats till mellan fem och sju miljoner kronor budgetåret 1976/77. Ett specialdestinerat statsbidrag till exempelvis 35 procent av bruttokostnaderna skulle, för den enskilda kommunen, därför få relativt liten ekonomisk betydelse.

KEU 76 anser att mycket tungt vägande skäl bör finnas för att införa specialdestinerade bidrag till nya verksamhetsområden. Enligt vår mening föreligger inte sådana skäl för den kommunala arbetarskyddstillsynen. Verksamheten är inte koncentrerad till ett fåtal kommuner utan är relativt jämnt fördelad över landet. De totala kostnaderna för arbetarskyddstillsynen är dessutom relativt begränsade. Med den organisatoriska utformning som den kommunala arbetarskyddstillsynen har idag anser KEU 76 att något nytt speciellt statsbidrag till denna verksamhet inte bör införas. Kommunernas kostnader för arbetarskyddstillsynen bör i stället beaktas när det totala statliga stödet via skatteutjämningssystemet fastställs.

5.9.2 *Invandrarbyråer*

KEU 76 har inget formellt utredningsuppdrag när det gäller statsbidrag till invandrarbyråerna. Vid genomgången av de nu utgående speciella statsbidragen ligger det dock nära till hands att även diskutera om ett nytt bidrag bör införas för detta ändamål. Frågan lämnades nämligen öppen tills vidare när riksdagen 1975 behandlade invandrarutredningens betänkande Invandrarna och minoriteterna (SOU 1974:69).

Invandrarutredningen föreslog bl a ett statsbidrag med 50 procent av godkända kostnader för särskilda informationsåtgärder för invandrare. Bidraget skulle bl a kunna avse kostnader för personal vid invandrarbyråer. Invandrarverket genomförde 1976 en enkät till kommunerna angående invandrare. Resultatet visar att de totala kostnaderna för invandrarbyråerna uppgår till ca 11,5 milj kr. Detta skulle ge ett statsbidrag på ca 6 milj kr om man följde invandrarutredningens förslag.

Verksamheterna vid invandrarbyråerna har mycket olika omfattning. De flesta byråer har byggt ut en allmän rådgivning och orientering om svenska samhällsförhållanden samt tolkservice. En del byråer har även familjerådgivning. Invandrarbyråerna har sällan anställt specialister, utan de uppfattar sig som ett förmedlingsorgan gentemot kommunala och statliga myndigheter.

Invandrarbyråerna har primärkommunalt huvudmannaskap. Ofta är kommunstyrelsen huvudman för verksamheten. Antalet invandrarbyråer har byggts ut kraftigt under de senaste två åren. Verksamheten startade 1965 i Stockholm. När invandrarutredningen lade sitt betänkande 1974 fanns det 44 invandrarbyråer. I dag uppskattas antalet till över 70.

Vi anser att mycket tungt vägande skäl bör finnas för att man skall införa nya speciella statsbidrag. Sådana skäl föreligger enligt utredningens mening inte i detta fall.

Vid prövningen av statsbidrag till kommunernas socialhjälp till icke-svenska medborgare har vi förordat att dessa statsbidrag slopas utom vad gäller socialhjälp till flyktingar och utomnordiska zigenare. Dessa senare kategorier är koncentrerade till ett fåtal kommuner vilket motiverar ett specialdestinerat statligt stöd till dessa kommuner. I övrigt bör de statliga bidragen fördelas via skatteutjämningssystemet.

Invandrarbyråernas verksamhet riktar sig mot alla kategorier av invandrare. Invandrarna är spridda över hela landet och svåra gränsdragningsproblem skulle uppstå om man skulle försöka precisera vilka kommuner som har en så stor andel invandrare att ett specialdestinerat statsbidrag vore motiverat. Eftersom de totala kostnaderna för invandrarbyråer dessutom är relativt begränsade finner KEU 76 att något nytt speciellt statsbidrag till invandrarbyråer ej bör införas. Kommunernas kostnader för denna verksamhet bör i stället beaktas när den totala nivån på det reformerade skatteutjämningsbidraget fastställs.

5.10 Förenkling av investeringsbidragen

Tabell 5.1 visar att nio bidrag till olika investeringsändamål till ett sammanlagt belopp av 266,5 milj kr helt eller delvis skulle upphöra att utgå genom redan fattade beslut (4 st) respektive om våra förslag genomförs (5 st). Av olika skäl föreslår vi att tolv investeringsbidrag på sammanlagt 638,5 milj kr skall fortsätta att utgå. (Se tabell 5.2.)

Den fortsatta specialdestineringen beror för ca hälften av de tolv bidragen på att bidragen också har andra bidragsmottagare än kommunerna. Vi anser nämligen att när kommunerna bedriver statsunderstödd verksamhet bör de erhålla bidrag på samma villkor som enskilda organisationer och företag. Bland de bidrag som skulle fortsätta att utgå dominerar beloppsmässigt bidragen till byggande av vägar och gator respektive byggande av avloppsreningsverk. Av skäl som redovisats i det tidigare, främst kommunernas svårigheter att på annat sätt finansiera den del av investeringen som nu täcks av statsbidraget, anser vi att specialdestineringen till dessa verksamheter tills vidare bör gälla.

Den tidigare kommunalekonomiska utredningen studerade bl a möjlighe-

terna att åstadkomma en förenkling av investeringsbidragen. Den önskade förenklingen skulle eventuellt kunna uppnås genom att flertalet av de nuvarande investeringsbidragen ersattes med ett enda, kostnadsrelaterat bidrag. Ett enklare och mer enhetligt bidragssystem skulle också kunna vara av värde om man vill utnyttja investeringsbidragen i konjunkturpolitiskt syfte.

Resultatet av studien i den tidigare kommunalekonomiska utredningen visade emellertid att förutsättningar för en omläggning av det diskuterade

Tabell 5.1 Investeringsbidrag som berörs av förslagen från KEU 76 eller av fattade beslut
Milj. kr.

Bidragets ändamål	1976/77 (budget)	Bidragstyp[a]	Motivering
Anläggningsstöd till idrotten	5,5	K(30–70%)	Bidragen till fritidsbåttrafiken och idrottsanläggningar som ej är riksanläggningar föreslås upphöra
Byggnadsarbeten vid folkhögskolor	3,0	K(75,50%)	Bidraget upphörde 1 juli 1977
Engångsanskaffning av utrustning till folkhögskolor	1,0	K(50,100%)	Bidraget upphörde 1 juli 1977
Byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.	192,6	K(35,45%)	Finansiering via bostadslånekungörelsen bör prövas
därav elevhem inom det allmänna skolväsendet	(4,5)	K(75–90%)	Bidraget föreslås upphöra
Undervisningsmateriel inom gymnasieskolan	50,0	K(50,90%)	Övervägs i samband med det reformerade skatteutjämningssystemet
Vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet	0,4	K(35,45%)	Avvecklas inom några år
Bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet	0,0[b]	P(18 000 kr/bostad)	Bidraget föreslås upphöra
Anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda	14,0	P(50% av kostnaden dock högst 9 000 kr/plats)	Den del av bidraget som inte berör undervisningslokaler föreslås upphöra. Övriga delar bör beaktas i samband med investeringsbidragen till skolväsendet.
Anordnande av förskolor och fritidshem	–	P(7 500 kr/plats)	Upphörde den 1 mars 1977
Summa	266,5		

[a] K = kostnadsrelaterat, P = prestationsrelaterat. För kostnadsrelaterade bidrag anges också bidragssatser i procent.

[b] 36 000 kr.

Tabell 5.2 Investeringsbidrag som enligt KEU 76 bör vara specialdestinerade även i fortsättningen
Milj. kr.

Bidragets ändamål	1976/77 (budget)	Bidragstyp[a]
Byggande av skyddsrum	34,1	K(66, 100%)
Förbättring av boendemiljön	10,0	K(50 %, dock högst 1 000 kr/lägenhet)
Energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader	50,0	K(35 %, dock högst 300 000 kr/projekt)
Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige m. m.	8,0	K(40–70 %)
Bildande av naturreservat	9,0	K(10–60 %)
Byggande av vägar och gator	350,0	K(85, 95 %)
därav tunnelbana	(47,0)	
Anläggningsstöd för idrotten, riksanläggningar	6,1	
Byggande av fiskehamnar	3,6	K(90 %)
Investeringar i primärflygplatser	16,8	K
Byggande av avloppsreningsverk	140,0	K(30–50 %)
Stöd till avfallsbehandling	10,0	K(25, 50 %)
Anordnande av vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	0,9	P(22 000 kr/plats)
Summa	638,5	

[a] K = kostnadsrelaterat, P = prestationsrelaterat. För kostnadsrelaterade bidrag anges också bidragssatsen i procent.

slaget saknades. Bl a skulle statens möjligheter att påverka de kommunala investeringarnas fördelning mellan olika verksamhetsområden försvagas. Detta skulle bl a gälla den kommunala väghållningen. Nuvarande konstruktion av detta statsbidrag ansågs ha stor betydelse för kommunernas möjligheter att fylla sin särskilda funktion inom ramen för den nationella vägplaneringen.

Vidare ansågs bidragen till väg- och skolbyggen svåra att variera kortsiktigt varför starka skäl talade för att man skulle tvingas utesluta dessa vid en övergång till ett allmänt kostnadsrelaterat bidrag på investeringssidan. Med hänsyn till det relativt begränsade statsbidragsbelopp som härefter skulle återstå ansågs förutsättningarna för konjunkturstimulans med ett kostnadsrelaterat investeringsbidrag, omfattande alla övriga kommunala investeringar, sannolikt vara obetydliga.

Resultatet av vår översyn liksom den tidigare kommunalekonomiska utredningens studie visar att de specialdestinerade bidrag, som åtminstone tills vidare bör utgå, av olika skäl fyller en särskild funktion och därför inte kan tas in i en diskussion om ett förenklat bidragssystem vad gäller de kommunala investeringarna.

5.11 Sammanfattning av förslagen

Förslagen i detta kapitel bygger på de principer för statsbidragsgivningen som redovisats i kapitel 4.

Genomgången av bidragen visar att det löpande sker förändringar i statsbidragsgivningen. Vissa bidrag upphör och nya kommer till. Det finns 63 speciella statsbidrag till kommunerna 1976/77. 18 av dem utgår till undervisningssektorn. Under denna huvudtitel är det också angeläget med en förenkling av gällande bidragsregler. Även om en minskning av antalet bidrag förekommit sedan budgetåret 1972/73 då den tidigare kommunalekonomiska utredningen kartlade statsbidragsgivningen finns de flesta bidragskungörelserna kvar. De har bara samlats ihop under ett mindre antal anslagsposter.

I detta delbetänkande har vi granskat 52 av de speciella statsbidragen. Resultatet av vår översyn visar att nära en sjättedel av bidragen kan slopas helt (åtta st) och delar av ytterligare sex bidrag kan upphöra att utgå. Som framgick av kapitel 2 omfattar hälften av de specialdestinerade bidragen endast en procent av den utgående bidragssumman. Det är främst denna grupp av bidrag som berörts av vår översyn. Det innebär att beloppsmässigt blir resultaten av den hittills gjorda översynen relativt begränsade.

Som framgår av tabell 5.3 föreslår KEU 76 att specialdestineringen skall upphöra för bidrag till ett sammanlagt belopp av ca 185 milj kr (1976/77 års budgeterade värden). I fråga om dessa bidrag har vi ansett att medlen bör överföras till det allmänna skatteutjämningssystemet. Vi återkommer till den övergripande frågan om kostnadsfördelningen stat–kommun i vårt slutbetänkande.

De största bidragen beloppsmässigt som vi föreslår skall upphöra är bidraget till administrationen av den kommunala nykterhetsvården samt delar av bidraget till kommunernas socialhjälpskostnader för utländska medborgare. I övrigt är de bidrag som berörs av förslagen beloppsmässigt små. Motiveringarna till våra ställningstaganden har kort sammanfattats i tabellen.

Utöver de i tabell 5.3 uppräknade bidragen föreslår KEU 76 förändringar i bidragskonstruktionen för ytterligare fyra bidrag. Den undre gränsen för bidrag vid bekämpning och sanering av löskommen olja föreslår vi skall höjas från 3 000 kr till 20 000 kr. Bidraget till kommersiell service i glesbygd grundas i dag på kommunernas nettokostnader. KEU 76 föreslår nu att bidraget i stället skall grundas på kommunernas bruttokostnader för verksamheten. Denna förändring har vi också föreslagit för den del av anslaget Bidrag till driften av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare som avser inackorderings- och behandlingshem för narkotikamissbrukare. Vi föreslår dessutom, när det gäller den del av bidraget till folkbiblioteken som avser inköp av bokbussar, att kommunerna bör svara för en del av inköpskostnaden.

Beträffande bidragen till byggnadsarbeten inom skolväsendet föreslår vi att det prövas om nuvarande bidragsgivning kan ersättas med statliga bostadslån. Om det skulle visa sig att detta inte är genomförbart anser vi att en översyn av gällande bidrag bör göras i syfte att finna mer enhetliga principer för bidragens utformning.

KEU 76 har således funnit att för 19 av de 52 granskade bidragen är förändringar av bidragsgivningen motiverade. Om man dessutom tillfogar de fyra bidrag (byggnadsarbeten vid folkhögskolor, engångsanskaffning av utrustning till folkhögskolor, vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet samt anordnande av förskolor och fritidshem) som genom redan fattade beslut kommer att avvecklas, kan nära hälften av de nu studerade bidragen komma att beröras av förändringar. Man bör dock notera att under budgetåret 1977/78 tillkommer bidrag genom olika riksdagsbeslut. Inom skolområdet införs t ex bidrag till hemspråksundervisning, lärarvikarier och fritidsverksamhet.

När det gäller frågan om att införa nya statsbidrag till kommunal arbetarskyddstillsyn och kommunernas invandrarbyråer har vi inte funnit tillräckligt starka skäl för detta. De båda verksamheterna är relativt jämnt fördelade mellan landets kommuner och kostnaderna för verksamheterna är av ringa betydelse för kommunernas ekonomi.

Flera av de speciella statsbidrag som inte berörs av våra förslag är av stimulanskaraktär. Vi vill erinra om att vi i kapitel 4 betonar att stimulansbidrag bör omprövas med jämna mellanrum, exempelvis vart femte år.

Då stora delar av bidragen till skolväsendet utreds av SSK-utredningen och utredningen om den gymnasiala utbildningen har vi i dessa delar endast fört en principiell diskussion. I fråga om bidraget till länsbibliotek lägger vi inte några specificerade förslag i avvaktan på statens kulturråds utredning, men vår principiella inställning är att bidraget kan upphöra.

KEU 76 har enligt direktiven att i samband med övervägandena vad gäller kostnadsfördelningen mellan stat och kommun beakta den framtida finansieringen av bidragsförskotten. Vi återkommer i annat sammanhang till denna fråga.

Som nämnts tidigare har vi i detta delbetänkande utelämnat ställningstaganden till sådana specialdestinerade bidrag som har en nära anknytning till vårt arbete med ett reformerat skatteutjämningssystem. Resultaten av denna del av utredningens arbete kommer att redovisas under hösten 1977. Vi kommer då att behandla statsbidragen till kollektiv trafik, gymnasieskolans undervisningsmateriel, social hemhjälp och färdtjänst samt bostadsbidragen.

Tabell 5.3 Specialdestinerade bidrag som enligt KEU 76 kan upphöra att utgå
Milj. kr.

Bidrag	1976/77	Motivering
Ersättning för skogsbrandsläckning och katastrofbränder	2,1	Bidraget är en del av anslaget Ersättning vid räddningstjänst (2,5 milj. kr. 1976/77). Extra skatteutjämningsbidrag skall kunna utgå vid bränder som är påtagligt betungande för kommunernas ekonomi
Kommunernas skattekontroll	0,5	Staten föreslås överta verksamheten
Borgerlig medling[a]	0,1	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Ingen nämnvärd stimulanseffekt

Bidrag	1976/77	Motivering
Kommunal beredskap	0,2	Bidrag till planrevision bör ej utgå. Bidraget till nyplanläggning på 1,8 milj. kr. 1976/77 bör dock fortsätta att utgå under en övergångsperiod
Anläggningsstöd till idrotten[b]		
Bidrag till idrottsanläggningar (exkl riksanläggningar)	4,0	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Ingen nämnvärd stimulanseffekt
Åtgärder för fritidsbåttrafiken	1,5	
Inrättande av elevhem inom det allmänna skolväsendet	4,5	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi
Bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet	–[c]	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi
Anordnande av institutioner för vissa psykiskt utvecklingsstörda (särskolor, elevhem)	14,0	Bidrag till särskolors undervisningslokaler bör beaktas i samband med investeringsbidragen till skolväsendet. Bidraget till vårdhem/elevhem av ringa betydelse för landstingens ekonomi och kan därför upphöra
Ferievistelse för barn	4,0	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Ingen nämnvärd stimulanseffekt
Bidrag till semesterhem m. m.	1,8	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Ingen nämnvärd stimulanseffekt
Familjerådgivning	0,6	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Ingen nämnvärd stimulanseffekt
Ersättning till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna		
Icke svenska medborgare Zigenare (svenska och finska) Renskötande samer	51,0	Bör ej särbehandlas i förhållande till svenska medborgare. Extra skatteutjämningsbidrag skall dock kunna utgå
Kommunala nykterhetsnämnder m. m.		Nykterhetsvårdens administrationskostnader bör ej särbehandlas i statsbidragshänseende. Kostnaderna är dessutom svåra att skilja ut.
Administrationskostnader	100,0	
Skyddsympning		
Ersättning för engångsmateriel	0,8	Av ringa betydelse för kommunernas ekonomi. Ingen nämnvärd stimulanseffekt
Summa	185,1	

[a] Uppskattat belopp. Borgerlig medling ingår i anslaget Ersättning åt vittnen m. m. och särredovisas inte.

[b] Kommunandelen uppskattad till 11,6 milj. kr. av ett totalanslag på 30,4 milj. kr.

[c] Bidraget är 36 000 kr.

Reservation

Av ledamoten *Berndtson*

Kommuner och landsting står inför kraftiga skattehöjningar för att klara sina åtaganden, därest inte genomgripande förändringar av finansieringen kommer till stånd. Detta framgår av 1976 års kommunalekonomiska utrednings tidigare framlagda betänkande Kommunernas ekonomi 1975–1985 (SOU 1977:20). Betydande tillskott från staten eller helt statligt övertagande av vissa kostnader från kommunerna är nödvändiga åtgärder. Ett förändrat skattesystem med en progressiv statskommunal enhetsskatt framstår allt mer som en nödvändighet.

KEU 76 har nu valt att i utredningsarbetet om kommunernas ekonomi framlägga ett delbetänkande rörande slopande av vissa utgående statsbidrag. Detta kan inte anses motiverat med hänsyn till mer angelägna uppgifter. Visserligen förutsätter utredningen att förslagen bör bedömas tillsammans med övriga förslag och ställningstaganden som senare skall presenteras. Utredningens förslag framlägges dock utan att samtidigt några åtgärder i syfte att förbättra den kommunalekonomiska situationen presenteras. Utredningen har vid sina överväganden i detta sammanhang utgått från oförändrad kostnadsfördelning mellan stat och kommun.

Även om utredningen förutsätter att berörda statsbidrag som regel skall överföras till skatteutjämningssystemet kan indragning av vissa statsbidrag bli kännbara för enskilda kommuner. Ett statsbidrag som totalt sett har liten betydelse för kommunernas ekonomi kan vara av stor betydelse för en enskild kommun med speciell struktur. I skatteutjämningssystemet torde däremot beloppet ifråga bli av ringa betydelse. En översyn av statsbidragssystemet, bl a med hänsyn till att vissa bidrag är administrativt komplicerade, kan vara motiverad. Däremot bör inte denna fråga ses isolerad från det totala kommunalekonomiska sammanhanget.

I direktiven till utredningen hävdas att statsmakterna genom utformningen av bidragssystemet har drivit på den kommunala utgiftsexpansionen. Denna tes måste starkt ifrågasättas. Det är som regel andra faktorer som påverkar den kommunala expansionen. På en rad områden råder därtill alltjämt stora eftersläpningar. Utredningens slutsats att kommunerna får större frihet att självständigt utforma och dimensionera verksamheten om de får svara för en större del av verksamhetens kostnader är i nuvarande situation en illusorisk frihet. Då ekonomiska resurser saknas blir den verkliga friheten att endera begränsa vissa verksamheter eller att höja skatten

ytterligare. Det är till ringa tröst när utredningen anser att många av de från början frivilliga verksamheterna vunnit hävd varför man knappast behöver befara att de skulle upphöra om det speciella statsbidraget inte längre skulle utgå. Uteblivna statsbidrag skulle leda till ytterligare skattehöjningar i vissa kommuner.

Då jag anser att frågan om statsbidragen bör behandlas i samband med övriga kommunalekonomiska frågor saknas anledning att närmare behandla utredningens ställningstaganden till enskilda statsbidrag. Likväl önskar jag beröra några delfrågor. Det förhållandet att ett statsbidrag inte anses ha nämnvärd stimulanseffekt, som exempelvis anläggningsstöd till idrotten, bidrag till semesterhem m m, är knappast ett tillräckligt skäl för att slopa bidraget. I vissa fall kan höjda statsbidrag vara motiverade för att uppnå stimulanseffekt. Av stödet till teater-, dans- och musikverksamheten behandlar utredningen endast det stöd som utgår till institutionerna, medan behovet av stöd till de fria grupperna förbigås. Jag kan heller inte dela utredningens uppfattning att en bibliotekslagstiftning nödvändigtvis måste komma att inkräkta på den kommunala självstyrelsen och försvåra lokala initiativ och önskemål. Om en sådan lagstiftning, som utredningen antar, skulle leda till specialdestinerade bidrag till folkbibliotekens verksamhet av en helt annan omfattning än det nuvarande stödet, så torde detta främst återspegla brister som bör avhjälpas genom ökat statligt stöd.

Den främsta uppgiften för utredningen kan inte vara att avskaffa statsbidrag. Huvuduppgiften måste vara att tillföra kommuner och landsting ökade resurser. Barnomsorgen, skolan, sjukvården och pensionärernas bostadstillägg är några viktiga områden där kraftiga statliga insatser krävs. Huruvida speciella statsbidrag skall bibehållas, slopas eller utvidgas måste ses i samband med finansieringen av de för kommuner och landsting verkligt tunga utgiftsposterna. Därför borde enligt min mening frågan om slopande av vissa statsbidrag inte ha särbehandlats innan en helhetslösning av kommunernas ekonomi kan presenteras.

Särskilda yttranden

1 Av ledamöterna *Carlstein, Gustafsson, Hörlén, Knut Johansson, Sundström* och *Ward* samt de sakkunniga *Starkerud* och *Åberg*.

I det nu föreliggande delbetänkandet föreslås att specialdestineringen skall upphöra för statsbidrag som motsvarar ett sammanlagt belopp av ca 185 milj kr i 1976/77 års budgeterade värden. I stället föreslås att dessa medel skall överföras till det allmänna skatteutjämningssystemet. För ytterligare ett antal bidrag har föreslagits förändringar i själva bidragskonstruktionen i syfte att förenkla den administrativa handläggningen.

Den borgerliga majoriteten i utredningen har valt att publicera detta utredningsbetänkande innan de slutliga ställningstagandena till kommunernas ekonomi har tagits. Detta omöjliggör en analys av de kommunalekonomiska konsekvenserna av förslagen sett ur en enskild kommuns synvinkel. Man kan konstatera vilka ekonomiska konsekvenser som borttagande av de ifrågavarande bidragen skulle få, man kan däremot ännu inte överblicka vilka nya statsbidrag man skulle få som ersättning för de förmåner som gått förlorade. Vi anser därför att dessa förslag borde ha presenterats samtidigt med utredningens totala överväganden och vi förbehåller oss rätten att återkomma till de i detta betänkande föreslagna åtgärderna i samband med att vi tar ställning till utredningens totala överväganden i dess slutbetänkande.

2 Av den sakkunnige *Lundequist*

1976 års kommunalekonomiska utredning (KEU 76) har bl a med avseende på skolans område anfört att "en inarbetning av statsbidraget till grundskolan i skatteutjämningssystemet principiellt utgör ett alternativ till konstruktionen bidrag per elev". Vidare anser utredningen sig "ej ha anledning att föregripa resultatet av SSK-utredningens arbete genom att föreslå betydande förändringar av statsbidragen till skolväsendet" (avsnitt 5.6.1.2). Denna senare slutsats kan SACO/SR till fullo ansluta sig till.

Trots att KEU 76 således är fullt medveten om det pågående arbetet inom SSK-utredningen, anser man uppenbarligen sig ändå föranledd att ta upp frågan kring statsbidragsgivningen till skolan – om och i vissa fall endast på ett principiellt plan (jfr även avsnitt 5.6.1.4 där frågan om en ny organisation med lärarvikarier behandlas). SACO/SR anser bl a mot bakgrund av det arbete som pågår inom SSK-utredningen att det är nödvändigt att lämna

frågan om skolbidragens integration i skatteutjämningssystemet utanför KEU 76:s arbete.

Vidare anser SACO/SR att en integration av statsbidragen till skolan inte utgör något principiellt alternativ till statsbidrag per elev. Såväl det första som det andra alternativet, det senare då hämtat från SSK-utredningen, kan komma att leda till, i ett längre tidsperspektiv, en ojämn kommunal standard med avseende på skolväsendet. Detta förhållande kan icke accepteras av SACO/SR även om, vilket inte är fallet, skatteutjämningssystemet till viss del skulle vara beroende av att skolbidragen integrerades i skatteutjämningssystemet. Enligt SACO/SR:s åsikt är det fullt möjligt att konstruera ett skatteutjämningssystem där bidragsformerna till skolan inte påverkas och följaktligen man inte, i ett längre tidsperspektiv, bidrager till att skapa ett system som kan komma att leda till olikheter i skolstandarden mellan olika kommuner.

Bilaga Redogörelse för bidragsbestämmelser, klassificering m m

Innehåll

1 Definitioner

Prestationsrelaterade bidrag	= statsbidrag utgår per plats, enhet etc.
Kostnadsrelaterade bidrag	= statsbidrag utgår med viss procent av kostnaden.
Kostnadsrelaterade samt faktor-subventionerande bidrag	= statsbidrag utgår med viss procent av kostnaden för en faktor, exempelvis lönekostnader.
Skattekraftsgraderade bidrag	= statsbidragets storlek är relaterad till kommunens ekonomiska bärkraft uttryckt som kommunnens skattekraft.

När "kommun" används i texten avses både primärkommun och landstingskommun.

2 Rätts- och samhällsskydd

2.1 Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1974:80 ändrad senast 1977:278.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är både kostnadsrelaterat och prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera C, kommundepartementet.

Bidragskonstruktion

Kommunen är berättigad till statsmedel för:

1. Kostnad som uppstått genom att kommunens brandstyrka deltagit i räddningstjänst under länsstyrelsens ledning (SFS 1974:80, 20 §).
2. Kostnad för räddningstjänst med anledning av skogsbrand, om räddningstjänsten inte avser att avvärja eller begränsa skada på egendom som kommunen äger eller innehar (SFS 1974:80, 21 §).
3. Kostnad för räddningstjänst med anledning av oljeutflöden till havs eller i kustvatten, Vänern, Mälaren, Göta älv, Trollhätte kanal eller Södertälje kanal (SFS 1974:80, 21 §).
4. Sanering av oljeskada som har uppstått till följd av utflöde som avses under 3 (SFS 1974:80, 21 §).
5. Räddningstjänst vid annat nödläge efter vad regeringen i varje särskilt fall bestämmer (t ex onormalt stora bränder inom bebyggelse).

Ersättning enligt punkt 1 beslutas av länsstyrelsen. Regeringen avgör storleken på bidragen enligt punkt 5.

För punkterna 2–4 utgår endast ersättning för den del av kostnaderna som överstiger 3 000 kr och då enligt statens brandnämnds normaltaxa.

Normaltaxan innebär att ersättning till personalkostnader (oavsett personalkategori) utgår med den gällande timersättningen för deltidsanställd brandman vid utryckningstjänst. Dessutom får kommunen ett tillägg för att täcka sociala kostnader, administration etc. För 1976 är tillägget 41 procent av kostnaderna. För utryckningsbefälhavare utgår dubbel timersättning för

deltidsanställd brandman plus tillägg för sociala avgifter etc.

Kommunen erhåller ersättning enligt särskild timtaxa för varje fordon som deltagit. Vidare får kommunen en differentierad ersättning per körd kilometer för maskinstegar, hävare, specialbrandbilar, terrängskoter, övriga dragande fordon samt bogserat fordon.

Kommunen får dessutom ersättning med ett belopp per timme för pumpar (3 klasser. Ersättning från 30–80 kr/timme).

För brandslangar utgår ersättning med ett belopp per meter beroende på tjocklek på slangen samt material. Det normala är en ersättning på 75 procent av dagsersättningen för slang.

Dessutom ersätts kommunen för övrig materiel med belopp/tillfälle eller dygn.

Bidragets storlek[a]

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
2 292 (utfall)	7 540 (utfall)	8 260 (utfall)	7 142 (utfall)	2 500 (anslag)

[a] Exkl brandbevakning.

Ansökningsförfarande

Ersättningsanspråk som rör punkt 1 prövas av länsstyrelsen och punkterna 2–4 prövas av statens brandnämnd. Regeringen prövar som tidigare nämnts ersättningsanspråk som avser punkt 5.

Ansökan sändes senast 2 månader efter räddningstjänsten till den som förde befälet. För punkt 2 (skogsbrand) sändes ansökan till brandchefen. Den som förde befälet skall inom 1 månad avge yttrande och förslag till ersättning till den myndighet som skall pröva ersättningsanspråken.

Besvär över beslut föres hos kammarrätten.

2.2 Statsbidrag till kommunerna för skattekontroll

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1956:623 ändrad senast 1977:416.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Kostnader för årlig taxering m m" littera C, finansdepartementet (fr o m 1977/78 budgetdepartementet).

Bidragskonstruktion

Kommunen erhåller bidrag för kostnaderna för de kommunala taxeringsrevisorerna. Regeringen beslutar om bidragens storlek. Normalt ersätts kommunerna med hälften av taxeringsrevisorernas lönekostnader.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75
380 (utfall)	417 (utfall)	433 (utfall)

Ansökningsförfarande

För kostnader som kommunen ådragit sig genom att tillhandahålla tjänstemän för revision skall kommunen sända in ansökan till länsstyrelsen senast den 1 augusti taxeringsåret. Ansökan skall gälla fr o m den 1 juli året före taxeringsåret t o m 30 juni taxeringsåret. Uppgift om kommunens kostnader bifogas ansökan. Före den 1 september skall regeringen ha länsstyrelsens ansökan om dessa medel.

2.3 Statsbidrag till borgerlig medling

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1973:650, SFS 1973:697.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Ersättning åt vittnen m m", littera E, justitiedepartementet.

Bidragskonstruktion

Kommun som betalat ersättning till medlare i samlevnadstvister erhåller bidrag till kostnaderna med årligt belopp, motsvarande hälften av kommunens utgifter för arvode till medlare, dock högst 40 kr för varje medlingsärende.

Bidragets storlek

Förslagsanslag
Bidraget är av så ringa storlek att det ej särredovisas.

Ansökningsförfarande

Statsbidrag utbetalas av länsstyrelsen för kalenderår i efterskott. Ansökan om statsbidrag görs senast den 15 mars året efter det år ansökningen avser. Ansökan skall innehålla uppgift om antalet medlingar under året och de arvoden kommunen betalat till medlare.

2.4 Bidrag till familjebidrag

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1946:99 ändrad senast 1977:519, 1946:101 ändrad senast 1973:815.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Vissa ersättningar m m", littera F, försvarsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Familjebidrag utgår till värnpliktigs familjemedlem som familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag.

Familjepenning utgår enligt följande:

1. För hustru och frånskild hustru ävensom för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmavarande barn under 16 år, utgår bidrag med 27 kr/dag.
2. För annan familjemedlem än under 1 utgår bidrag med 12 kr/dag.

Familjebidraget är behovsprövat. Skyldighet att pröva ansökan om familjebidrag, förutom för familjebidrag till verkskyddspersonal, åligger den kommun där den värnpliktige är mantalsskriven.

Familjebidrag till verkskyddspersonal skall utges av den civilförsvarspliktiges arbetsgivare.

Statsbidrag utgår med 100 procent av familjepenning och begravningsbidrag samt 88 procent av bostadsbidrag och sjukbidrag. Näringsbidrag utgår med högst 100 kr per dag.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
74 138 (utfall)	82 800 (utfall)	75 812 (utfall)	84 000 (anslag)	87 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunens (familjebidragsnämndens) ansökan om statsbidrag sändes till länsstyrelsen kvartalsvis och senast den 20 i följande månad. Hos länsstyrelsen sker en noggrann granskning av ansökningarna.

Kommunen kan få förskott på bidraget. Behållningen på förskotten återgår till länsstyrelsen vid budgetårets slut.

Försvarets civilförvaltning (FCF) är tillsynsmyndighet för familjebidragsnämnderna. Svårbedömda ärenden kan familjebidragsnämnderna hänskjuta till FCF för beslut.

2.5 Statsbidrag till vissa civilförsvarskostnader

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1960:74 ändrad senast 1976:305.
SFS 1960:371 ändrad senast 1972:437.
SFS 1976:276, SFS 1976:650.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Civilförsvar" littera G, försvarsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Kommunerna får till och med utgången av juni 1979 bidrag av statsmedel för hela kostnaden för att uppföra ledningscentraler, observationsplatser, skyddsrum för framskjutna enheter och branddammar för civilförsvaret i den mån kostnaden är skälig. För allmänna skyddsrum som är avsedda för att bereda skydd åt befolkningen, s k befolkningsskyddsrum, utgår statsbidrag med två tredjedelar av kostnaden.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1976/77
28 300 (utfall)	34 100 (anslag)

2.6 Bidrag till kostnader för kommunal beredskap

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1964:63 ändrad senast 1977:419, omtryckt 1977:417.
SFS 1964:722 ändrad senast 1971:379.
Kungl brev 1971-05-14.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera C, kommundepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag till kommuner, som första gången upprättar beredskapsplan, utgår antingen med lägst 90 procent av redovisad och såsom skälig bedömd

planläggningskostnad eller efter grunder, som regeringen fastställer i form av schablonersättning utan krav på kostnadsredovisning.

För den årligen återkommande och begränsade revisionen av beredskapsplanläggningen utgår inte statsbidrag. Denna revision skall ske utan särskilt beslut av eller förordnande från länsstyrelsen.

Allmän revision av beredskapsplan eller delplan beslutas av länsstyrelsen, då behov härav anses föreligga efter prövning i varje särskilt fall.

Har länsstyrelsen förordnat om allmän planrevision och att planen skall redovisas till länsstyrelsen för godkännande kan kommunen få statsbidrag med lägst 90 procent av redovisad och såsom skälig bedömd planläggningskostnad. Landstingskommun erhåller bidrag med dels ett grundbelopp av 85 000 kr dels ett tilläggsbelopp av 0:15 kr per invånare.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
2 092 (utfall)	889 (utfall)	1 201 (utfall)	1 500 (anslag)	2 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommun, som önskar erhålla statsbidrag mot redovisning av faktiska planläggningskostnader, skall göra framställning därom till länsstyrelsen inom två månader efter mottaget förordnande om planläggning.

3 Fastighetsförvaltning och bostadsförsörjning

3.1 Bidrag till förbättring av boendemiljön

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1975:129 ändrad senast 1977:168.

Klassificering

Bidraget kan sökas även av andra än kommuner. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera B, bostadsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidrag utgår till kommun, ägare av flerfamiljshus eller samfällighetsförening för bl a

- anordnande av mindre hobbylokaler
- förbättring av utemiljön för att tillgodose barns lekbehov eller de boendes behov av rekreation, motion, samvaro eller andra fritidsaktiviteter
- konstnärlig gestaltning
- förbättring av trafiksäkerhetsförhållanden
- begränsning av buller eller luftförorening

Bidrag utgår med högst 50 procent av den kostnad för åtgärden som bostadsstyrelsen godkänner, dock högst med 1 000 kr, eller om särskilda skäl föreligger 2 000 kr per lägenhet som berörs av åtgärden. Bidrag kan utgå i kombination med bostadslån. Låneunderlaget minskas då med ett belopp motsvarande två gånger det utgående bidraget.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1975/76	1976/77
10 000[a] (anslag)	10 000[a] (anslag)

[a] Uppskattad kommunandel av totalanslag på 30 milj kr.

Ansökningsförfarande

Den som söker bidrag skall innan ansökan lämnas samråda med organisation av hyresgäster angående planering och utformning av åtgärderna.

Ansökan lämnas till kommunens organ för låneförmedling. Förmedlingsorganet sänder ansökan tillsammans med sitt yttrande till bostadsstyrelsen. I vissa fall inhämtar bostadsstyrelsen yttrande från länsbostadsnämnden.

3.2 Bidrag till energibesparande åtgärder i kommunala och landstingskommunala byggnader m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1977:346.

Klassificering

Bidraget kan sökas av kommun samt bolag eller stiftelse med kommunal anknytning. Bidraget är kostnadsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Vissa energibesparande åtgärder inom bostadsbeståndet m m", littera B, bostadsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidrag utgår i mån av tillgång på medel för åtgärd som syftar till bättre hushållning med energi eller användning av annat bränsle än olja vid uppvärmning av byggnad som tillhör

- ☐ kommun eller landstingskommun,
- ☐ bolag, som helt ägs av kommun eller landstingskommun,
- ☐ stiftelse, vars styrelse i sin helhet utses av kommun eller landstingskommun eller
- ☐ ideell organisation och används till folkhögskola eller kursgård som organisationen driver.

Bidrag utgår främst till förbättring av värmeisoleringen i befintliga byggnader.

Bidrag utgår med 35 procent av den kostnad som regeringen godkänner, dock med högst 300 000 kr per projekt.

Bidragets storlek[a]

Reservationsanslag (tkr) 1975/76	1976/77
50 000 (anslag)	50 000 (anslag)

[a] Totala anslaget är för 1976/77 på 326 milj kr.

Ansökningsförfarande

Ansökan om bidrag lämnas till bostadsstyrelsen som även betalar ut bidraget efter det att förbättringsåtgärden slutförts.

3.3 Åtgärder för intensifierad skogsvård i norra Sverige m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1940:599 ändrad senast 1974:523.
SFS 1974:472.
Regleringsbrev budgetåret 1960/61.

Klassificering

Bidraget kan sökas även av andra än kommuner. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, jordbruksdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till markägare i Norrland utom Gästrikland samt inom vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län.

Bidrag utgår för återväxtåtgärder på skogsmark, röjning i plantskog, skogsvårdande gallring m m.

Enskild person får bidrag med högst 70 procent av den kostnad som skogsvårdsstyrelsen beräknar för åtgärden om marken ligger inom det inre stödområdet (mark som ligger utanför stödområdet 50 procent).

Bidrag till annan skogsägare än enskild utgår med procentsatserna 60 procent respektive 40 procent av den beräknade kostnaden.

Bidragets storlek

En grov uppskattning är att en femtedel av anslaget går till kommunerna. Bidragets utveckling skulle därför bli

Förslagsanslag (tkr) 1974/75	1975/76	1976/77
3 000 (utfall)	8 000 (anslag)	8 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Bidragen prövas av skogsvårdsstyrelsen. Om ansökan godkänns skall sökanden

- inom viss tid utföra arbetet
- underkasta sig den kontroll i fråga om arbetets utförande som skogsvårdsstyrelsen föreskriver.

3.4 Vård av naturreservat m m

Gällande bidragsbestämmelser

Prop 1975/76:100 bil 11, JoU 1975/76:33 rskr 1975/76:255.

Klassificering

Bidraget kan sökas även av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera H, jordbruksdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidrag utgår till kostnader för vård av naturvårdsobjekt i kommunal, kyrklig eller enskild ägo som förvaltas av annan än skogsvårdsstyrelse eller statlig myndighet. Bidragets storlek prövas i varje enskilt fall.

Statsbidrag utgår även till landskapsvårdande åtgärder inom odlingslandskapet. En förutsättning för bidrag är att området förklarats som naturreservat eller naturvårdsområde. Bidrag utgår med högst 50 procent av godkända kostnader.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1976/77
5 000[a] (anslag)

[a] Kommunandelen uppskattad till 5,0 milj kr av ett totalanslag på 17,1 milj kr.

3.5 Ersättningar vid bildande av naturreservat m m

Gällande bidragsbestämmelser

Meddelande från naturvårdsverket N 1970:10.

Klassificering

Bidraget kan sökas även av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera H, jordbruksdepartementet.

Bidragskonstruktion

Kommun, landsting, stiftelse eller i vissa fall riksorganisation kan erhålla statsbidrag för att de för naturvårdsändamål antingen förvärvar eller ersätter markägare för det intrång som denne får genom att området tas i anspråk för och avsätts som naturreservat.

Bidragets storlek varierar beroende på om området är av lokalt, regionalt eller riksintresse. Vidare bör högre bidrag kunna påräknas ju större de vetenskapliga eller kulturella naturvårdsvärdena är inom det område som

säkerställs genom bidraget. Procentsatsen kan också påverkas av tillgången på disponibla medel på ersättningsanslaget. Bidragen har hittills varierat mellan ca 10 och 60 procent. Om området är av lokalt intresse erhålls i normalfallet 30 procent i bidrag och är området upptaget i den fysiska riksplanen utgår 50 procent av de rimliga kostnaderna i bidrag.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
5 600 (utfall)	2 377 (utfall)	11 940 (utfall)	4 502 (utfall)	9 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Ansökan ställs till statens naturvårdsverk. Kontakt bör som regel tas med verkets naturvårdsbyrå och med länsstyrelsen innan köpekontrakt eller ersättningsavtal tecknas.

Normalt föreskrivs att bidraget betalas ut först sedan länsstyrelsens resolution om bildande av naturreservat vunnit laga kraft.

3.6 Bostadsbidrag m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1976:262 ändrad senast 1977:391.
SFS 1977:392.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera B, bostadsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Det statskommunala bostadsbidraget utgår till barnfamiljer och hushåll utan barn i förhållande till inkomsten, bostadens pris och antalet barn. Statsbidrag utgår med 72 procent av kostnaderna. Bidrag utgår även till vissa pensionärer.

Den bostadsanknutna delen utgår med 80 procent av bostadskostnaden i vissa intervaller. Det bidragsberättigade intervallet ligger mellan en nedre hyresgräns på 350 kr per månad och en övre gräns som är anpassad till bostadsbehovet hos olika stora hushåll. Inkomstgränsen för fullt bidrag är 32 000 kr för barnfamiljer och 26 000 kr för barnlösa familjer.

Kommunen förmedlar även det helt statliga bostadsbidraget till barnfamiljer.

Bidragets storlek[a]

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1976/77
225 600 (utfall)	1 000 000 (anslag)

[a] Uppskattad andel för det statliga bidraget till statskommunala bostadsbidrag. Totalanslaget till bostadsbidrag är 1976/77 1 570 milj kr.

Ansökningsförfarande

Statsbidrag utgår för kalenderår i efterskott. Ansökan om statsbidrag görs varje år hos länsbostadsnämnden inom tid, som bostadsstyrelsen bestämmer, och skall avse bostadsbidrag som utbetalats under det sist förflutna kalenderåret.

Fråga om statsbidrag prövas av länsbostadsnämnden. Har kommunen tidigare fått för högt statsbidrag, görs avdrag för vad som utbetalats för mycket. På statsbidrag får länsbostadsnämnden bevilja förskott månadsvis efter särskild ansökan. Statsbidrag och förskott utbetalas av bostadsstyrelsen.

4 Byggnads- och planväsen, gatu- och parkförvaltning samt fritidsförvaltning

4.1 Bidrag till översiktlig planering

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1958:163 Prop 1975/76:1 bil 14 (CU 1975/76:1, rskr 1975/76:45).

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera C, bostadsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår dels till kostnader för upprättande eller ändring av regionplan, dels till planeringsföretag som från allmän synpunkt är angelägna och som berör annat än vad som regleras i byggnadslagen. Bidraget går huvudsakligen till sådan översiktlig planering som hänger samman med den fortsatta fysiska riksplaneringen.

Regeringen beslutar om ersättning i varje särskilt fall.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr)				
1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
321 (utfall)	419 (utfall)	13 065 (utfall)	2 125 (utfall)	6 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunerna söker statsbidraget hos planverket. Planverket granskar ansökan och sänder den tillsammans med sitt yttrande till regeringen som beslutar i ärendet.

4.2 Bidrag till drift av kommunala vägar och gator

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1971:955 ändrad senast 1976:28.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera B, kommunikationsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Från detta anslag lämnas bidrag till kommun med 95 procent av det belopp vartill de skäliga kostnaderna för drift av de bidragsberättigade vägarna och gatorna beräknas uppgå. Driftkostnaden fastställs för en tvåårsperiod av statens vägverk efter kommunens hörande. Beräkningen kan justeras under löpande tvåårsperiod, om väsentligt ändrade förhållanden inträder. Bidrag utgår i mån av tillgång på medel.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
144 130 (utfall)	158 530 (utfall)	184 465 (utfall)	204 978 (utfall)	235 700 (anslag)

Ansökningsförfarande

Statens vägverk betalar ut kommunens bidrag i juli månad för löpande kalenderår.

4.3 Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1971:955 ändrad senast 1976:28.
SFS 1971:956.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera B, kommunikationsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Från detta anslag lämnas bidrag till kommuns kostnad för byggnadsföretag med 95 procent till byggande av väg samt till byggande av gata mot vilken

enligt gällande stadsplan utfart eller annan utgång från tomt eller annan fastighet inte får anordnas. Dessutom utgår bidrag med 95 procent till utförande av större konstarbete eller trafikanordning, som ingår i gata. Till annat bidragsberättigat gatubyggnadsarbete utgår statsbidrag med 85 procent. I kostnaden för byggnadsföretag får inräknas skälig ersättning för mark och för intrång, som föranleds av vägs eller gatas byggande eller användande.

Bidrag utgår i mån av tillgång på medel och enligt av statens vägverk fastställd fördelningsplan för fem år. Fördelningsplanen skall förnyas vart tredje år. Statsbidrag till byggande av tunnelbana kan under vissa förutsättningar utgå från detta anslag till kommun, landstingskommun och kommunalförbund. Bidrag utgår i mån av tillgång på medel.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
323 875 (utfall)	323 548 (utfall)	394 657 (utfall)	302 237 (utfall)	350 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommun skall i god tid anmäla hos vägverket när bidragsberättigat byggnadsföretag skall påbörjas. Bidraget betalas ut av statens vägverk i förskott under arbetets gång. I regel betalas en tiondel av bidraget ut först när arbetet blivit godkänt.

4.4 Anläggningsstöd till idrotten

Gällande bidragsbestämmelser

Prop 1970:79, JoU 1970:33, rskr 1970:239
SFS 1969:323 ändrad senast 1971:372
Naturvårdsverkets publikation N 1970:10.

Klassificering

Bidraget kan sökas även av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera I, jordbruksdepartementet.

Bidragskonstruktion

Stödet är i huvudsak reserverat för anläggningar med kommunalt engagemang. Bidrag kan också lämnas till organisationer av rikskaraktär med erkänd kompetens på området och med förmåga att påta sig långsiktiga förpliktelser i fråga om anläggningarnas utnyttjande och vidmakthållande.

Varje beslut om bidrag grundas på sökandens investerings- och driftkalkyl,

där i förekommande fall även intäktssidan skall vara belyst.

Storleken på bidraget beror på vilken typ av anläggning det är. Följande sammanställning belyser de differentierade bidragsprocenten.

Objekt	Bidragsprocent
1. *Anläggningar för friluftsliv*	
Friluftsgårdar, motionshallar, raststugor, spår och leder, mindre hopp- och teknikbackar samt vissa enklare liftar (vid näranläggning) m m.	Normalt 30 procent av anläggningskostnaderna.
Elljusspår	Normalt 30 procent av anläggningskostnaderna, högst 5 000 kr per km.
Parkeringsplatser och kortare anslutningsvägar i samband med uppförande av skilda anläggningar.	Samma som till anläggningen i övrigt.
Förvärv av mark som i första hand avses vara bärare av anläggning.	Samma som till anläggningen i övrigt.
Friluftsbad	30–60 procent av anläggningskostnaderna.
Sanitära anläggningar vid friluftsbad.	50–70 procent av anläggningskostnaderna.
Bassängbad i trakter med naturliga badmöjligheter.	Normalt 30 procent av anläggningskostnaderna, dock högst 50 000 kr.
Bassängbad i trakter där naturliga badmöjligheter saknas.	Normalt 30 procent av anläggningskostnaderna, dock högst 200 000 kr.
Campingplatser och fasta lägerplatser, som bedöms vara lämpligt lokaliserade och som ej kan göras självbärande.	30–50 procent av anläggningskostnaderna.
Semesterbyar som bedöms vara lämpligt lokaliserade och som ej kan göras självbärande.	30–50 procent av anläggningskostnaderna, dock högst 20 000 kr per stugenhet.
Vandrarhem m m	Bidrag utgår endast undantagsvis.
Fjällstugor, ledmarkeringar, broar och vindskydd i fjällen.	Upp till 100 procent av anläggningskostnaderna.
Kastbryggor, mindre båtbryggor och uthyrningsekor för fritidsfiske.	Normalt 30 procent av anläggningskostnaderna för näranläggning. För fjärranläggning kan högre bidrag utgå.
Ridanläggningar	Normalt 30 procent av anläggningskostnaderna, dock högst 100 000 kr.
2. *Anläggningar för fritidsbåttrafiken*	
Hamnar, bryggor samt farleder för fritidsbåtar	Högst 50 procent av anläggningskostnaderna. Om särskilda skäl föreligger kan dock högre procentsats tillämpas.
3. *Mindre idrottsanläggningar*	
Mindre anläggningar som uppförs av idrottsförening och därmed jämförbar sammanslutning.	Normalt 30 procent av kostnaderna för uppförande, underhåll och förbättring av anläggning, dock högst 30 000 kr.
4. *Orienteringskartor*	
Orienteringskartor	Upp till 30 procent av framställningskostnaderna, dock högst 1 500 kr per karta.

Bidragets storlek[a]

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1975/76	1976/77
12 600 (utfall)	10 000 (anslag)	11 600 (anslag)

[a] Den del av anslaget som berör kommunerna. Totalanslaget är 1976/77 30,4 milj kr.

Ansökningsförfarande

Ansökan om bidrag ur anläggningsstödet görs hos naturvårdsverket. Ansökan behandlas av en särskild delegation inom naturvårdsverket.

När det gäller ersättning för åtgärder för fritidsbåttrafiken skall naturvårdsverket ge igångsättningstillstånd för anläggningen. Naturvårdsverket ger sådana tillstånd men sedan är det kö för kommunerna för att få ut statsbidraget. Väntetiden är mellan 10 och 20 år för att få statsbidrag till fritidsbåtsanläggningar. Den här situationen gäller inte för de andra delarna av bidraget.

5 Hamnar, kommunikationer och näringsliv

5.1 Bidrag till fiskehamnar m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1971:384

Klassificering

Bidraget kan sökas även av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera E, jordbruksdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till kommun samt i särskilda fall till aktiebolag och ekonomisk förening, för anläggning eller förbättring av hamn som behövs för yrkesfisket.

Bidrag utgår med högst 90 procent av anläggnings- och förbättringskostnaden. I kostnaden får inte inräknas utgift för förvärv av mark.

Bidragets storlek[a]

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
1 733 (utfall)	1 898 (utfall)	1 905 (utfall)	3 360 (anslag)	3 600 (anslag)

[a] Kommunandelen. Totalanslaget 1976/77 är 6,2 milj kr.

Ansökningsförfarande

Ansökan görs hos fiskeristyrelsen. Fiskeristyrelsen inhämtar länsstyrelsens yttrande över ansökningen och lämnar tillsammans med sitt eget yttrande över ansökan till regeringen. Fiskeristyrelsen betalar ut statsbidraget när arbetena avsynats och godkänts.

5.2 Ersättning till kommuner för bidrag till investeringar i primärflygplatser

Gällande bidragsbestämmelser

Prop 1970:200, SU 1970:225, rskr 1970:440.

Klassificering

Bidraget utgår endast till kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Luftfartsverket", littera KB D, kommunikationsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Ersättning utgår för investeringsbidrag som lämnats fr o m budgetåret 1967/68. Statsbidraget omfattar både ränta och avskrivning.

Bidragets storlek

Investeringsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
4 800 (utfall)	8 500 (utfall)	5 300 (utfall)	9 500 (anslag)	16 800 (anslag)

Ersättningen till kommunerna går över luftfartsverkets stat.

5.3 Regionalpolitiskt stöd

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1970:180 ändrad senast 1977:142.

Klassificering

Bidraget utgår främst till annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera E, arbetsmarknadsdepartementet. Fr o m 1977/78 återfinns bidraget under littera C, industridepartementet.

Bidragskonstruktion

Statligt regionalpolitiskt stöd utgår

- ☐ dels till företagare i form av lokaliseringsstöd, introduktionsstöd, utbildningsstöd och sysselsättningsstöd
- ☐ dels till kommun som utövar eller ämnar utöva verksamhet inom

turistnäringen, i form av lokaliseringsstöd, introduktionsstöd och utbildningsstöd
- dels till flyttande arbetskraft i form av flyttningsstöd.

Regionalpolitiskt stöd i form av lokaliseringsstöd utgår dessutom till riksorganisation eller annan rikssammanslutning inom näringslivet eller till företag, vars verksamhet icke är endast lokalt begränsad, vid flyttning av central förvaltningsenhet från storstadsområde.

Kommunerna är berörda genom att vid ny-, till- eller ombyggnad av lokal eller annan anläggning som är nödvändig för verksamheten utgår lokaliseringslån samt om särskilda skäl föreligger, lokaliseringsbidrag och avskrivningslån till den som inom det allmänna stödområdet utövar eller ämnar utöva verksamhet inom turistnäringen.

Lokaliseringsbidrag och avskrivningslån får tillsammans motsvara högst 35 eller, om särskilda skäl föreligger, högst 50 procent av den sammanlagda kostnaden för investeringen.

Bidragets storlek

Förslagsanslag

Hittills har ingen enskild kommun fått bidrag. Det förekommer att stiftelser och föreningar som stöds av kommuner får bidrag. Under 1965–1974 utgick det 636 milj kr i lokaliseringsstöd. Av detta gick ca 1 milj kr till turistnäringen. Ingen kommun berördes således av dessa bidrag.

Ansökningsförfarande

Regeringen prövar lokaliseringsbidragen till turistnäringen och introduktionsstöd och utbildningsstöd som skall gå till kommunerna.

5.4 Särskilda stödåtgärder i glesbygder

Gällande bidragsbestämmelser

Regleringsbrev 1973-06-05 ändrat senast 1974-06-07.

Klassificering

Bidrag kan sökas även av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera E, arbetsmarknadsdepartementet. Fr o m 1977/78 återfinns bidraget under littera C, industridepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidrag utgår till

- hemarbete m m
- stöd till företagareföreningar

- kommunala sysselsättningsinsatser
- åtgärder i Vindelälvområdet

Vi behandlar här bara de kommunala verksamheterna.

Statliga bidrag utgår till vissa kommuner inom inre stödområdet för försöksverksamhet som syftar till att öka sysselsättningen för lokalt bunden arbetskraft i glesbygder. De arbetsobjekt som väljs ut skall vara arbetsintensiva.

Som villkor för bidrag gäller att kommunen i samråd med länsarbetsnämnden väljer ut arbetsobjekt, att arbetsobjektet inte ingår i den normala kommunala verksamheten och att det inte lämpligen kan utföras som beredskapsarbete, att länsstyrelsen godkänner utvalda arbetsobjekt, att arbetena reserveras för lokalt bundna arbetslösa personer som anvisats av arbetsförmedlingen, att bidrag till enskild intressent får uppgå till totalt 15 000 kr per objekt, att objekt på jordbruksfastighet endast får avse arbeten till vilka annat statligt stöd inte kan utgå samt att stöd inte får motverka jordbruksrationaliseringen.

Bidrag utgår med 75 procent av det godkända bidragsunderlaget för varje arbetsobjekt. I detta får inräknas lönekostnader exklusive resekostnader men inklusive sociala kostnader samt materialkostnader. Materialkostnaderna får utgöra högst 1/3 av bidragsunderlaget.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr)		
1974/75	1975/76	1976/77
8 400 (utfall)	8 800 (utfall)	9 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunen söker bidrag hos regeringen. Länsstyrelse och länsarbetsnämnd yttrar sig över ansökan. Av statsbidrag som beviljas kommun skall 10 procent avse kommunens kostnader för administration inklusive projektledning av verksamheten. Bidraget utgår per kalenderår.

5.5 Bidrag till kommersiell service i glesbygden m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1973:608 ändrad senast 1975:189.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun när det gäller hemsändningsbidrag. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, handelsdepartementet.

Bidragskonstruktion

För att tillförsäkra befolkningen i glesbygd tillfredsställande kommersiell service utgår statligt stöd till kommun i form av hemsändningsbidrag och till näringsidkare i form av investeringsstöd.

Stödet utgår inom det inre stödområdet.

Vi behandlar endast den del av stödet, hemsändningsbidrag, som går till kommunerna.

Hemsändningsbidrag utgår till kommun som helt eller delvis bekostar hemsändning till hushåll av dagligvaror med reguljära transportmedel. Bidraget utgör 35 procent av kommuns nettoutgift och utbetalas i efterskott för kalenderår. Hemsändningsbidrag utgår endast till kommun, som genomför den planering som behövs för att hemsändningen skall ske på ett ändamålsenligt sätt, utan onödiga kostnader och utan att visst företag gynnas otillbörligt.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1974/75	1975/76	1976/77
0	87 (utfall)	2 300 (anslag)

Ansökningsförfarande

Ansökan om hemsändningsbidrag görs hos länsstyrelsen senast den 1 mars året efter det för vilket bidrag söks. Ansökan skall innehålla uppgifter om hemsändningens organisation och omfattning samt bestyrka uppgifterna om verksamheten.

Konsumentverket har den övergripande tillsynen över försöksverksamheten med statligt stöd till kommersiell service i glesbygd och skall verka för att stödet på bästa sätt bidrar till goda serviceförhållanden.

5.6 Sysselsättningsskapande åtgärder

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1966:368 omtryckt 1976:269
Regleringsbrev 1969/70 ändrat senast 1973-11-16.

Klassificering

Bidraget kan sökas av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera B, arbetsmarknadsdepartementet.

Bidragskonstruktion

De delar av anslaget "Sysselsättningsskapande åtgärder" som berör kommunerna är

- allmänna beredskapsarbeten
- särskilda beredskapsarbeten
- detaljplaneringsbidrag.

Allmänna beredskapsarbeten

Beredskapsarbete utförs

- för statens räkning
- för kommuns eller landstingskommuns räkning
- för enskilds räkning.

Statsbidrag utgår till kommunalt beredskapsarbete och till kommunalt arkivarbete om arbetet påbörjats med tillstånd av arbetsmarknadsstyrelsen. Bidraget grundas på sådana kostnader för arbetet som godkänns av arbetsmarknadsstyrelsen.

Statsbidrag utgår i fråga om arbete, till vilket statsbidrag får beviljas enligt särskild författning, efter de grunder som anges i författningen, annat kommunalt beredskapsarbete eller kommunalt arkivarbete med 33 procent av de godkända kostnaderna för arbetet.

Arbetsmarknadsstyrelsen kan i särskilda fall minska statsbidraget. Föreligger synnerliga skäl i visst fall, får styrelsen höja statsbidraget till beredskapsarbete eller arkivarbete som anordnas i område med hög och långvarig arbetslöshet samt sjunkande befolkningstal.

När arbetsmarknadsstyrelsen ger tillstånd till beredskapsarbete, fastställer styrelsen samtidigt den andel av kostnaderna för arbetet med vilken statsbidrag skall utgå.

Särskilda beredskapsarbeten

Dessa beredskapsarbeten avser insatser för statliga, kommunala och enskilda beredskapsarbeten för handikappade eller av andra skäl svårplacerad arbetskraft.

Samma statsbidragsregler gäller för särskilda och allmänna beredskapsarbeten.

Detaljplaneringsbidrag

Detta bidrag utgår bl a till projektering av vissa kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten.

Statsbidrag utgår till kommuner, vilka på grund av sin ekonomiska ställning, det avsedda företagets storlek eller andra särskilda skäl bedömes behöva bidrag för att kunna omedelbart låta verkställa projektering av sådana anläggnings- och husbyggnadsarbeten, som kan utföras för att motverka arbetslöshet. Bidrag får dock ej lämnas för projektering av bostadshus eller av sådana arbeten som inte utan regeringens medgivande får ifrågakomma såsom beredskapsarbeten.

Bidrag skall avse *antingen* slutlig projektering som leder fram till startklara byggnads- eller anläggningsprojekt *eller* grundläggande projektering som – utan att leda fram till startklara projekt – ökar reserven av sådana byggnads- eller anläggningsarbeten som vid behov kan tidigareläggas med hänsyn till sysselsättningsläget. Om bidrag beviljas för projektering av enbart sistnämnda slag får bidrag enligt samma bestämmelser ej senare meddelas också för den slutliga detaljplaneringen av samma arbeten.

Bidrag utgår endast till av arbetsmarknadsstyrelsen godkända kostnader för arbete, som utförts efter det ansökan om bidrag beviljats av styrelsen.

Bidrag skall lämnas under förbehåll av återbetalning, om statsbidrag som innefattar projekteringsbidrag senare utbetalas i annan ordning.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr)	1974/75	1975/76	1976/77
Allmänna beredskapsarbeten	101 100	167 600	360 000
Särskilda beredskapsarbeten	133 900	174 500	317 900
Detaljplaneringsbidrag	37 500	38 500	25 000
	172 500 (utfall)	380 600 (anslag)	702 900 (anslag)

Dessa kostnader avser endast de kommunala bidragsdelarna. Totalanslaget för sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1976/77 uppgår till 1 254 000 tkr (detta innefattar alltså statliga och enskilda beredskapsarbeten industribeställningar och förvaltningskostnader).

Ansökningsförfarande

Ansökan om statsbidrag görs hos arbetsmarknadsstyrelsen, i fråga om

- beredskapsarbete inom ett år från den dag då arbetet godkänts eller förklarats avslutat som beredskapsarbete,
- kommunalt arkivarbete före den 1 april året efter det år bidraget avser.

Statsbidrag betalas ut av arbetsmarknadsstyrelsen. Statsbidrag till beredskapsarbete betalas ut efter hand som arbetet fortskrider. Styrelsen äger dock innehålla del av bidraget, till dess arbetet godkänts eller förklarats avslutat som beredskapsarbete samt redovisning lämnats och godkänts.

5.7 Särskilda åtgärder för arbetsanpassning

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1966:368 omtryckt 1976:269.
SFS 1966:370 ändrad senast 1976:270.
Ämbetsskrivelse 1969-05-29 ändrad senast 1974-05-10.

Klassificering

Bidraget kan sökas av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera C, arbetsmarknadsdepartementet.

Bidragskonstruktion

De delar som berör kommunerna är

- ☐ arbetsprövning/arbetsträning
- ☐ arkivarbete
- ☐ halvskyddad verksamhet
- ☐ skyddad verksamhet
- ☐ hemarbete.

Arbetsprövning/arbetsträning

Arbetsprövning/arbetsträning avser bidrag till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse som anordnar arbetsprövningsavdelning respektive verkstad för arbetsträning dels till anordnande av lokaler och anskaffning av maskiner m m, dels till driften av sådan avdelning respektive verkstad m m. Driftbidraget är fr o m den 1 juli 1976 10 000 kr per år för varje fullt antal 1 200 elevtimmar. Anordningsbidraget avser både nybyggnad, ombyggnad och ändringsarbeten. Bidraget är 125 kr/kvm för hyrda lokaler och 390 kr/kvm för övriga. Bidraget utgår för högst 25 kvm nettogolvyta. Om lokalen är avsedd för särskilt utrymmeskrävande verksamhet räknas bidraget för högst 40 kvm per arbetsplats. Bidrag för anskaffning av första uppsättningen maskiner eller likvärdig utrustning utgår med hälften eller, om särskilda skäl föreligger, högst två tredjedelar av anskaffningskostnaden.

Arkivarbete

Arkivarbete avser anordnande av arbete vid statliga och kommunala verk och myndigheter samt allmännyttiga institutioner för att bereda sysselsättning åt sådana arbetslösa som inte kan få lämplig anställning på den öppna marknaden på grund av ålder, nedsatt arbetsförmåga eller andra särskilda förhållanden. Lönerna för dessa tjänster bestrids helt med statsmedel.

Halvskyddad verksamhet

Bidrag utgår till företag, kommunal eller landstingskommunal myndighet eller inrättning eller statligt affärsdrivande verk, som i halvskyddad sysselsättning anställer handikappad med så nedsatt arbetsförmåga att han annars inte skulle kunna beredas sysselsättning i den öppna marknaden. Bidrag utgår med 40 procent av den lön arbetstagaren erhåller i anställningen, dock att bidrag utgår med minst 1 200 kr per belagd godkänd plats och år. Som villkor för bidrag skall gälla att hänvisning till anställningen sker genom den offentliga arbetsförmedlingen och att nedsättningen i arbetsförmågan är klarlagd genom arbetsvårdsbedömning.

Skyddad verksamhet

Skyddad sysselsättning avser bidrag till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse som anordnar verkstad för skyddat arbete för personer som på grund av handikapp inte kan få anställning på den öppna marknaden eller i halvskyddad sysselsättning. Bidrag utgår dels till anordnande av lokaler och anskaffning av maskiner m m, dels till driften av sådan verkstad m m. Driftbidraget är 9 000 kr/1 200 arbetstimmar.

Hemarbete

Hemarbetsverksamhet anordnas av sådan huvudman för skyddad sysselsättning som avses i kungörelsen (1966:370) om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården. Statsbidrag till hemarbetsverksamhet beräknas på grundval av de sysselsattas årsinkomst och huvudmannens administrationskostnader för verksamheten. Bidrag utgår med belopp som kan anses motsvara vad som skulle ha utgått i form av driftbidrag till verkstad för skyddad sysselsättning enligt nämnda kungörelse. Anordnar huvudman hemarbetscentral får anordningsbidrag utgå härför enligt ovannämnda kungörelse som för anordnande av verkstad för skyddad sysselsättning.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr)	
1972/73	1976/77
341 300 (utfall)	317 900 (anslag)

Dessa belopp avser de delar som berör kommunerna. Totalanslaget för arbetsanpassning är 1 083 000 tkr 1976/77.

Ansökningsförfarande

Ansökan om bidrag till arbetsprövning/arbetsträning samt skyddade verkstäder lämnas till länsarbetsnämnden som lämnar den tillsammans med sitt yttrande till arbetsmarknadsstyrelsen.

Bidrag till halvskyddad sysselsättning betalas ut halvårsvis i efterskott.

Statsbidrag till kommunalt arkivarbete betalas ut i efterskott, sedan sådan redovisning för kalenderår eller annan period som styrelsen föreskrivit godkänts av styrelsen. Styrelsen äger bevilja kommun förskott på statsbidrag till åtgärd som styrelsen godkänt.

Ansökan om bidrag prövas av arbetsmarknadsstyrelsen eller, efter styrelsens bestämmande, av länsarbetsnämnden. Styrelsen äger meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av dessa bestämmelser. Ansökan om bidrag till hemarbete prövas av arbetsmarknadsstyrelsen.

Som villkor för bidrag gäller att hemarbete anvisats eller godkänts av den offentliga arbetsförmedlingen samt att verksamheten skall stå under tillsyn av arbetsmarknadsstyrelsen, som äger uppdra åt länsarbetsnämnd att utöva tillsynen. Bidrag betalas ut halvårsvis i efterskott.

5.8 Statligt stöd till lokal landsbygdstrafik

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1973:639 ändrad senast 1975:193.
(SFS 1975:791 – bidrag till regional landsbygdstrafik som bussbolagen direkt söker om.)

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera E, kommunikationsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag till olönsam busstrafik har utgått sedan 1961. Ett nytt system för det statliga stödet till icke lönsam busstrafik beslöts av 1973 års riksdag (prop 1973:53, TU 1973:13, rskr 1973:203) och framgår av den nämnda 1973 års förordning. Det nya systemet tillämpas fr o m det bidragsår som började den 1 augusti 1974 och avser sådan landsbygdstrafik som ingår i en av kommunen upprättad lokal trafikförsörjningsplan.

Statsbidrag till *lokal landsbygdstrafik* utgår enligt de nya bestämmelserna till kommun. Till sådan trafik i kommun inom det inre stödområdet eller Gotlands län utgår statsbidrag med 75 procent av bidragsgrundande underskott beräknat enligt i 1973 års förordning angivna grunder för högst två dagliga dubbelturer och med 50 procent inom landet i övrigt.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
14 923 (utfall)	14 364 (utfall)	18 598 (utfall)	30 427 (utfall)	40 800 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunen ansöker om bidrag hos länsstyrelsen. Efter en allmän bedömning av de lokala trafikförsörjningsplanerna och en granskning av kommunernas bidragsansökningar skall länsstyrelsen sända ett exemplar av ansökningshandlingarna till bussbidragsnämnden jämte sammanställning över bidragsanspråken med eget yttrande. På grundval av bussbidragsnämndens granskning och beslut i vissa fall om undantag från eljest gällande bestämmelser avger nämnden förslag till regeringen om fördelning av bidragsmedel mellan länen.

Länsstyrelsen beviljar senare statsbidrag inom den medelsram för länet som fastställts av regeringen.

Länsstyrelsen betalar ut hälften av statsbidragsbeloppet efter 6 månader av

bidragsåret. När bidragsåret är slut skall kommunerna lämna in en skriftlig redogörelse för inriktningen och omfattningen av trafiken och det ekonomiska utfallet. Länsstyrelsen granskar då uppgifter för att se om man inte skulle ha beviljat bidrag eller om bidraget inte skulle vara så högt som beslutat osv. Finner länsstyrelsen att kommunen är berättigad till bidrag betalas resten av bidraget ut. Har kommunen fått för högt bidrag är den skyldig att återbetala beloppet.

Om kommunen inte före 31 oktober närmast efter bidragsåret lämnat ovan nämnda redogörelse är kommunen skyldig att återbetala statsbidrag som utgått under bidragsåret.

5.9 Statligt stöd till viss skärgårdstrafik

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1976:195.

Klassificering

Bidrag kan endast sökas av kommun eller kommunalförbund. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under kommunikationsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidrag utgår till icke ekonomiskt bärkraftig skärgårdstrafik med fartyg som ingår i kommunal trafikförsörjningsplan. Stödet utgår till reguljär trafik och kompletteringstrafik under förutsättning att den bedrivs under hela året.

Statsbidrag utgår till kommun eller kommunalförbund som är huvudman för eller lämnar ekonomiskt bidrag till sådan trafik.

Bidrag utgår med 35 procent av kostnaderna för högst fyra dagliga dubbelturer när det gäller reguljärtrafik och högst en förbindelse fram och åter i veckan för kompletteringstrafiken. Bidraget får dock inte överstiga det totala underskottet i trafiken under bidragsåret. En högre procentsats kan utgå om synnerliga skäl finns för trafik som utsträcks så att den omfattar enstaka områden utan bofast befolkning.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1976/77
3 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunen ansöker om bidrag hos länsstyrelsen. Efter en granskning av kommunernas bidragsansökningar skall länsstyrelsen till bussbidragsnämn-

den insända ett exemplar av ansökningshandlingarna jämte sammanställning över bidragsanspråken med eget yttrande. På grundval av bussbidragsnämndens granskning och beslut i vissa fall om undantag från gällande bestämmelser avger nämnden förslag till regeringen om fördelning av bidragsmedel mellan länen.

Länsstyrelsen beviljar senare statsbidrag inom den medelsram för länet som fastställts av regeringen.

När bidragsåret är slut skall kommunerna lämna in en skriftlig redogörelse för inriktningen och omfattningen av trafiken och det ekonomiska utfallet. Länsstyrelsen granskar då uppgifter för att se om man inte skulle ha beviljat bidrag eller om bidraget inte skulle vara så högt som beslutat osv. Länsstyrelsen betalar ut bidraget.

6 Industriell verksamhet

6.1 Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1968:308 omtryckt 1974:551.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera H, jordbruksdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidragen till kommunala avloppsreningsverk infördes i sin nuvarande form 1968. De varierar med hänsyn till reningsgraden och utgår med belopp, som motsvarar 30–50 procent av kostnaderna. Bidrag utgår till ny-, till- eller ombyggnad av avloppsreningsverk. Bidrag till samma anläggning får i allmänhet inte överstiga 5 milj kr. Undantag har i detta avseende gjorts endast för anläggningar, som är gemensamma för flera kommuner.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
332 295 (utfall)	239 817 (utfall)	221 469 (utfall)	255 030 (utfall)	140 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Ansökan lämnas till länsstyrelsen. Denna sänder ansökan tillsammans med sitt yttrande till naturvårdsverket som beslutar i ärendet. Avser bidraget belopp som överstiger 5 milj kr avgör regeringen ärendet.

6.2 Stöd till avfallsbehandling m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1975:495.

Klassificering

Bidraget kan sökas även av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera H, jordbruksdepartementet.

Bidragskonstruktion

Från anslaget utgår bidrag med högst 50 procent av godkänt bidragsunderlag till anläggning för återvinning eller annat nyttiggörande av hushållsavfall samt försöksanläggning för sådant ändamål. Till anläggning för konventionell behandling av hushållsavfall utgår i vissa fall bidrag med högst 25 procent. Bidrag kan även utgå till anläggning för behandling av annat avfall än hushållsavfall med högst 50 procent. Garanti kan vidare lämnas för förluster vid förvaring av annat avfall än hushållsavfall. För försöksanläggning i full storlek, som minskar vatten- eller luftförorening eller buller, utgår bidrag med högst 50 procent. Om inte särskilda skäl föreligger får bidraget till en och samma anläggning inte överstiga 5 milj kr. För försöksanläggning för minskning av vatten- och luftförorening eller buller är maximibeloppet 2,5 milj kr.

Statsbidrag utgår inte om anläggningen bedöms bli lönsam från företagsekonomisk synpunkt utan statligt stöd.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1975/76	1976/77
10 000[a] (anslag)	10 000[a] (anslag)

[a] Kommundelen uppskattad. 1976/77 är totalanslaget 15 milj kr.

Ansökningsförfarande

Ansökan lämnas till naturvårdsverket som inhämtar länsstyrelsens yttrande över ansökan.

Naturvårdsverket prövar i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen om stöd skall ges. Om naturvårdsverket förordar stöd och ärendet gäller annat avfall än hushållsavfall, eller om stödet överstiger 500 000 kr eller 25 procent av kostnaden, eller om länsstyrelsen avstyrkt ansökan eller om ansökan gäller förvaring av kemiskt avfall etc skall regeringen pröva ärendet.

Om bidrag beviljas skall sökanden

- inom viss tid börja och slutföra arbetet
- gå med på den kontroll som naturvårdsverket föreskriver
- låta den person som naturvårdsverket tillsatt avsyna arbetet.

7 Undervisning och annan kulturell verksamhet

7.1 Bidrag till driften av grundskolor m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1958:665 omtryckt 1973:356 ändrad senast 1977:469.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat samt faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår i huvudsak till följande ändamål

a) kostnader för löner till skoldirektör, biträdande skoldirektör, rektor, studierektor samt lärare
b) uppdrags- och tjänstgöringstillägg, avlöningsförstärkning samt vissa andra avtalsenliga lönetillägg till vissa grupper av skolledare, biträdande skolledare och lärare
c) vissa vikariekostnader
d) resurstimmar i vissa fall på grundskolans högstadium samt
e) fritt valt arbete.

Enligt förordningen utgår vidare bidrag till praktisk lärarutbildning vid grundskolan samt till vissa arbetsgivaravgifter.

Bidraget till kostnader enligt a) ovan beräknas efter schablon på lönekostnaderna för berörd personal. Som schabloner används begreppen bidragsgrundande tjänst, årslönebelopp och bidragsunderlag. Vid beräkningen tas hänsyn till antalet i föreskriven ordning inrättade tjänster som skolledare, biträdande skolledare och lärare. Varje tjänst representeras vid bidragsberäkningen av tjänstinnehavaren. Summan av de bidragsgrundande tjänsternas årslönebelopp utgör bidragsunderlag för allmänt driftbidrag. Driftbidraget utgår med bidragsunderlaget minskat med en särskild kommunandel (enligt indelningen i KK 1951:798 med senare ändringar). Denna uppgår för närvarande till i runt tal en procent av det totala bidragsunderlaget. Statsbidrag till skoldirektör och biträdande skoldirektör utgår med 79 procent

av bidragsunderlaget.

Bidrag till vikariekostnader enligt c) ovan utgår bl a vid ledighet för studier med högst B-avdrag på lönen under minst 30 dagar i en följd och vid ledighet för sjukdom under helt läsår samt vid ledighet för facklig förtroendeman.

Det särskilda statsbidraget till resurstimmar enligt d) ovan utgör för sådana resurstimmar på högstadiet enligt läroplanen i svenska, orienteringsämnen, slöjd, hemkunskap, finska, franska, tyska, ekonomi, konst och teknik, vilka inte ingår i bidragsgrundande tjänst. Beloppet fastställs schablonmässigt.

Enligt timplan för högstadiet disponeras resurser motsvarande fyra lärarveckotimmar per klass för fritt valt arbete.

Under detta anslag redovisas också statsbidrag för speciella anordningar vid grundskolan. Bland de viktigare märks:

- ☐ Statsbidrag till personell assistans för vissa handikappade elever (KBr 1973-03-23, SÖ 1973-06-15, förordning 1975-04-17, 1976-05-13).

  Bidrag för ändamålet fördelas av skolöverstyrelsen inom en för varje budgetår anvisad medelsram mellan kommunerna med utgångspunkt i antalet grundskoleelever i respektive kommun vid läsårets början. Bidraget utgår med 1:60 kr per elev.
- ☐ Stödundervisning i engelska åt elever i årskurserna 3 och 4.

  För stödundervisning får disponeras högst tio undervisningstimmar för varje elev.
- ☐ Statsbidrag för handledning av elever som på grund av mindre förseelse eller olämpligt uppträdande ålagts kvarstanna i skolan (SÖ 1963-09-24).

  I bidragsunderlaget inräknas vad som utbetalats i timarvode för ifrågavarande handledning, dock högst två undervisningstimmar i veckan per rektorsområde.
- ☐ Bidrag till viss skolpsykologisk verksamhet (provledarverksamhet) (Ämb skr 1972-04-07, 1976-06-03).

  Statsbidrag får av länsskolnämnd beviljas till undervisning, som till följd av nedsättning för provledarverksamhet fullgörs av annan lärare för högst hälften av det sammanlagda antalet veckotimmar varmed nedsättning skett, dock inte om sistnämnda antal understiger sex inom hela kommunen.
- ☐ Bidrag till särskild undervisning av zigenarbarn (Ämb skr 1960-06-10, KBr 1964-06-29).

  Bidrag utgår för högst tolv veckotimmar för varje undervisningsgrupp.
- ☐ Bidrag till utbildning av vuxna zigenare (Ämb skr 1973-05-11)

  Skolöverstyrelsen får disponera medel för undervisning på grundskolenivå av vuxna zigenare avseende kostnader för lärarlöner, transport av elever, viss utrustning av lokaler samt anskaffning av hjälpmedel.
- ☐ Bidrag till stödundervisning åt utländska elever m fl (KBr 1969-06-16).

  Bidrag utgår inom ramen för driftbidragsförordningen för högst sex veckotimmar per undervisningsgrupp.
- ☐ Bidrag till undervisning på grundskolnivå av vuxna som fått ofullständig eller ingen undervisning (KBr 1969-05-29).

  Bidrag utgår enligt de bestämmelser som enligt skolförordningen gäller för särskild undervisning.

- Statsbidrag till undervisning i brandförsvar och olycksfallsvård (Ämb skr 1973-03-23, senaste beslut 1975-04-17, SÖ 1972-02-09).

  Bidraget fördelas av skolöverstyrelsen inom en för varje budgetår anvisad medelsram.
- Ersättningar enligt kungörelsen (1962:696 omtryckt 1973:236) om statsverkets bestridande av vissa kostnader på skolväsendets område (tjänsteresor och flyttningskostnader).
- Statsbidrag till avgifter till försäkring för tilläggspension (senaste förordning 1976-07-22).

  Statsbidrag utgick under redovisningsåret 1975/76 med nio procent av kommunens sammanlagda bidragsunderlag enligt 12 och 18 §§ driftbidragsförordningen.
- Statsbidrag till kostnad för avgift enligt förordningen om allmän arbetsgivaravgift och till kostnad för socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen.

  Statsbidrag utgår för närvarande (1976/77) med 13,8 procent av eljest enligt driftbidragsförordningen utgående bidrag.

Till grundskolan i vissa kommuner utgår därjämte smärre bidrag för vissa speciella anordningar. Sålunda utgår enligt särskilda beslut bidrag till kommuner i Norrbottens län med finskspråkiga barn för anskaffande och utvecklande av speciella hjälpmedel, bidrag till lekskolkurser för finskspråkiga barn, bidrag till utgivning av läromedel på minoritetsspråk, bidrag till lägerskolor för finskspråkiga barn m m.

Fr o m budgetåret 1977/78 kommer statsbidrag att utgå under driftbidragsförordningen till hemspråksundervisning för invandrarelever. Kommunen skall erhålla statsbidrag med ett schablonbelopp per uttagen lärarveckotimme. För grundskolan skall bidraget beräknas med 1,1 lärarveckotimme per deltagande elev i hemspråksundervisning och läsår. Schablonbeloppet har preliminärt fastställts till 1 765 kr per lärarveckotimme.

1977/78 införs även en ny organisation med lärarvikarier. Kommunerna skall kunna inrätta icke-ordinarie tjänster som lärarvikarier. Dessa skall knytas till grundskolan men de skall även tjänstgöra inom gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Statsbidrag skall utgå ur anslaget Drift av grundskolor med belopp som i huvudsak motsvarar kommunens faktiska lönekostnader minskat med de tjänstlediga lärarnas löneavdrag. Den statsbidragsberättigade tjänstgöringen för lärarvikarier får uppgå till högst tre procent av den undervisning som skall förekomma enligt läroplanen för grundskolan.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
3 762 935 (utfall)	4 007 356 (utfall)	4 610 976 (utfall)	5 514 441 (utfall)	6 334 400 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommun (skolstyrelse) rekvirerar det allmänna driftbidraget hos länsskolnämnden före den 1 september näst efter redovisningsåret. Efter beslut av länsskolnämnden betalar skolöverstyrelsen ut allmänt driftbidrag till kommunen. I början av juli, oktober och januari betalas ett förskott ut på respektive 30, 25 och 20 procent av det belopp som kommunen fått i förskott föregående redovisningsår. I april betalas ut en summa som motsvarar skillnaden mellan 90 procent av det beslutade statsbidraget för närmast föregående redovisningsår och summan av de tre tidigare förskotten för löpande redovisningsår.

Vid slutbetalningen avräknas de utbetalda förskotten. Statsbidrag till vissa arbetsgivaravgifter utbetalas i samband med slututbetalningen av det allmänna driftbidraget. Statsbidraget till ATP-avgifter regleras genom särskilt beslut och betalas ut året efter redovisningsåret.

7.2 Särskilda åtgärder på skolområdet

Prop 1975/76:100 bil 10, UbU 1975/76:21, rskr 1975/76:248.
Förordning 1976-05-13.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat samt faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Skolöverstyrelsen förfogar över medlen för förstärkning av insatserna på de områden inom skolan där olika problem gör sig gällande. I första hand bör dessa medel användas för åtgärder inom grundskolan och därvid främst på högstadiet. I undantagsfall skall bidrag även kunna utgå för insatser på det gymnasiala stadiet. I geografiskt hänseende skall bidrag främst utgå för insatser i storstadskommunerna. Även andra kommuner – t ex sådana med betydande invandrargrupper – skall emellertid kunna tilldelas bidrag. Bidrag skall kunna utgå dels för personell förstärkning vid undervisningen, dels till förstärkningsanordningar för elevvård och fritidsverksamhet. Statsbidrag till personell förstärkning vid undervisningen utgår med belopp, som för varje undervisningstimme motsvarar 115 procent av CT 11 (54:75 kr för 1976). Statsbidrag till förstärkningsanordningar för elevvård och fritidsverksamhet utgår med 50 procent av de verkliga kostnaderna för denna verksamhet.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr)		
1974/75	1975/76	1976/77
31 889 (utfall)	38 983 (utfall)	50 000 (anslag)

7.3 Bidrag till driften av gymnasieskolor

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1966:115 omtryckt 1971:349 ändrad senast 1976:323, omtryckt 1977:490.
SFS 1963:493 ändrad senast 1976:324.
Förordning 1976-02-05.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat samt faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Från anslaget utgår bidrag till bl a driften av gymnasieskolor och kommunal högskoleutbildning. Bestämmelserna innebär i korthet att till sådan skola utgår statsbidrag med belopp som motsvarar lönekostnaderna för skolledare, biträdande skolledare, huvudlärare, lärare och institutionsföreståndare. Statsbidrag utgår även för ATP-avgifter, allmän arbetsgivaravgift och socialförsäkringsavgift till sjukförsäkringen och folkpensioneringen. Därutöver utgår med schablonbelopp bidrag till kostnader för viss annan personal än lärare. Vidare kan i vissa fall utgå statsbidrag för särskilda kostnader vid viss utbildning på heltid för industri och hantverk och därmed till sin art jämförligt område med 7 000 kr för varje klass och läsår. Till inbyggd utbildning inom industri och hantverk eller handel utgår statsbidrag med högst 13 000 kr, till inbyggd utbildning för husligt arbete med högst 10 800 kr och för utbildning för vård med högst 15 000 kr.

Från anslaget utgår även bidrag till driftkostnaderna för såväl jordbruksutbildning m m vid gymnasieskolor som för lanthushållsskolor. För dessa utbildningar utgår statsbidrag enligt i huvudsak liknande grunder som övriga gymnasieutbildningar (avlöningsbidrag, avgiftsbidrag – ATP-avgifter m m – allmänt driftbidrag samt hälsovårdsbidrag).

Vidare utgår bidrag till driften av skogsbruksutbildning vid gymnasieskolor. Statsbidrag utgår dels till lönekostnader för skolledare, biträdande skolledare och lärare vid skolan, dels till allmän arbetsgivaravgift och socialförsäkringsavgifter till sjukförsäkring och folkpensionering, dels som ett allmänt driftbidrag. Kungl Maj:t har genom beslut den 19 oktober 1973 meddelat bestämmelser om ersättning till viss personal vid skolor för skogsbrukets yrkesutbildning för resor mellan bostad och tjänsteställe. Statsbidrag utgår även till ATP-avgifter.

Ur anslaget ersätts även bl a kostnader för gymnasial utbildning för gravt hörselskadade i Örebro, försöksverksamhet med gymnasial utbildning för svårt rörelsehindrade och andra svårt handikappade i Solna kommuns gymnasieskola och vid Skärholmens gymnasium i Stockholms kommun samt för tekniska hjälpmedel m m åt handikappade elever, statsbidrag till korrespondensundervisning på gymnasial nivå och till särskild gymnasial utbildning i glesbygd samt vissa särskilda kostnader i samband med fackutbildning av programmerare och systemmän samt kurser i automatisk

databehandling för tekniker.

Fr o m budgetåret 1977/78 kommer statsbidrag att utgå till hemspråksundervisning för invandrarelever. Kommunen skall erhålla statsbidrag med ett schablonbelopp per uttagen lärarveckotimme. För gymnasieskolan skall bidraget beräknas med 0,75 lärarveckotimmar per deltagande elev i hemspråksundervisning och läsår. Schablonbeloppet har preliminärt fastställts till 1 765 kr per lärarveckotimme.

Den kommunala högskolan som införs fr o m läsåret 1977/78 (SFS 1977:218 och SFS 1977:263) kommer att överta vissa linjer och specialkurser från gymnasieskolan samt vårdyrkesutbildningen vid sjuksköterskeskolorna.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
1 254 913 (utfall)	1 366 992 (utfall)	1 482 780 (utfall)	1 797 914 (utfall)	1 875 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunen rekvirerar bidrag hos skolöverstyrelsen varje månad för de löpande lönekostnaderna.

Statsbidrag till kostnader för avlöning till biblioteksspersonal m fl rekvireras av kommunen hos skolöverstyrelsen före den 1 november under redovisningsåret.

Statsbidrag till bl a den inbyggda utbildningen rekvireras hos skolöverstyrelsen före den 1 september närmast efter redovisningsårets utgång.

Varje kalenderhalvår erhåller kommunen av skolöverstyrelsen utan rekvisition bidrag till vissa arbetsgivaravgifter. Statsbidraget till ATP-avgiften regleras genom särskilt beslut av regeringen varje år och betalas ut efter redovisningsåret.

7.4 Bidrag till studie- och yrkesorientering

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1974:390 ändrad senast 1977:491.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Primärkommuner och landsting kan få statsbidrag för sina kostnader för studie- och yrkesorientering dels i årskurserna 6–9 i grundskolan, dels i

gymnasieskolan och viss kommunal högskoleutbildning. Statsbidraget beräknas med utgångspunkt i ett grundbelopp och ett jämförelsetal som står i relation till antalet elever. För 1976/77 utgör grundbeloppet 81 690 kr.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1974/75	1975/76	1976/77
31 889 (utfall)	37 318 (utfall)	51 160 (anslag)

Ansökningsförfarande

Statsbidraget beräknas för tiden 1 juli–30 juni. Statsbidraget rekvireras hos länsskolnämnden. Fr o m 1 juli 1977 betalar skolöverstyrelsen ut bidraget.

7.5 Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1945:594 ändrad senast 1975:397.

Klassificering

Bidraget utgår även till annan än landstingskommun. Bidraget är kostnadsrelaterat och faktorsubventionerande. Anslaget återfinns under littera H, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidrag utgår till landstingskommun eller enskild organisation för avlönande av föreståndare vid elevhem för elever vid gymnasieskolor m m. Statsbidrag utgår efter skolöverstyrelsens medgivande med 10 000 kr per år.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
118 (utfall)	95 (utfall)	136 (utfall)	284 (utfall)	505 (anslag)

Ansökningsförfarande

Bidrag betalas ut efter ansökan i efterskott varje kvartal av länsstyrelsen.

7.6 Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1971:424 ändrad senast 1977:550.
SFS 1975:337 ändrad senast 1975:1203.
SFS 1977:537.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat samt faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera G, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidraget utgår till kostnader för driften av grundskolkurser och gymnasieskolkurser med 100 procent av lönekostnaderna för rektor vid särskild skolenhet för kommunal vuxenutbildning samt till studierektor och lärare. Dessutom utgår bidrag till allmän arbetsgivaravgift och vissa socialförsäkringsavgifter. Bidrag utgår även till ATP-avgifter.

För kurser som anordnas i form av studiecirkel utgår statsbidrag till kommunen enligt förordningen 1963:463. Statsbidragets storlek fastställs och utbetalas av skolöverstyrelsen.

Vidare utgår statsbidrag till kostnader för intagning av elever till kommunal vuxenutbildning samt till kostnader för bidrag som kommunen finner skäl bevilja studieförbund för uppsökande verksamhet med ett belopp som motsvarar två procent av statsbidraget till lönekostnader (exklusive bidrag till arbetsgivaravgifter).

Dessutom utgår statsbidrag till kommuner för kostnader inom den kommunala vuxenutbildningen för dels stödundervisning, dels studiehandledning, dels studie- och yrkesorientering samt de kostnader som kommunen har för annan studie- och yrkesorientering för vuxna. Bidragets storlek beror på antal lektionstimmar och lärararvoden.

Fr o m 1977/78 förs den grundläggande utbildningen för vuxna som fått ofullständig eller ingen undervisning över från grundskolbidraget till kommunal vuxenutbildning.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
126 145 (utfall)	135 756 (utfall)	139 481 (utfall)	204 013 (utfall)	177 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunen rekvirerar varje månad statsbidrag för lönekostnader hos länsstyrelsen. Statsbidraget till vissa arbetsgivaravgifter m m betalas ut varje kalenderhalvår av länsstyrelsen. Bidrag till ATP-avgift betalas ut året efter redovisningsåret. Kommunen rekvirerar före den 1 september året efter redovisningsåret statsbidrag för kostnader för stödundervisning, studiehandledning, studie- och yrkesorientering m m hos länsstyrelsen.

7.7 Bidrag till driften av folkhögskolor

Gällande bestämmelser

SFS 1977:551.

Klassificering

Bidraget kan sökas av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat samt faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera G, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Fr o m 1977/78 införs ett nytt bidragssystem för folkhögskolorna. Detta grundar sig på ett schablonbidrag som knyts till lärarlönekostnaden per elevvecka. Bidraget utgår i form av allmänt bidrag och tilläggsbidrag. Varje elevvecka, dvs antalet elever multiplicerat med antal kursveckor, skall berättiga till statsbidrag som beräknas genom att koefficienten 0,0036 multipliceras med den genomsnittliga kostnaden för en lärartjänst. Bidraget får disponeras av skolan på det sätt den finner det mest angeläget och fördelas på personal, materiel och kapitalkostnader. Dagens lärartäthet på 2,2 lärartimmar per elevvecka skall fortfarande vara vägledande.

Genom att detta nya statsbidrag införs upphör de tidigare bidragen, nämligen Bidrag till driften av folkhögskolor, Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor samt Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m m till folkhögskolor.

Bidragets storlek[a]

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
51 500 (utfall)	62 380 (utfall)	63 805 (utfall)	76 614 (anslag)	90 500 (anslag)

[a] Beloppen anger den uppskattade kommunandelen av hela anslaget. Totalanslaget för budgetåret 1976/77 är 181 milj kr.

7.8 Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1958:480 ändrad senast 1974:394.

Klassificering

Bidraget kan även sökas av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera G, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidraget upphörde 1 juli 1977 (SFS 1977:551).

Bidragets storlek[a]

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
3 200 (utfall)	1 917 (utfall)	2 188 (utfall)	3 000 (anslag)	3 000 (anslag)

[a] Beloppen avser den uppskattade kommunandelen. Totalanslaget för budgetåret 1976/77 är 6 milj kr.

7.9 Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m m till folkhögskolor

Gällande bidragsbestämmelser

Proposition 1975/76:100 bilaga 10.
UbU 1975/76:23, rskr 1975/76:281.

Klassificering

Bidraget kan även sökas av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera G, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidraget upphörde 1 juli 1977 (SFS 1977:551).

Bidragets storlek[a]

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
1 985 (utfall)	998 (utfall)	1 000 (utfall)	1 000 (anslag)	1 000 (anslag)

[a] Beloppen avser den uppskattade kommunandelen. Totalanslaget för budgetåret 1976/77 är 2,5 milj kr.

Bidragets fördelning på de olika anslagsposterna 1976/77 milj kr.	
Anskaffning av dyrare pedagogisk utrustning (därav ca 300 000 kr till handikapputrustning)	1,0
Sanering av ekonomi	1,0
Finska folkhögskolan och Samernas folkhögskola	0,5

7.10 Bidrag till driften av särskolor

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1968:350 ändrad senast 1976:218.

Klassificering

Bidraget utgår även till annan än landstingskommun om särskilda skäl finns. Bidraget är kostnadsrelaterat samt faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera K, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till landsting. Om särskilda skäl föreligger kan bidraget utgå till enskild, förening eller stiftelse. Bidrag utgår med 95 procent av lönekostnaderna för särskolchefer, rektorer, studierektorer och lärare vid särskolor. Statsbidrag utgår även till vissa arbetsgivaravgifter.

Fr o m 1977/78 kommer en regional verksamhet för särskolelever med tilläggshandikapp att inrättas.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
114 900 (utfall)	107 591 (utfall)	144 428 (utfall)	161 645 (utfall)	238 200 (anslag)

Ansökningsförfarande

Lönebidrag rekvireras av huvudmannen för tiden 1 juli – 30 juni och det betalas ut av skolöverstyrelsen. Rekvisitionen skall sändas in före den 1 september året näst efter redovisningsåret till skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen betalar i januari ut ett förskott på 50 procent av det belopp som utgick föregående år utan rekvisition. Vid slututbetalningen avräknas förskottet. I samband med slututbetalningen betalas statsbidraget till vissa arbetsgivaravgifter ut av skolöverstyrelsen utan rekvisition.

7.11 Bidrag till viss vårdyrkesutbildning

Gällande bidragsbestämmelser

Kungl Maj:ts beslut 1969-01-31 ändrat senast genom beslut 1976-06-03.

Klassificering

Bidraget kan sökas av kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till kostnader för grundutbildning av sjuksköterskor vid kommunal och landstingskommunal sjuksköterskeskola med 33 600 kr för varje klass och termin och för vidareutbildning av sjuksköterskor med 37 900 kr för varje klass och termin 1976/77.

I avvaktan på kommunalisering utgår statsbidrag även till vissa enskilda sjuksköterskeskolor.

Fr o m 1977/78 kommer vårdyrkesutbildningen att ingå som en del i den kommunala högskolan (SFS 1977:218, SFS 1977:263 och SFS 1977:397).

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73[a]	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
	32 910 (utfall)	35 600 (utfall)	39 228 (anslag)	44 746 (anslag)

[a] T o m 1972/73 utgick statsbidraget till viss vårdyrkesutbildning under anslaget "Drift av gymnasieskolor".

Ansökningsförfarande

Statsbidraget rekvireras vid terminens slut och betalas ut av skolöverstyrelsen.

7.12 Bidrag till allmän fritidsverksamhet i kommunerna

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1977:408.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera B, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Kommun kan få statsbidrag endast om kommunen har samrått med föreningslivet om hur fritidsverksamheten skall läggas upp under redovisningsåret. Statens ungdomsråd fördelar medlen mellan de kommuner som rådet finner vara berättigade till bidrag. Fördelningen skall ske med hänsyn till antalet elever i kommunens grundskola närmast föregående höstttermin.

Bidragets storlek

För 1977/78 har det anvisats 25 milj kr

Ansökningsförfarande

Ansökan inges till statens ungdomsråd. Denna skall vara åtföljd av redogörelse för verksamhetens inriktning och omfattning, samverkansformer med föreningar m m. Vid redovisningsårets början betalar ungdomsrådet ut bidraget.

7.13 Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1957:318 omtryckt 1974:393 ändrad senast 1977:403.
SFS 1936:202, SFS 1945:594 ändrad senast 1975:397 och Kungl Maj:ts beslut 1971-05-27 angående elevhem för elever i grundskola, gymnasieskola etc.
SFS 1961:405 ändrad senast 1974:395 avseende lantbrukets yrkesskolor.
Förordning 1976-02-05 om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning.
Beslut av Kungl Maj:t 1969-01-31 ändrad senast 1976-06-03 angående statsbidrag till sjuksköterskeskolor.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet är skattekraftsgraderat samt kostnadsrelaterat. För elevhem och byggnadsarbeten för jordbruks- och skogsbrukets yrkesutbildning gäller att bidragen är kostnadsrelaterade.

Bidragen återfinns under anslaget "Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m m" littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag till *byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* utgår till kommun och landstingskommun till byggnadsarbeten för grundskola, gymnasieskola, kommunal högskola, särskola i fråga om lokaler som ingår i skolanläggning för grundskola eller gymnasieskola, sjöbefälsskola samt vårdutbildning i landstingskommunens gymnasieskola i fråga om lokaler som ingår i skolanläggning för kommunens gymnasieskola.

För *permanenta skollokaler* bestäms bidragsunderlaget med utgångspunkt i ett grundbelopp av 900 kr per kvadratmeter nettogolvarea. Detta grundbelopp, som hänför sig till kostnadsläget den 1 januari 1956, skall omräknas med hänsyn till därefter inträffade kostnadsförändringar. Enligt skolöverstyrelsens beräkningar uppgick beloppet den 1 januari 1975 till 2 522 kr. Omräkning skall vidare ske med hänsyn till olikheterna i byggnadskostnaderna mellan skilda orter.

På bidragsunderlaget utgår statsbidrag med procenttal, som fastställs med hänsyn till bl a skatteunderlaget enligt en i bidragsförordningen intagen särskild tabell. F n varierar bidragsprocenten mellan 35 och 45. Statsbidraget till landstingskommun bestäms dock till belopp som utgör hälften av bidragsunderlaget, om skolanläggningens upptagningsområde för elever omfattar hela länet.

Till *provisoriska skollokaler* utgår statsbidrag med 400 kr per kvadratmeter nettogolvarea.

Statsbidrag kan därjämte, för grundskolan, utgå till audivisuell och hörselteknisk utrustning samt till inventarier i teknikverkstad.

Statsbidrag utgår till kommuner för uppförande av *elevhem* för elever i grundskolan och till kommun, landstingskommun eller annan huvudman för uppförande och inredning av elevhem för elever i gymnasieskolor och vissa andra skolor. Regeringen bestämmer i båda fallen bidragsbeloppets storlek. Gäller det elevhem för grundskolan, bestäms dock bidraget från fall till fall. Bidraget till andra elevhem utgår med 75 procent av de verkliga kostnaderna med möjlighet för regeringen att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 procent av dessa kostnader.

Till kostnader för anskaffande eller förhyrande av elevhem åt elever vid vissa linjer och specialkurser i gymnasieskolan utgår statsbidrag med hälften av de beräknade kostnaderna.

Byggnadsarbeten för lantbrukets yrkesutbildning. Statsbidrag utgår till kostnader för byggnadsarbete för tvåårig jordbrukslinje m m i gymnasieskolan samt för utbildning vid lantbruksskolor och lanthushållsskolor. Bidragsbestämmelserna innebär att statsbidrag kan beviljas huvudman för att anskaffa eller upprusta permanenta skollokaler, elevhem och, om särskilda skäl föreligger, lärarbostäder samt för att uppföra provisoriska skollokaler. Bidrag utgår med högst hälften eller vid särskilda skäl högst tre fjärdedelar av ett visst bidragsunderlag. Till kostnaderna för provisoriska skollokaler utgår dock ett väsentligt lägre bidrag. Bidrag utgår även för audivisuell utrustning.

Byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning. Statsbidrag utgår till kostnader för byggnadsarbeten m m för skogsbruksutbildning vid dels gymnasieskola, dels de av skogsvårdsstyrelserna bedrivna skogsbruksskolorna.

Statsbidrag till *skogsbruksskolorna* har enligt praxis hittills utgått till anskaffning eller upprustning av permanenta skollokaler, elevhem och personalbostäder med hälften av kostnaderna. I fråga om bidrag till skogsbruksskolorna beslutar regeringen i varje särskilt fall.

Statsbidrag till *skogsbrukets yrkesutbildning* utgår dels till anskaffande eller hyra av skollokaler, elevhem och lärarbostäder, dels till anskaffande eller hyra av undervisningsmateriel. Statsbidrag till kostnader för anskaffande av

permanenta skollokaler utgår med hälften av bidragsunderlaget. Till provisoriska skollokaler utgår statsbidrag med 400 kr per kvadratmeter nettogolvarea. Statsbidrag får utgå för förhyrande av skollokaler med hälften av kostnaderna. Statsbidrag utgår till kostnader för anskaffande av lokaler för elevhem och, om särskilda skäl föreligger, för lärarbostäder. Bidragsunderlaget utgör de beräknade kostnaderna för lokaler jämte inredning och inventarier. Statsbidrag utgår med tre fjärdedelar av bidragsunderlaget. Statsbidrag får utgå för förhyrande av lokaler för elevhem och lärarbostäder med tre fjärdedelar av kostnaderna.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
220 142 (utfall)	197 545 (utfall)	221 889 (utfall)	217 425 (utfall)	192 600 (anslag)

Ansökningsförfarande

Skolöverstyrelsen beslutar om statsbidrag till byggnadsarbeten för det allmänna skolväsendet, lantbrukets yrkesutbildning samt skogsbruksskolor.

Regeringen beslutar för varje särskilt fall om statsbidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning samt elevhem för grundskolans och gymnasieskolans elever. För elever i vissa specialkurser och på vissa tvåårigа linjer inom gymnasieskolan beslutar skolöverstyrelsen om statsbidrag.

7.14 Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1957:318 omtryckt 1974:393 ändrad senast 1976:321.
SFS 1971:342 ändrad senast 1975:630.
SFS 1949:455 ändrad senast 1971:156.
Beslut av Kungl Maj:t 1969-01-31.
Förordning 1976-02-05.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel vid gymnasieskolan. Enligt förordningen om statsbi-

drag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet utgår statsbidrag med 50 procent av bidragsunderlaget. Uppgår den beräknade kostnaden för tvåårig linje med undantag av tvåårig ekonomisk linje, tvåårig social linje och tvåårig teknisk linje eller specialkurser till mer än 500 000 kr utgår bidrag med 75 procent. Statsbidrag till landstingskommun utgår dock med 90 procent av den beräknade kostnaden, om skolanläggningens upptagningsområde för elever omfattar hela länet. Vidare utgår statsbidrag till anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel vid enskilda yrkesskolor med hälften eller, om särskilda skäl föreligger, med två tredjedelar av kostnaderna.

Statsbidrag utgår även till utgifter för undervisningsmateriel för maskinundervisning enligt kungörelsen angående statsbidrag till anskaffning av maskiner m m vid vissa anstalter för lantbruksundervisning.

Enligt de av regeringen meddelade bestämmelserna om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning för budgetåret 1975/76 m m utgår statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel, däri inbegripet laboratorieutrustning och elevbibliotek samt anskaffning som föranleds av att undervisningen i kurs läggs om eller utvidgas, med tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden. Statsbidrag får utgå även för förhyrande av sådana större och dyrbara maskiner inom skogsbruket som behövs för undervisningsändamål med tre fjärdedelar av kostnaderna.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1972/73[a]	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
	22 801 (utfall)	15 367 (utfall)	17 009 (utfall)	50 000 (anslag)

[a] Ingick i anslaget Byggnadsarbeten inom skolväsendet t o m budgetåret 1972/73.

Ansökningsförfarande

Ansökan om statsbidrag sänds till skolöverstyrelsen innan undervisningen, där materielen skall användas, har börjat.

Statsbidrag kan lyftas hos länsstyrelsen då undervisningen har börjat.

7.15 Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1936:45 omtryckt 1943:398 ändrad senast 1958:665.
Brev 1968-02-16.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidragen utbetalas efter en speciell avvecklingsplan och beräknas upphöra i och med utgången av budgetåret 1981/82.

Fr o m 1977/78 kommer bidraget att redovisas under anslaget Byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
1 271 (utfall)	1 261 (utfall)	734 (utfall)	531 (anslag)	356 (anslag)

7.16 Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1960:387 ändrad senast 1967:470.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till vissa kommuner för anskaffande av lärarbostäder vid skola, som inte ligger i tätort med minst 200 invånare eller, om särskilda skäl föreligger, i tätort med högst 500 invånare.

Bidraget utgår med 18 000 kr per lärarbostad. Till kommuner som ligger i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län utgår ytterligare 4 000 kr för varje lärarbostad.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
18 (utfall)	– (utfall)	– (utfall)	54 (anslag)	36 (anslag)

Ansökningsförfarande

Ansökan sänds till länsskolnämnden som beslutar i ärendet.

7.17 Bidrag till anordnande av institutioner för vissa psykiskt utvecklingsstörda

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1967:940 ändrad senast 1976:374.
SFS 1968:146 omtryckt 1972:456 ändrad senast 1975:1152.
SFS 1968:350 ändrad senast 1976:218.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av landstingskommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera K, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till landstingskommun till kostnader för nybyggnad, tillbyggnad eller inköp av byggnad för lokaler för elevhem, inackorderingshem, vårdhem, specialsjukhus, särskola, daghem för barn eller sysselsättningshem med 50 procent av den verkliga kostnaden dock högst 9 000 kr per plats.

Vid förhyrning av lokaler utgår fr o m den 1 juli 1976 ett engångsbelopp med högst 9 000 kr per plats.

Vid ändring av byggnader som ägs av huvudmannen utgår statsbidrag med 30 procent av byggnadskostnaden dock högst 9 000 kr per plats.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
10 500 (utfall)	12 767 (utfall)	11 655 (utfall)	6 239 (utfall)	14 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Huvudtillsynsmyndigheten beviljar och betalar ut statsbidragen. Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader skall yttra sig över ansökningar som berör omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda och socialstyrelsen över elevhemsansökningar.

7.18 Bidrag till folkbibliotek

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1975:467.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera B, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag kan utgå för kostnader som avser allmän upprustning, inköp av bokbuss, bokutlåning på arbetsplatser, inköp av litteratur på invandrar- och minoritetsspråk samt annan verksamhet som det finns anledning att stimulera med statligt stöd. Statsbidrag får dock inte utgå för kostnader som avser enbart administrativa funktioner. Bidrag till inköp av bokbuss utgår med hela inköpsbeloppet. För övriga ändamål utgår bidrag med del av kostnaden. Bidrag för samma ändamål kan beviljas en kommun endast en gång men får fördelas på högst tre år. Statsbidrag som avser kostnader för allmän upprustning får för samma kommun inte utgå med mer än sammanlagt 300 000 kr.

Till de 24 lokala folkbibliotek som fungerar som länsbibliotek utgår från den 1 januari 1976 ett generellt statsbidrag med 100 000 kr för år, varjämte tilläggsbidrag kan utgå om geografiska eller andra förhållanden i länet motiverar detta. Malmö stadsbibliotek och Stockholms stadsbibliotek får vartdera för sin verksamhet som lånecentraler bidrag med 300 000 kr för budgetår. Umeå stadsbibliotek får för motsvarande verksamhet bidrag med 200 000 kr för budgetår. Vidare utgår särskilda bidrag till länsbibliotek och lånecentraler för inköp av litteratur på invandrar- och minoritetsspråk.

Ur detta anslag utgår vidare bidrag till information och övriga centrala åtgärder på biblioteksområdet, biblioteksverksamhet för sjömän, Sigtunastiftelsens klipparkiv, Tornedalens bibliotek samt till biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet.

Bidragets storlek

Hela anslaget uppgår 1976/77 till 14 631 000 kr. De delar som berör kommunerna direkt har utvecklats enligt följande.

Reservationsanslag (tkr)	
1972/73	1976/77
3 700 (utfall)	13 400 (anslag)

Ansökningsförfarande

Statens kulturråd prövar statsbidragsärendena. Vid bidrag till länsbibliotek eller lånecentral för inköp av litteratur på invandrarspråk skall kulturrådet samråda med statens invandrarverk i frågor som rör fördelning av tillgängliga medel på bibliotek och språk.

Statsbidrag utbetalas av statens kulturråd.

7.19 Bidrag till regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1974:451 ändrad senast 1976:271.

Klassificering

Bidraget kan även sökas av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat och faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera B, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår i form av grundbidrag och tilläggsbidrag. För varje institution bestäms för varje redovisningsår ett preliminärt och ett slutligt bidragsunderlag. Underlaget för beräkningen av grundbidraget utgörs av det antal grundbelopp som varje år fastställs för institutionen. Grundbeloppet beräknas med utgångspunkt i den genomsnittliga lönekostnaden per anställd vid teater- och dansinstitutionerna respektive musikinstitutionerna. Enligt beslut av regeringen är 14 teater- och dansinstitutioner och 10 musikinstitutioner berättigade till bidrag 1976/77. Grundbeloppet för teater- och dansinstitutioner är 65 900 kr och för musikinstitutioner 80 900 kr 1976/77. Grundbeloppen bestäms för varje år av regeringen.

Statsbidrag beräknas för varje institution på grundval av högst det antal grundbelopp som svarar mot det under redovisningsåret genomsnittliga antalet arbetstagare vid institutionen. För kostnader för köp av tjänster får inräknas ett belopp motsvarande för teaterinstitutioner högst 10 procent och för musikinstitutioner högst 20 procent av de tilldelade grundbeloppen.

Grundbidrag utgår med 55 procent av bidragsunderlaget. Till nyinrättade institutioner kan efter regeringens prövning grundbidraget utgå med 60 procent av bidragsunderlaget under högst tre år.

Institution med regional verksamhet av väsentlig omfattning kan efter prövning av statens kulturråd få tilläggsbidrag inom ramen för tillgängliga medel.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
–	62 586 (utfall)	73 635 (utfall)	82 867 (anslag)

Ansökningsförfarande

Ansökan om grundbidrag görs hos regeringen om institutionen inte tidigare fått bidrag. Andra institutioner söker hos statens kulturråd som även beslutar om tilläggsbidrag.

Grundbidraget betalas ut förskottsvis under redovisningsåret, fördelat på två eller flera tillfällen. Förskottet uppgår till det belopp som erhålls om institutionens preliminära bidragsunderlag multipliceras med det tidigare nämnda procenttalet.

7.20 Bidrag till regionala museer

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1977:547.

Klassificering

Bidraget kan även sökas av annan än kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat och faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera B, utbildningsdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår endast till museum som också får bidrag från landstingskommun eller kommun. Statsbidrag utgår i form av grundbidrag. Bidragsunderlaget motsvarar det antal grundbelopp som fastställts för museet. Det får dock högst motsvara det genomsnittliga antalet arbetstagare vid museet under redovisningsåret och de ersättningar som utbetalts till annan än arbetstagare. Statsbidraget utgår med 55 procent av bidragsunderlaget.

Bidragets storlek

För 1977/78 har det anvisats 11,6 milj kr. Detta nya bidrag avlöser det hittillsvarande landsantikvariebidraget.

Ansökningsförfarande

Ansökan om statsbidrag görs hos regeringen om museet inte har fått bidrag tidigare. Andra museer söker hos statens kulturråd.

Statsbidrag betalas ut förskottsvis av statens kulturråd.

8 Socialvård och socialförsäkring

8.1 Ersättning för bidragsförskott

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1964:143 ändrad senast 1976:277.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera C, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Från anslaget bekostas ersättning till kommunerna för utgivna bidragsförskott. Bidragsförskott utgår till barn under 18 år som endast en av föräldrarna har vårdnaden om eller som står under vårdnad av annan än föräldrarna. Dessa barn garanteras ett generellt ekonomiskt bidrag, som i regel motsvarar 40 procent av basbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Fr o m den 1 januari 1976 utgår bidragsförskott även till barn som inte är svensk medborgare om barnet eller vårdnadshavaren sedan minst sex månader vistas i riket.

I den mån ersättning för bidragsförskott inte kunnat tas ut av den underhållsskyldige, bekostas bidragsförskotten till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat bidragsförskott.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
221 038 (utfall)	234 003 (utfall)	277 046 (utfall)	366 514 (utfall)	335 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Statsbidrag söks av kommunerna för kalenderår i efterskott.

Fr o m den 1 oktober 1977 kommer administrationen av bidragsförskotten att överföras från kommunernas barnavårdsnämnder/sociala centralnämnder till försäkringskassorna.

8.2 Bidrag till social hemhjälp

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1964:427 ändrad senast 1976:771.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Bidrag till social hemhjälp och färdtjänst" littera D, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidraget till social hemhjälp utgår med 35 procent av kommunernas bruttokostnader för hemvårdare, hemsamariter och barnvårdare som har till uppgift att hjälpa åldringar, handikappade och barnfamiljer som bor i egen bostad. I bidragsunderlaget ingår kostnader för arbetsledande personal som är direkt knuten till den sociala hemhjälpsverksamheten. Dessutom utgår statsbidrag till driftkostnader för snöröjning och för personal med speciella uppgifter beträffande hår- och fotvård, badservice och matdistribution till den del som rör åldringar och handikappade. Statsbidrag enligt samma grunder utgår även för kommuns kostnader för bidrag till enskild sammanslutning, som bedriver social hemhjälpsverksamhet.

Bidragets storlek[a]

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
252 200 (utfall)	332 281 (utfall)	328 463 (utfall)	380 000 (anslag)	400 000 (anslag)

[a] Uppskattad andel för åren 1975/76 och 1976/77.

Ansökningsförfarande

Kommunen sänder ansökan före den 1 mars året efter det år ansökan gäller till socialstyrelsen. Socialstyrelsen beslutar i bidragsärendena och betalar ut bidraget i efterskott för kalenderår.

8.3 Bidrag till färdtjänst för handikappade

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1974:840.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Bidraget återfinns under anslaget "Bidrag till social hemhjälp och färdtjänst" littera D, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidraget till färdtjänsten för handikappade utgår med 35 procent av kommunernas bruttodriftkostnader för verksamheten, inberäknat kostnaderna för den arbetsledande personalen. Kostnader för resor som sker i anslutning till den allmänna förskolan, grundskolan eller gymnasieskolan inräknas inte i bidragsunderlaget.

Bidragets storlek[a]

Förslagsanslag (tkr) 1975/76	1976/77
40 000 (anslag)	75 000 (anslag)

[a] Uppskattad andel.

Ansökningsförfarande

Kommunen sänder ansökan före den 1 mars året efter det år ansökan gäller till socialstyrelsen. Socialstyrelsen beslutar i bidragsärendena och betalar ut bidraget i efterskott för kalenderår.

8.4 Bidrag till driften av förskolor och fritidshem

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1976:396.

Klassificering

Bidraget kan sökas endast av kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidraget till daghem omfattar ett årligt driftbidrag på 14 000 kr/plats som tillkommer i nytillskott efter 1 januari 1976. För det befintliga platsantalet

höjs bidraget successivt till 10 000 kr 1977, 12 000 kr 1978 och till 14 000 kr fr o m 1979.

En förutsättning för statsbidraget är att minst 2/3 av antalet platser vid avdelningen utnyttjas minst fem timmar per barn och dag.

Driftbidragen till fritidshem utgår med 7 000 kr/plats för nytillskott efter 1 januari 1976. De befintliga platserna får bidrag med 5 000 kr 1977, 6 000 kr 1978 och 7 000 kr fr o m 1979.

Bidrag till daghem och fritidshem är värdebeständiga genom en anknytning till löneutvecklingen fr o m 1977 för anställda i offentlig tjänst.

Genom detta bidragssystem, som infördes 1 januari 1977 upphörde de tidigare speciella statsbidragen till förskolor, skolhem och hemundervisning för hörselskadade barn i förskoleåldern, till deltidsgrupper samt till s k jordbruksdaghem. Även statsbidraget till anordnande av förskolor och fritidshem upphörde vid utgången av februari 1977 genom att kapitaltjänstkostnaderna beaktas i det nya driftbidraget.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
199 527 (utfall)	265 759 (utfall)	392 443 (utfall)	565 049 (utfall)	955 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Driftbidragen utbetalas av socialstyrelsen i efterskott för budgetår. Förskott kan utgå med en fjärdedel av det beräknade bidragsbeloppet i vardera april, juli och oktober bidragsåret och i januari året efter bidragsåret. Slutavräkning sker i april året efter bidragsåret.

8.5 Bidrag till kommunala familjedaghem

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1968:236 ändrad senast 1976:397.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat och faktorsubventionerande (lönekostnader). Anslaget återfinns under littera D, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag till kostnader för kommunala familjedaghem utgår med 35 procent av bruttokostnaderna för lön, sociala förmåner och omkostnadser-

sättning åt dagbarnvårdare. Samma bidrag utgår till de föreskrivna hälsokontrollerna av dagbarnvårdare och deras familjemedlemmar.

Från och med 1 januari 1977 utgår dessutom ett värdebeständigt grundbelopp/barn som vistas minst 7 tim/dag i familjedaghem med 1 000 kr för 1977, 1 500 kr 1978 och 2 500 kr fr o m 1979. För förskolebarn som vistas mindre än 7 tim och för skolbarn utgår halvt grundbelopp.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
55 227 (utfall)	91 140 (utfall)	102 563 (utfall)	234 498 (utfall)	290 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Statsbidrag betalas ut av socialstyrelsen för kalenderår i efterskott.

8.6 Bidrag till ferievistelse för barn

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1967:473.

Klassificering

Bidraget utgår endast till kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till kommunen om den bereder plats för barn på barnkoloni eller feriehem. Som villkor för bidrag gäller att ferievistelsen omfattar minst tre veckor. Barnen får ej vara över 15 år.

Kommunen får 100 kr per barn och år. Är barnet handikappat eller sjukt får kommunen 200 kr per barn och år.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
4 000 (utfall)	3 324 (utfall)	3 380 (utfall)	3 206 (utfall)	4 000 (anslag)

Ansökningsförfarande

Kommunen sänder ansökan före den 1 mars året efter det år ansökan gäller till socialstyrelsen, som även betalar ut beviljat bidrag.

8.7 Bidrag till semesterhem m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1967:472 ändrad senast 1977:366.
Brev 1976-05-13.

Klassificering

Bidraget kan även sökas av annan än kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Anslaget återfinns under littera D, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Från detta anslag går bidrag till *drift* av semesterhem och bidrag till *resor* till semesterhem och resor till annan semestervistelse.

Statsbidrag till driften av semesterhem utgår med 4 kr per dag och plats, vilken utnyttjas av husmor eller annan som med hänsyn till sina sociala och ekonomiska förhållanden behöver hjälp till vila och rekreation. Som villkor för statsbidrag gäller att bidrag från landstingskommun eller annan kommun samtidigt utgår med minst 1:50 kr per dag och plats.

Bestämmelser för statsbidrag till resor utges av socialstyrelsen.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr)				
1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
1 761 (utfall)	1 715 (utfall)	1 439 (utfall)	1 200 (utfall)	1 800 (anslag)

Ansökningsförfarande

I varje landstingskommun skall det finnas en semesterhemsnämnd. Denna nämnd lämnar ansökan till socialstyrelsen för landstingskommunen. Om ansökan är av annan än landstingskommun skall den sändas till semesterhemsnämnden i den landstingskommun där den som driver hemmet har sin hemvist. Detta gäller ej om semesterhemmet avser att ta emot gäster från hela landet. Då skall ansökan inges till nämnden i den landstingskommun där semesterhemmet är beläget.

Ansökan skall avse kalenderår och inges före den 1 mars året efter det år som ansökan avser.

Semesterhemsnämnden sänder ansökningshandlingarna tillsammans med sitt yttrande till socialstyrelsen.

Ärende om statsbidrag till driften av semesterhem avgörs av socialstyrelsen som också betalar ut bidraget i efterskott. Förskott kan beviljas med högst 3/4 av det beräknade bidraget.

Ärende om statsbidrag till resa avgörs av semesterhemsnämnden i den landstingskommun där den resande är bosatt. Semesterhemsnämnden betalar ut statsbidraget till resa enligt föreskrifter av socialstyrelsen.

Semesterhemsnämnden utövar tillsyn över verksamheten efter socialstyrelsens anvisningar.

8.8 Bidrag till familjerådgivning m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1960:710.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat samt faktorsubventionerande (löner). Anslaget återfinns under littera D, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Landstingskommun eller kommun, som inte ingår i landsting, kan få statsbidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning. Bidrag utgår till kostnaderna för läkares och kurators avlöning och resor i tjänsten (6 000 kr/år respektive 3 000 kr/år). Föreligger särskilda skäl kan bidrag utgå även till familjerådgivning som försöksvis bedrivs av kommun, som ingår i landstingskommun, eller av enskild.

Från anslaget bestrids bidrag till S:t Lukasstiftelsen samt t o m 1975/76 även kostnader för psykisk barna- och ungdomsvård.

Bidragets storlek[a]

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
430 (utfall)	600 (utfall)	600 (utfall)	600 (anslag)	600 (anslag)

[a] Beloppen avser endast kommunandelen. För budgetåret 1976/77 är totalanslaget 780 000 kr vilket då innefattar ett bidrag till S:t Lukasstiftelsen.

Ansökningsförfarande

Ansökan ställs till socialstyrelsen. Regeringen beslutar i ärendet. Statsbidraget betalas ut för kalenderår i efterskott.

8.9 Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnavårdslagarna m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1956:2, SFS 1960:97.
Kbr 1959-02-27, 1959-04-03 och 1961-12-15 (flyktingar).
Brev 1972-09-29, 1972-11-10 och 1973-03-23 (personer av asiatisk härkomst).
Kungl Maj:ts brev 1960-02-25 ändrat senast 1965-12-17 (zigenares bosättning).
Beslut 1976-06-17 (organiserat överförda zigenare).
SFS 1956:397 ändrad senast 1971:981 (socialhjälp och barnavård för samer)
SFS 1956:492 ändrad senast 1960:544 (socialhjälp åt icke svenska medborgare).

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera I, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Icke svenska medborgare

Ersättning utgår till kommunerna för utgiven obligatorisk socialhjälp till icke svenska medborgare. Kostnadsansvaret för den frivilliga socialhjälpen står kommunerna som regel själva för.

Ersättningen till kommunerna för den obligatoriska hjälpen utgår "med det belopp vartill kommunens kostnader för hjälpen skäligen kunna uppskattas". Ofta blir följden att kommunens faktiska utgifter inte fullständigt kompenseras.

Kommun kan på motsvarande sätt erhålla ersättning för kostnader som föranletts av att någon omhändertagits för samhällsvård.

Zigenare

Kommunerna erhåller ersättning för insatser som gjorts för svenska zigenare för att underlätta bosättning, deltagande i skolundervisning eller deltagande i omskolningsverksamhet anordnad för vuxna zigenare. Dessutom utgår ersättning för lämnad hjälp till vissa socialt handikappade utomnordiska zigenare.

Flyktingar

Kommunerna erhåller ersättning för de kostnader för vård och understöd som lämnas till flyktingar. Både obligatorisk och frivillig socialhjälp är statsbidragsberättigad.

Renskötande samer

Statsbidrag utgår med 75 procent av kommunens skäliga kostnader för obligatorisk socialhjälp och omhändertagande av barn.

Familjepedagogisk verksamhet

Kommunerna får sedan budgetåret 1972/73 ersättning för kostnader rörande personella insatser i samband med den organiserade invandringen av zigenare. För att kommunen skall kunna få ersättning måste den begära ett förhandsbeslut av socialstyrelsen innan verksamheten startar. Dessa familjepedagogiska insatser har karaktären av hemma-hos-arbete bland zigenarna. Fr o m budgetåret 1976/77 omfattas även de nordiska zigenarna av denna försöksverksamhet. Socialstyrelsen fördelar medlen.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
39 738 (utfall)	49 625 (utfall)	54 795 (utfall)	76 787 (utfall)	64 000 (anslag)

Fördelningen mellan de olika bidragsdelarna för utfallsåret 1974/75.

Hjälp till flyktingar	11,4 milj kr
Hjälp till zigenare	2,1 milj kr
Hjälp till icke svenska medborgare	40,0 milj kr
Hjälp till renskötande samer	1,3 milj kr

Ansökningsförfarande

Administrationen av bidraget till icke svenska medborgare är omfattande och omständlig. Kommunen skall i sin ansökan om bidrag bifoga noggranna uppgifter om beräkningsgrunder för bidraget, hjälpens beskaffenhet, avskrift av protokoll etc. Länsstyrelsen gör sedan en utförlig kontroll och granskning av ansökningshandlingarna. Länsstyrelsen gör dessutom ofta en egen undersökning.

Länsstyrelsen betalar även ut bidrag till kommunerna för kostnaderna för renskötande samer.

Socialstyrelsen betalar ut ersättningen till kommunerna för kostnaderna för flyktingar och zigenare.

8.10 Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1954:431 ändrad senast 1977:451.
Brev 1976-06-10.

Klassificering

Bidrag kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera J, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till kommunerna för nykterhetsnämndernas administrativa kostnader, alkoholpolikliniker samt särskilda vårdinsatser med 75 procent av de kostnader som socialstyrelsen godkänner.

Dessa regler gäller även för vård på alkoholpoliklinik av narkotikamissbrukare. Från anslaget utgår bidrag till vårdcentraler för narkotikamissbrukare, till kommuns kostnad för vård i enskilt hem av narkotikamissbrukare samt för ersättning till kommunerna för försök med social jourverksamhet.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
94 500 (utfall)	106 390 (utfall)	102 477 (utfall)	126 245 (utfall)	147 500 (anslag)

Ansökningsförfarande

Bidraget betalas ut för kalenderår i efterskott. Ansökan skall vara åtföljd av en redogörelse för nykterhetsnämndens organisation, nämndens verksamhetsberättelse för det år ansökningen avser, nykterhetsnämndens fastställda utgifts- och inkomststat för året efter det för vilket bidrag söks samt eventuellt andra uppgifter som socialstyrelsen fordrar. Socialstyrelsen beslutar om statsbidrag efter hörande av länsnykterhetsnämnden. Socialstyrelsen kan i vissa fall ställa villkor som skall uppfyllas för att bidraget skall betalas ut.

8.11 Bidrag till rehabilitering av alkohol- och narkotikamissbrukare

Gällande bidragsbestämmelser

Brev 1976-06-10.

Klassificering

Bidraget kan sökas av annan än kommun. Bidraget återfinns fr o m 1977/78 under anslaget "Bidrag till organisationer m m" under littera J, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Bidrag utgår för försöksverksamhet med nya vård- och behandlingsformer. Försöksverksamheten berör främst rehabilitering av alkohol- och narkotikamissbrukare.

Som villkor för kommun eller organisation för att få bidrag gäller att de följer de anvisningar som socialstyrelsen meddelar samt efter bidragsåret lämnar redogörelse för verksamheten.

Socialstyrelsen disponerar medlen för dessa bidrag.

Bidragets storlek

För 1976/77 har 1,8 milj kr anvisats för verksamheten. Anslaget innefattar även bidrag till organisationers försöksverksamhet för alkohol- och narkotikamissbrukare.

8.12 Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1955:426 ändrad senast 1977:450.
Brev 1976-06-10.

Klassificering

Bidraget kan även sökas av annan än kommun. Bidraget är prestationsrelaterat och kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera J, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare samt behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare.

Bidraget till vårdanstalter utgår fr o m den 1 juli 1976 med dels ett garantibidrag på högst 93 kr per dag och vårdplats, dels ett beläggningsbidrag på högst 54 kr per dag och vårdad person. För anstalter som har behov av särskild vårdutrustning kan garantibidraget höjas med 1 kr.

Statsbidraget till inackorderings- och behandlingshem utgår med högst 75 procent av de styrkta nettokostnaderna för hemmets drift. För behandlings- och inackorderingshem för narkotikamissbrukare är det högsta bidragsbeloppet fr o m den 1 juli 1976 45 000 kr per plats och år.

Bidragets storlek

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
85 809 (utfall)	96 500 (utfall)	113 696 (utfall)	144 752 (utfall)	152 800 (anslag)

Ansökningsförfarande

Ansökan lämnas senast den 1 april till socialstyrelsen för bidragsåret 1 juli samma år till 30 juni året därpå. Socialstyrelsen yttrar sig över ansökan. Regeringen beslutar om statsbidrag. Statsbidraget betalas ut kvartalsvis med förskott på garantibidraget och efterskott på beläggningsbidraget. Varje kvartal skall anstalterna sända in beläggningsuppgifter.

8.13 Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m m

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1957:144 ändrad senast 1976:216.
Brev 1976-06-10.

Klassificering

Bidraget kan även sökas av annan än kommun. Bidraget är prestationsrelaterat. Bidraget återfinns under littera J, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Statsbidrag utgår till landsting, annan kommun eller stiftelse för anordnande av vårdanstalt och inackorderingshem för alkoholmissbrukare. Bidrag utgår också för att anordna behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare.

Från och med den 1 juli 1976 utgår statsbidrag med högst 22 000 kr per vårdplats. Bidraget får som regel inte överstiga vad som skjuts till från annat håll.

För förhyrning av lokaler utgår ett engångsbelopp med högst 22 000 kr per plats.

Bidragets storlek

Reservationsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
3 035 (utfall)	1 305 (utfall)	1 563 (utfall)	1 147 (utfall)	900 (anslag)

Ansökningsförfarande

Ansökan lämnas till socialstyrelsen som granskar och yttrar sig över den. Regeringen beslutar om bidrag. Socialstyrelsen betalar ut bidraget i efterskott. Förskott kan utgå med högst 75 procent av det beviljade bidraget.

9 Hälso- och sjukvård

9.1 Skyddsympningar

Gällande bidragsbestämmelser

SFS 1958:649 ändrad senast 1974:970.

Klassificering

Bidraget kan endast sökas av kommun. Bidraget är kostnadsrelaterat. Anslaget återfinns under littera F, socialdepartementet.

Bidragskonstruktion

Anslaget till skyddsympning består i huvudsak av tre delar, nämligen vaccinkostnader, läkararvoden och engångsmateriel. Den del som berör kommunerna är ersättning för engångsmateriel. Kommunen får 0:40 kr per engångsspruta + spets vid skyddsympningar mot polio, difteri, kikhosta, stelkramp, mässlingen och röda hund.

Bidragets storlek[a]

Förslagsanslag (tkr) 1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77
297 (utfall)	762 (utfall)	384 (utfall)	773 (anslag)	773 (anslag)

[a] Den del som redovisas här är för steril engångsmateriel. Hela anslaget är 1976/77 27 600 000 kr.

Ansökningsförfarande

Räkningar för engångsmateriel sänds till socialstyrelsen (med länsläkarens påskrift). Inget speciellt ansökningsdatum föreskrivs.

Statens offentliga utredningar 1977

Kronologisk förteckning

1. Totalförsvaret 1977–82. Fö.
2. Bilarbetstid. K.
3. Utbyggd regional näringspolitik. A.
4. Sjukvårdsavfall. Jo.
5. Kvinnlig tronföljd. Ju.
6. Översyn av det skatteadministrativa sanktionssystemet 1. B.
7. Rätten till vapenfri tjänst. Fö.
8. Folkhögskolan 2. U.
9. Betygen i skolan. U.
10. Utrikeshandelsstatistiken. E.
11. Forskning om massmedier. U.
12. Kommunal och enskild väghållning. K.
13. Sveriges samarbete med u-länderna. Ud.
14. Sveriges samarbete med u-länderna. Bilagor. Ud.
15. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. I.
16. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. Bilagor. I.
17. Översyn av jordbrukspolitiken. Jo.
18. Inflationsskyddad skatteskala. B.
19. Radio och tv 1978–1985. U.
20. Kommunernas ekonomi 1975–1985. B.
21. Svensk undervisning i utlandet. U.
22. Arbete med näringshjälp. A.
23. Psykiskt störda lagöverträdare. Ju.
24. Näringsidkares avbetalningsköp m. m. Ju.
25. Båtliv 2. Registerfrågan. Jo.
26. Kvinnan och försvarets yrken. Fö.
27. Revision av vattenlagen. Del 4. Förslag till ny vattenlag. Ju.
28. Kortare väntetider i utlänningsärenden. A.
29. Konkursförvaltning. Ju.
30. Elektronmusik i Sverige. U.
31. Studiestöd. U.
32. Konsumentskydd vid köp av begagnad personbil. Ju.
33. Allmänflygplats–Stockholm. K.
34. Inrikesflygplats–Stockholm. K.
35. Inrikesflygplats–Stockholm. Bilagor. K.
36. Ersättning för brottsskador. Ju.
37. Underhåll till barn och frånskilda. Ju.
38. Folkbildningen i framtiden. U.
39. Företagsdemokrati i kommuner och landstingskommuner. Kn.
40. Socialtjänst och socialförsäkringstillägg. S.
41. Socialtjänst och socialförsäkringstillägg. Sammanfattning. S.
42 Kronofogdemyndigheterna. Kn.
43. Koncentrationstendenser inom byggnadsmaterialindustrin. I.
44. Skyddad verkstad–halvskyddad verksamhet. A.
45. Information vid kriser. H.
46. Pensionsfrågor m. m. S.
47. Billingen. I.
48. Översyn av de speciella statsbidragen till kommunerna. B.

Statens offentliga utredningar 1977

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet
Kvinnlig tronföljd. [5]
Psykiskt störda lagöverträdare. [23]
Näringsidkares avbetalningsköp m. m. [24]
Revision av vattenlagen. Del 4. Förslag till ny vattenlag. [27]
Konkursförvaltning. [29]
Konsumentskydd vid köp av begagnad personbil. [32]
Ersättning för brottsskador. [36]
Underhåll till barn och frånskilda. [37]

Utrikesdepartementet
Biståndspolitiska utredningen. 1. Sveriges samarbete med u-länderna. [13] 2. Sveriges samarbete med u-länderna. Bilagor. [14]

Försvarsdepartementet
Totalförsvaret 1977–82. [1]
Rätten till vapenfri tjänst. [7]
Kvinnan och försvarets yrken. [26]

Socialdepartementet
Socialutredningen. 1. Socialtjänst och socialförsäkringstillägg. [40] 2. Socialtjänst och socialförsäkringstillägg. Sammanfattning. [41]
Pensionsfrågor m. m. [46]

Kommunikationsdepartementet
Bilarbetstid. [2]
Kommunal och enskild väghållning. [12]
Allmänflygplats–Stockholm. [33]
Brommautredningen. 1. Inrikesflygplats–Stockholm. [34] 2. Inrikesflygplats–Stockholm. Bilagor. [35]

Budgetdepartementet
Översyn av det skatteadministrativa sanktionssystemet 1. [6]
Inflationsskyddad skatteskala. [18]
Kommunernas ekonomi 1975–1985. [20]
Översyn av de speciella statsbidragen till kommunerna. [48]

Utbildningsdepartementet
Folkhögskolan 2. [8]
Betygen i skolan. [9]
Forskning om massmedier. [11]
Radio och tv 1978–1985. [19]
Svensk undervisning i utlandet. [21]
Elektronmusik i Sverige. [30]
Studiestöd. [31]
Folkbildningen i framtiden. [38]

Jordbruksdepartementet
Sjukvårdsavfall. [4]
Översyn av jordbrukspolitiken. [17]
Båtliv 2. Registerfrågan. [25]

Handelsdepartementet
Information vid kriser. [45]

Arbetsmarknadsdepartementet
Utbyggd regional näringspolitik. [3]
Arbete med näringshjälp. [22]
Kortare väntetider i utlänningsärenden. [28]
Skyddad verkstad–halvskyddad verksamhet. [44]

Industridepartementet
Handelsstålsutredningen. 1. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. [15] 2. Handelsstålsindustrin inför 1980-talet. Bilagor. [16]
Koncentrationstendenser inom byggnadsmaterialindustrin. [43]
Billingen. [47]

Kommundepartementet
Företagsdemokrati i kommuner och landstingskommuner. [39]
Kronofogdemyndigheterna. [42]

Ekonomidepartementet
Utrikeshandelsstatistiken. [10]

Anm. Siffrorna inom klammer betecknar utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen

LiberFörlag
Allmänna Förlaget

ISBN 91-38-03517-0
ISSN 0375-250X